

[illegible]

670

1

شام شريفده دفتردار ايكن
بر نسخه آلتونه آلمشدر

حرز ١٨١

نظر فيه العبد الفاني وتملكه من فضل مولاه
السيد يونس عزي ابن السيد محمد الحاج آغا عزيززاده
١٢٣٨
حرر جماد الثاني
٢٩

كتاب

كتاب طريقت نامهٔ خوجهٔ جهان ونتيجهٔ جان

تاليف واحدى عليه الرحمة والرضوان

حمد نى حد اولخالقه كه بدله اون سكز بيك عالم انوك مخلوقاتيدر كمال قدرتندن وثنا نى عد اول رزاقه عالم لايزالدركه • دكلى صاحب دم انوك مرزوقاتيدر رحمتى جهتندن • وشكر بى كران اول احد قديمه كه • قواعد احمدى نهانى انوك احديتندن صادر اولمشدر • ارادتى بوزندن • وسپلى بايان اول صمد كريمه كه جميعى افرادى غايه انوك صمديتندن ظاهر اولمشدر محبتى بوزندن

بيت

ازجانب محبوب شد اظهار محبت	اشيا همه كشتند از آثار محبت
خرشيد كرم دو نبود از افق غيب	پر شد همه جان از انوار محبت
تا از دل هر ذره شود سر وا پيدا	شد باز در مخزن اسرار محبت
باديع بازي بنكر اين دل وجان	پيدا شدي كر بنوى كار محبت
با زنجه مرد آن آمدن ورفتن ما	ورنز د حق اين كار سن او ارمحبت
درخانقه عالم ازين روي مسافر	كشتيم كه ما كرده ايم اسفار محبت

الخلق

قال الله تعالى لمحمد المصطفى صلى الله عليه وسلم كنت كنزا مخفيا فاحببت ان اعرف فخلقت

اول سلطان ابدي الذات • واول سبحان سرمدي الصفات حبيبنه بيوردى كه عالم وحدتده بن بر كزلو كنجدم • دلدم كه كنجى نى پايانمدن بيد قدرتمله بر نمونه عيونه عيان ايدم ولسان قلب انسان ايله برشمهٔ قلوبه • بيان ايليم • تاكه بنوم

وحد

وحدانيتم بلنه وعظمتم وقدرتم اكلنه پس بو خلق خلق ايلدم كه بني بيلوب بكا عبادت ايدنلر وطريق مستقيمه كيدنلر قوله تعالى وما خلقت الجن والانس الا ليعبدون

بيت

بلهر بيجون كندوي سودر بيجون هم	خلق ايلدى بو خلقى بيلى الخالق بيچون
كم آنى سوب استمسه بلمك اوله آنى	مردود ابد ايليه شيطان كبى ملعون
لايق بوكه عبد ايليه معبودى عبادت	تا رحمت معبود اكه يوم اوله افزون

نثر بس اول آكه بي نظير • واول پادشاه بى وزير • بو كاركاه معظم وبو باركاه اعظمى برشيشه • دريچه ودود رخانقاه بى وزير ستون نجار دبوار بام كاف نون • بر نكار ايله پيدا قلدي • وطفتانى الثمانى اكا اسمان ايدوب • قناديل افروخته بير بير نجوم شعله لرنى آوبخنه قلوب • هويدا ايلدى وهفت طبقات زمين جن ما اونره دوشيوب ايجنى انوك نعمله مملوا ايدوب • جابجا جلاب كبى اقتدرايا وانبياي كرامى عليهم الصلوة والسلام • شيوخ صاحب دين قلب اولياى عظامى رحمهم الله خلفاء الراشدين ايلدى • وصلحاء بينك نامى مريد مراد بين ايدوب • اهل يقين قلدي • وكمين انسان كامل ايدوب • وكمين كامل اذا وكمين بالغ هر دو جهان • وكمين اهل تقليد • وكمين اهل استدلال • وكمين اهل كشف ايلدى • وكمين مجذوب سالك • وسالك مجذوب • وكمين مجذوب صدق قلدي بو ذكر اولنان اهل جذبه يانه • وساير مخلوقاتى مسافر ايلدى بو آلتى در بچلو الى قبولو خانقاهك • بر قبوسندن ايچرو كيرلر • وبو نفس نعمتلرندن يسر • واو جلاب كبى جولردن ابجلر • وبر الى كون مجاور اولوب •

اوچنجی کون ینه اول بر قبوسندن طشره چقوب مسافر اوللرکیبی لر
نه یردن کلدلرسه اکا عزم ایدرلر قطع منازل ایدوب اصللرینه
واصل اوللر و مراد بوللر. قال النبی علیه السلام کل شیء
یرجع الی اصله. مثنوی در نصیحت آرزوی حقیقت برای طالبان راه حقیقت

الا ای طالب سلک طریقت / الا ای راغب ملک حقیقت
کل ایمدی بو سوزه طوت کوش هوشک / درون دلدن واریسه خروشک
مسافرخانه در بلدک جهانی / بر ایکی کون در انجق میهمانی
اوچنجی کون تمام اولور ضیافت / ایدرسن طورمیوب اولدم رحلت
نه یردن کلدک ایسه بیل محقق / ینه اوله یین وارورسن انجق
که بو سوز مصطفا سوزیدر ای شاه / اشیدوب اشبو سوزدکنی اوله آکاه
که هر نسنه اولور اصلینه راجع / بو سوزه اولکوکل سمیعیله سامع
که بو سوزلر سوز ایچره چون شکردر / که سا که عالم دلدن خبردر
غذا ایله بولی جان طوطیسنه / وآرتجه بو قفسدن طوطیسنه
که تا یارین ایراسن مصطفایه / انوکله اوله سن واصل خدایه
که سن بر آخرت شاهی اولاسن / روا می دونیه کمراهی اولاسن
اولاسن هوا ایله هوسن / بو نفس شومه این سن شاهی سن
سنی نیجه ایدرسه قوللنه اول / سنی هر یرده این خوار و محزون
نیچون فهم ایلمزسن کندو ذوقی / که تسلیم ایلدک نفسه اوزوکی
اویوب نفسه سلوک اندک بو سکله / ایو صندک یتشدک سن بو دمکم

هزاران

هزاران حیله وظلم ایلیوبن / بولاری روز و شب کسب ایلدکمین
جوغلدوبن غلام ماه رولر / لطیف اندام هوی مست بولر
ایدندک مال ملکی قصر باغی / کچردک پای جان بند و یاغی
کیوب زرین قبالی تازه تازه / خرام ایدوب کیبسن عز و نازه
جهانشاهی دیریلورسن ایلکین / مسلم نامه وار دکویا الکین
دلکن هیچ یوق و هم سر انجام / اولورسن دآیمانی بیم خودکام
نولورسن صوت نفس یاد ایلمزسن / انکچون آه و فریاد ایلمزسن
کلوب قهقه کبر ودسن هرزه آتم / که یعنی کذب لاغ و ترهات
ویررسن هر نفس لاغ بلاغت / هم ایدرسن بو درانت ذکاوت
ذکی طبعم دیو فخر ایدرسن / اویوب ابلیسه کج راهه کیدرسن
زهی نادانلغی کمراهلغی سن / کم ایدندک بو فعلی باطلی سن
حیا ایمزسن اولحیدن ای جان / که ایلر مرده جسمک زنده هر آن
ویروب هر اوده راحت هر نفس / سنی بسلر بو جسمانی قفس
بناسی خود بو جسمک بر دم ارزه / آنوک دآخی بقاسی بردم اوزره
طیانوب بوده مغرور اولورسن / آنی باقی صانوب مسرور اولورسن
اولوب هر کون سوار اسب تازی / ایدرسن کبر ایله آتشی بازی
غضب چوکانله جولان ایدرسن / هوا طوبن اوروب سیران ایدرسن
کورورسن بر فقیر اغماض ایدرسن / نظر قلسه سکا اعراض ایدرسن
سلام ویرسه المزسن سلامن / پیام استرسه ویرمزسن پیامن

ویررسك كربیامن اول فقیره حقارتلر ایدرسن اول حقیره
ویررسن عنفله آنوك جوابن نه كوزلرسن خطالن نه صوابن
اولب رنجیده سندن دل شكسته قنكدن كیدوب اولور جانی خسته
اوزوكه اندن اعلادر غم ایدرسن سوزنك سوزندن اولی رغم ایدرسن
دیمزسن شاید اول بندندر اولا اولا رتبتده عند الله اعلا
نه بیلورسن نه وار پرده ایچنده اگر بیلورسك پرده ایچنده
كوكل عرش مجید حقدر كلمه همیشه انده حاضر حقدر كلمه
نیچون عرشی حقی ویران ایدرسن اوزوكی لایق میزان ایدرسن
چو بلمزسن نولیسر آخری كار كل امدی هیچ بقمه كیمسیه خوار
صقن كندوكی كوردم ایجبرسن كه اولا سن حق قتنده كی مضرسن
كه كورمك كندوی شیطان اشیدی كوردی كندوزین اولكم كشیدر
بو رغم فاسدی دلدن كیدرسن قودن كندوك ادنا كوراوكا حسن
نه سولی خود اشتدوك ای قرنداش كم اول ایدی قو مسكنلر باش
كوردی جمله دن كندوزن ادنی ولیكن فی الحقیقه شانی اعلا
انكچون خلق اولمشكن بو افلاك كوردی هر زمان كندوزنی خاك
واریدی ارقسنده بر عباسی انوكن واردی بر بر یماسی
جكردی صوك دمچون غصه و غم جو چشمی چشمه سی كریان ایدیهم
قیامت كونی خالن بیلور ایدی انكچون ناله و فریاد ایدردی
اوبومزدی كیجلر تا سحرگاه ایدردی حقه طاعت اول یوزی ماه

سنكچون

4

سنكچون اول ادردی امر نازی وكرنی پاك ایدیدر انی بازی
بو رتبتله ایدردی مسكنتلر بو خلقه یرلو یرنجه بر ابر
قتنده بیردی جمله نظرده اولولر بو یله بیوك خبرده
كولر یوزلو ایدی چون كل همیشه ایدمزدی همیشه رفق پیشه
قچن شاد اولسه ایلردی تبسم یوجه صونیله اتمزدی تكلم
ادا ایلردی آهسته كلامین ویروردی لطفله خلقه پیامین
سوزندن اولمزیدی بر دل اذا پس اندن كمدی فعل دل آزار
اوزندن كرسوزی ایدی پراشق اشیدن جانله اولوردی عاشق
فصاحتده ملاحتده نظیری یوغیدی جانلر اولمشدی اسیری
قومشدی سلطنتله اعتباری ایدردی مسكنتله افتخاری
خصوصا كم دیمشدی حضرت حق بو سوزده هیچ شك یوقدر محقق
دیلرسك یا حبیبی ساكه هر كون الك طاغ بیری كومش بیری التون
كلوب یا نوكجه اولسونلر روانه نه یمك نه كیمه رسد سن شهانه
مرادكجه تصدق قیل اولردن كه تك سن كوردم قلمش سیم و زردن
دیمشلر اول حبیب حق مطلق ایدیجك دوندن رحلت بن حق
كركمیدر كه اول عقبادر انلر قویالرماكی بو دنیاده انلر
دیمشدر حق تعالی یا حبیبی كه سن سن خسته كوكللر طبیبی
كركمز ساكه عقبا ایچره انلر قلور بو فانی دنیا ایچره انلر
اشیدوب بو جوابی حقدن احمد اول ایكی عالمك فخری محمد

یوزن دوندردی دنیادن همانم / ود لکر یاره سینه سوزی مرهم
نظر قلمادی دنیا زینتینه / که بلکه فانی دنیا زینتینی نه
برفدی بو منال ومالی کنجی / کیذ بجه اختیار ایدنجه کنجی
قبول ایتدی بوکون جانیله فقری / که یارین ابدسر فقر بله فخری

قال النبی علیه السلام الفقر فخری وبه افتخر الی یوم القیامه

کل ایمدی سن قو بو مال وجاهی / دیلرسك بارکاهی حقه راهی
بوکون جانیله فقری اختیار ایت / که یارین رحمتی اوزوکه یار ایت
کیدر روا دیسه کبر وکینه سن / کیلی سن تا طریق دینه سن
که دین یولنده اولمز کبر وکینه / خداهم رحمت ایتمز خوینی بینه
سقین خودبین اولمه سن اوداکاه / اولورسن بوقسه ابلیسله همراه
دری حقدن نهان مردود اولوبدی / ایك شیطان کبی مطرود اولورسن
کوزکورمك کند وزینی شیطنتدر / اوزینی کورمك ادنی مسکنتدر
کورادنی اوزکه شیطنتدن / اولنجه بجه فعل مسکنتدن
که فعل مسکنت احمد اشیدر / بو سوزی احمدی اولن ایشیدر
دیلرسك سن احمد امتندن / اولاسن خوی انوك سن خوندن
انوك خوی همیشه مسکنتدر / همیشه مسکنت خود سلطنتدر
کو اشی وجن اولور فرمانك اوزره / ویرورلر باش وجانلر انوك اوزره
قونجن عجبی نفسك ایله مسکین / که انفاسك همیشه اوله مسکین
تکلم ایله وجه ای برادر / مشام جان ودل اوله معطر

سوزك

5

سوزك شیرینی آهسته ادا قیل / اوزوك احمد طریقنده فدا قیل
شولکم احمدیه دای قرنداشی / قورانلر مسکنت ایشیکنه باشی
هم انلر مسکنتله فخر ایدرلر / طریق احمدی کبی وب کیدرلر
طریق احمدی فقر وفنادر / کد دنیا خانقاهی نه بقادر
مسافر اولان اشبو خانقاهه / سبکبار اولوب ایلر عزم راهه
بوراهك رهنماسی مصطفادر / اوکاینه معدنی صدق وصفادر
بوراهك انبیا رهبرلریدر / بوراهك اولیالر ورلریدر
قبور وهمادر بو یولك ادبدر / که هر بیری بو یولده جان ادیدر
بو یولك بولك اولوب جوز وعملر / بوطرزی بولاقود یلرقدملر
روانه اولدیلر بوراه حقه / ایرشدیلر اودم درگاه حقه
معتید درشوکم باری گرانه / اولامز اول بویوله یکرو روانه
خفیف ایدن بکون بولن بورلمز / ایورامنه هم اول بولن اولمز
کیمك کم باری بو یولن گرانذر / قلب بولن اشی آهی فغاندر
حرامیلر کلوب غارت ایدرلر / الوب اعمالی مالین هب کیدرلر
اولور اول یولده درد حسرتیله / کیده ایرمز مراد فرقتیله
مسافر بیلسون مال ومنالی / که اولانك اوله بو وجهیله حالی
که یولده سالکه ثقلت کرکمز / ثقیل اولنلره رحلت کرکمز
سکاخود لاجرم رحلت کرکدر / کیدرسن ثقلنی خفت کرکدر
که عیسایه براکنه یار اولوبدر / مقاسن چار وسبین گوکن بولبدر

که یعنی اندن اوته بولمیه راه / حجاب اولدی اکا اکنه اول آگاه
بو یولی کم بر اکنه اولیجک یار / قیاس ایت بوندن ای سالک یوری وار
دلرسک دوستم درگاه یاری / گیدر اوستکدن قومه هیچ باری
بو دنیا الکدن اول پاک مجرد / که تا اولمایه سن اول پایدن رد
که سن که باردر بو یولی مالک / غنی احوال اولاد عیالک
بولاری گیدر اوستکدن خفیف اول / کدورتدن ارت جسم لطیف اول
سبک روح اول بو یولی جست چالاک / بوری قطع منازل ایله نی پاک
اولورسک بو یولی جابک و جست / اولورلر اول حرامیلر دخی سست
اولاسن اندروک شرندن ایمین / اولاسن مسکنک شرین سکین
حرامیلر دیدوکم ای دلاور / هوالردر که نفسکدن قوپرلر
ویررلر حرفین اعمالی باده / سنی قورلر صوسوز آج بی نواده
اولاری سست ایدن جوع شهردر / عطشدرلر کدورن کر و سفردر
سفر اولدر که کندوکدن کچرسن / بولار که اولاری سست ایدرسن
پس اندن ایرسن قطع منازل / سکا مقصود کلدی اوله حاصل
ایرسن بارگاه مصطفایه / کیرسن صفه صافی صفایه
اولاسن لایق دیدار احمد / ایرسن انوکیله عیش سرمد
دخی انوار دیدار خدادن / منور اوله سن سر تا قدم سن
مبشر قل بزی بو جایگاهه / حبیبک حرمتیچون یا الهی

در نعت رسول الله صلی الله علیه وسلم

صلوات

6

صلوات بی پایان • وتحیات بی کران • اول رسول ثقلینه واول رحمت عالمینه • واول کان صدق وصفایه • واول بحر جود وفایه • یعنی حضرت محمد مصطفایه • اولسون که موجب ایجاد دو عالمدر وسبب ظهور اولاد آدمدر • که شان شریفنده حق جل وعلا بیوردیکه

لولاک لولاک لما خلقت الافلاک قصیده

برق اوردی نور ذات شهی لامکان ابد / طولدی نور ذاتیله کون ومکان ابد
برق اورمیسه عالمه اول نور ذات حق / بی ظلمت عدم قالور ایدی جهان ابد
نور دیجمال احمده اگر اورمیدی برق / حسن وبها بولورمیدی حور جنان ابد
گر عرض عارض ایلمیدی جهان اول / بولمزدی بوی رنگی گل گلستان ابد
گر قومیدی عارض عرضه قدملرین / بولمزدی راه راست حقه انس وجن ابد
حل اولمشکلات اگر اولمیدی اول / اولوردی حقی بلمز لابد گمان ابد
گوش ایتمیدی گر لب دندان وصفنی / گوش صدف بولورمیدی در لعل کان ابد
نعلینی اولمیدی فلک فرقنه اتوک / بولمزدی رفعت اولمزدی عالی شان ابد
نعلیننک عبارتی کوردکجون قمر / اولمزدی زین تاج سر آسمان ابد
مدحی حبیبی حقک اگر واجب اولمسه / بولمزدی هر وجودی دهان وزبان ابد
کم اوله واحد کا اونک مدحن ایلیه / مداحی اولیجق اونک اولمستعان ابد
لیکن شفاعتینی بو مسکینه دعا یدوب / مقدار دکلو اولور اکا مدح خوان ابد
هم یادی خرمیننه حبیب حقک بو کم / عالمن یادکار اولا بو داستان ابد
اولسون سلام آلینه اصحابنه تمام / معمور اولسون او خرم خاندان ابد

ابد

در مدح اصحاب رسول الثقلين صلوة الله عليهم اجمعين ورضي الله عنهم

دوردر دين شعار • اول چاريار كبارك ارواحنه اولسون كه احمد مختارك بزرگوار وخداي پروردگارك • اولياي كبارى دردلر رضوان الله تعالى عليهم اجمعين

نظم در

چار ديواره سراي دين احمد چار ياد
قلعهٔ شهر شريعت دوتدي انلردن اساس

جنت ايچره انلرك ارواحني شاد ايلسون
يعني بو بكر عمر عثمان علي نامدار

اوليسرهم محكم وابادنادوردي شعار
اولكريم اول رحيم اول غفور كردگار

در مدحت پادشاه اسلام خداوندگار اعظم

اول سلطان سلاطين جهان • واول قاهر قهرمان جهان بان • اول اتكا مؤمنين موحدين • واول قاتل مشركين وملحدين اول محمد طلعت ابو بكر خصلت عمر هيبت عثمان سيرت • علي شوكت حسن وحسين صورت رضوان الله عليهم اجمعين • واول دادن ترور رای صاحب هوش واول نوازنده قلوب امرا صاحب جوش • واوله عنت كننده علما وفضلا • واول شفقت كننده صلحا وفقرا • اول سايهٔ يزدان وخليفهٔ زمين وزمان • اعني سلطان سليمان بن سلطان سليم خان بن سلطان بايزيد خان بن سلطان محمد خان • ادام الله سلطنته وابد دولته الى انقراض الدوران ان شاء الله الرحمن قطعه

الاهي سن بو شاهي نوجوانى
عمرباغندن برخوردار ايله

نگه ده برده سن الياس خضرى
دمادم بونكيله يار ايله

سرير سلطنتك نسل واصلنه
كه تا روز حشر باينده ايله

سفينه واهل ظلم اتمه وزيرن
ذكى وعالم وهشيار ايله

مظفر قيل هميشه عسكرينى
عدوسن سرنگون وخوار ايله

كه بونذن يك دعا بلمزون اي حق
عدالت تخت اوزره وار ايله

در مناجات الى القاضي الحاجات

الاها خالقا پروردگارا
كريما ورحيما كبريا كارا

بنم بر عاجز مسكين بيكس
بنم بيچاره وغمگين بيكس

بنم بر عاصي وگمراه فاسق
بنم احراق نار خشمه لايق

بنم بر روسياه شوم وبدبخت
بنم بيچاره بي برگ ودلسخت

بنم مستغرق دريان عصيان
بنم سرگشتهٔ صحراي جولان

بنم امّاره نفس الندن بويان
سنوك امريكز بيقكدن كوزلان

بنم سوق ريادة مرد قلاب
متاع قلب بايع خلقه كذاب

بنم بزمي خرابات ايچره عدالتي
رائس زمرهٔ رندان قلاشي

بنم مست شراب ذرق وطامات
منم سر خلقهٔ اهلي خرافات

بنم فرد ميادين ملامت
بنم مير جماهير ندامت

بنم درياي جرم ايچره شادور
بنم صحراي فسق ايچره دلاور

قياسم شويله ركم جمله سندن
بو خلقك بن كناهي چوغ ايدرون

قوسندن بنم بر بوزي قارن
جكر تيغ كهندن پاره پاره

كناهيچون ايدرون هر كناهي
كناهيچون قلورون هر كون آهي

سرير

شود کلوبن کناهدن روسیاهم — بنی کم کورسه نفرت ایلر اولدم
بکا عذرایلیوب بو نفس غدار — معاصی طامنه اندی کرفتار
بنی شیطانیله بو نفس بدحال — بولومی بصد یلر اتدیلر اضلال
بنی ایلر قپوکدن دور ایدبدر — ذلیل و عاجز و مقهور ایدبدر
اوچغون قول بنم کلدم قپوکه — بو یوزی قاره لقله بن طبوکه
بنی رد اتمه سلطانم قپوکدن — که بلدم امردکلن طبوکدن
نه دکلو چوغنسه کرچه کناهم — ولی قابکن آزدر پادشاهم
کناهم کرچه کم دنیا قدردر — ولی لطفک قتنکن ماحضردر
که لطفک بحری جمله کایناتی — احاطه ایلمشدر رحمتک جهانی
کناه خلق عالم انک قطرتی — دکلدر بلک ناپیدا اجوذرتی
طلوع اتدکن لطفک مهر اولدم — که جرم و جرم اولور غایب چو شبنم
ذنوبن جمله نوک غفارسن — عیوب جمله نوک ستارسن سن
غریبم سندن اوزکه مسندم یوق — کوارلق ترک ایدوب کلدم سکا یوق
بنی محروم قلمه رحمتکدن — رحیما حرمتیچون احمدک سن
بنی دام شیاطندن خلاص ایت — جلیس زمرهٔ مردان خلص ایت
بنی قورتر بو شیطانی عملدن — بکا قل روزی رحمانی عملدن
سفید اوله که بوردی سیاهم — او نورانی عملدن پادشاهم
نصیب ایله بکا زهد و صلاحی — بولم صالحلر ایله نا فلاحی
بنی اعمال خیر ایله عامل — که آخر دم بولم ایمان کامل

دمی آخرده تندن چیقیجق جان — میسر قل بکا قرآن و ایمان
عذابنک قبردن سن ایمین ایله — هم اول اکی سروشی ساکن ایله
سؤالینه اولارک قادر ایله — لسانمی جوابن حاضر ایله
جنانه ایله قبرمدن دریچه — کم اوله جانمه اندن نتیجه
قچنکه صور اسرافیل اوره دم — حبیب کله بنی سن قوبر اولدم
کیدر کوکلره اولان احتیاجی — نجم چون با صرصر تا صر آتلی
قیامت عرصه سنده کون تابشندن — قزوب تنور دوندوکی زمانده
بکا یر ایله عرشک سایه سنده — که اولم آسوده عرشک تالنده
سمادن نامه لر خلق اوزره برآن — اولیجق قاره نامم قل آق اوله
قچانکه وزن اوله میزان اعمال — ثقیل ایت خیریمی شرمدن اول حال
حسابی ایچون کم اتدکم خطایی — میسر قیل بکا شافی جوابی
او دمکه اوله سن ای حق قاضی — اولاسن بن فقیره کرمدن راضی
که بین الانبیا و اولیا بن — نجیب اولم ایمن یا ربنا بن
بزی قلقل اولارک زمره سندن — کتا انلرله جنانه کیرم بن
بکاده تاکه اوله قدسی حضرت — که جنات ایچره یوق اکا نظیر
مقیم اولب قلم انلرله سرمد — اولم هم اننده جار محمد
اولاوز نور دیدار که پرنور — او باقی ملک اچنده با مسرور
محمد حرمتیچون اولسون ای حق — بو عزتلر بو حرمتلر محقق
دکرنی بنده بو قدر حقیقت — بو اعزازه بو اکرامه لیاقت

سنوك لطفكدر كم نهايه
كيمي كيم استسك بولور عزيز
كيمي كيم استسك خوار اولور
سنوك يابدوغكي كيمسه يايمز
كه زيرا سندن اوزكه كمسه يقدر
نه ايسترسك سكا چون وچرا يوق
قمو سلطانلري ده خان ايدرسن
دلرسك عالمي ويران ايدرسن
زمانی بنلرك بر دم در الحق
سنكدر ملك قديم خلاق جان
قديم لايزال لم يزل سن
نه وار در ابتدا كه حد وغايت
جلال عزتك حقيچون اي حق
حبيبك حرمتيچون فتح باب

اي بشور جمله جان وجهانه
هم اولمز عزك عزتدن اوميز
ايدرمي دود ابو مقهور اولور او
سنوك يبدوغكي كيمسه يقمز
هانا وارديني سندن عزيز يقدر
بيكا همنا دخي بر پادشاه يوق
كمي بيجاره كمي خان ايدرسن
ديلرسك يينه اباد ان ايدرسن
سنوك قاتكده بو زمق دزموق الحق
هان سنسن هان سنسن هان سن
كريم بي مثال بي بدلسن
نه وار در انتها كه هر نهايت
جمال وحدتك حقيچون اي حق
دعاسن واحدينك مستجاب ايت

در بيان سبب تاليف كتاب وتصنيف خطاب وآوردن عذر تقصير خويش بدبيش اهل دانش ودور انديشي وملامت كردن نفس سركش وبد فعل وبدكيش

ايدردم بر كيجه فكر وسر انجام
اوردم سينه يه سنك ندامت
ديمكتم بدوكه اي نفس بدكيش

كه بيجه غفلتيله كچدي ايام
ايدن نفسمه دوي ملامت
ذليل وزهر قهر وهر بر ريش

هواي مهر مهر ولورده هر آن
ادين صورت پرستي هان كذركن
اكر سن حق پرستيسك قو غيري
جمالي حق بيين دور هر غباري
كه زيرا حق جمالي پرتوندن
حجاب غفلت از ديده بر انداز
كوزك آچ خا كونده بق بقيه خلقه
كه زيرا چون وجوده حق وجودسن
كه بو تصوير اول نقاش تقدير
صواوزره نقش تحرير ايلمشدر
آب اوزره نقشك اولودي بقاسي
كم آب اوزره بقا اولمز محقق
صفاي باقي استرسك قو نقشك
بو نقشك نه ثباتي ني حقيقت
انوكچون بو نقوش بانوي نقاش
غرض بو نقشدن نقاشدر ويل
كه بو جان قالب نقشك نسيدر
بو نقشي قو ولي نقاشي كوزله
كه تا نقاشله همسر اولاسن

اولورسن ذره وش سركشته بران
كه سركشته اين عمل ذوي حذر كن
انوك بندندن اوزكه اتمه سيري
كه تا حق بين شوي در دهر باري
اولبدر ذره لر بيدا اودوش
پس اينك نور ديدارين ديبان
نظر قل جانه قلمه جسمه دلقه
وكرني احوال وسنرك اولورسن
صواوزده ايلمشدر خود تحرير
سكا احوال تقرير ايلمشدر
بقاسنه كوده اولور صفاسي
بو نقشه سن فنا عيني ايله بق
ابدي نقاشته سور عيش بخند
كه زخرف درسن اندن ايراغ عزت
كه نقشدن ايرمز سرينه فاسق
سكا بو نقشنه جانذن نه حاصل
بر آن بر لحظه ابجق موسيندر
نه زاده بوده كورتا قاشي كوزله
هر ايشكن انكله بيراو لا

سكا ده بلدر اول نقش اشتدن — اوذينه كوستروب بو نقش انجمن
كه دير ايدم اول نقاش من آن — ابد بيد اوايلو ينه پنهان
انوك پيوسته بو نوع اوزره كاري — كه وير من نقشنه بردم قراري
غرض بو كاردن كنز وبقاسن — سكا عرض ايلمكدر نقاسن
اكر اولديسه سن عقل دانش — هراش فكركي سن باكه دانش
كه اولا سنوك ايشوكك ثباتي — انجه سن جون خضر آبي حياتي
حياتي جاودانه ايرجانوك — زماني صد هزار اوله هر آنوك
بو سوزي ديركن نفس عليله — اولوب قابل اوير روشن دليله
كوزوم ايحو كلدي خابه وادم — دوشمده بر اولو محراب كوردم
كوردم كلدي بر پير سبز پوشي — الندن بر كتابي جلدي منقوشي
بكا ويروب دير اي خرد مند — سنوكله اولسون اشبو نامه پيوند
ديوب اولدم كوزمدن غايب اولدي — خضر كيبي اوزمدن غايب اولدي
نقوش جلد بقايوب كتابي — اچوب كوردم انجنده بو خطابي
ديمش ديبا جسن اول اكاه — نني دو رنك نسنه دن واراتمش
اوددلك برسي باد برسي خاك — بري آتش بري آب ايله ادراك
بري برينه اولكي يار بو چار — وليكن اولمز بر دم چارناچار
هانا جان محمد د بولار — نظام ويرن اودور بو چاريار
دكرني بربرين بو چارا ضطراد — هلاك ايلرايدوب جنكي نيا
قچان اولسه بو چارك بيري غالب — اودر اول چاره شربت ترك قالب

كه حقك اويدرحيقوب سماء — اولاش غلرو حي باك مصطفا
كه زيرا اندن ابر لمشدر اول — وادر هر نسنه اصلينه محصل
طوردم بن دخي اولخانه انجمن — كتابي اوقيوب محراب انجمن
كوردم بينه اول پير سبزپوش — كلوب ويردي سلام اولدي خاموش
الين اوپوب ديدم اي پير رهبر — بكا برحقه طغري راه كوستر
ددي بقدوكي سن بو نقش جلد — رقم اندكي آني لوح دلده
ديدم بو نقش جلد بقدم بن — كتابوك انجنه باقوب اوقودن
ديدي كه حق سكا اتمش عنايت — درونكدن سكا اتمش هدايت
اكر كه سن بقيدك نقش جلد — قلوردوك بو نقوش آب كلده
درون دلدن اولمزدك خبردار — سكا كشف اولمز يدي سر اسرار
كتاب جاندن آكاه اولمز يدوك — خدايه طغري راهي بولمز يدوك
خدايه شاكر اول هر آن هر دم — كم اول ايتدي سني بو سره محرم
وجودكده رسنوك اويندنامه — آني ياز ايله افشا خاص عامه
دل جان دردني تقرير ايله — كوكلر لوحنه تحرير ايله
كه تاكم دعادن ياد ايدلر — انوكله اولدي روحك شاد ايدلر
اوسوزديكي بن او ايخودن اويندم — فراقي نارينه اولدم ده يانم
هاندم اول حرارتله يريمدن — طوروب الدم اله كاغد قلم بن
حقي ياد ايلدم اول سرافراز — اوساعت بو كتابه اندم اغاز
نه فيض اولديسه اول فياضدن بن — بني ايلدم انشاي روشن

ولی بر طورفه ترتیب اولیدر | که نظمم نثر یله تذهیب اولیدر
شکر باد امله مخلوط اولیدر | یپوب جان طوطیسی گویا اولیدر
که زیرا اول کتاب ایچره بو طوری | گوروب اتدوم بن انشانی قوری
ولی شش ماه اولمشدر زمانی | بولوب گه گه مواقعدن امانی
کبی وردم حجره کنجنده یزردم | که جای سرخه خون دل ازردم
بو طورا وزره رساله اولمشدر | بو طوری هیچ کمسنه گورمشدر
اگرچه چوق کتابات رسایل | ولیکن یوق بو کابیری معادل
بونی صنمک که مدح ایدم کلامم | ویا خود بوله شهرت نیلک نامم
کیمم بن کم کلامم ایلیم یاد | جهان اچره ویا نامم ایدم یاد
ولی مدح اندوکم ترتیبدر بس | که بو طوره دیمدی هیچ برکس
جهانده وارمدر نا گفته معنی | که نقطه گلمش اوله او معنی
دنلمشدر ولی صورت مغایر | ننه کم درلو اشکال ضمایر
معانی بر بیان یک صورت الوان | افاضل هر بری بر یوزده بونان
اگرچه بن افاضلدن دگل ون | ولی گوسترن حق بر وجه احسن
او بردن بن گویایم چو بلبل | ایدردن اول گلی زیبایه غلغل
دگل بندن بو غلغل اختیاری | او یوزدن سویلدرلر اضطراری
وگرنه عالمک فاضللری وار | عدو سوز عارف و کاملری وار
بنم انلر قتنده قودرتم یوق | اولاره هیچ اصلا نسبتم یوق
اولوردم مهر بن ذره دگل ون | اولوردم بحر بن قطره دگل ون

آر

11

اگرچه هر بری بر نقشی ایدبدر | بو لوح عالمده اندن کیدبدر
ولی بو نقش کمسنه اتمتشدر | قوبوب بو یادکار کیتمشدر
رساله چوق جزو یوردا و یوزدن | ولی یقدر خبر و یر و ر بو یوردن
که هر یوزه سوزی تطبیق اولیدر | جمیع عالمه تحقیق اولیدر

کزیرا اون طوایق یاد قلدم | او لارلت یادیله بنیاد قلدم

دیدم هر برینک اسرار نازاز | بنیانندن انکچون اتدم ایجاز
اگر هر بر گروهک جمله حالن | بیانن هم فعالن هم مقالن
دیرلیم سوز اوزرا اولور مطول | اوقونمز هم کتاب اولور معطل
کلام مختصر دور اهله مطلوب | بیام بور عبرد رقلبه محبوب
که زیرا حق کلامک استماعی | ویریسر سامعینه بر صداعی
قلوبه ایرشر نفرت او یوزدن | او یوده اورکرلر او سوزدن
طوایفکه اولورمستر وعدن دون | جمیع حالنه مطبوع کردون
بیان اتدم طریقت موجبنجه | عیان اتدوم حقیقت بوجنجه
طوایفکم اولر بدعندر درلو | در و لی دلک بو فکرت دردلر
اولاره ویرمدم اصلا اصالت | بیاننی قودم اکسک مقالت
کزیرا سوزلری وار انلرک کم | ایشتسه انلری قتل ایدر حاکم
ولیکن ساده دلتر ایشدورسه | او سوزلر موجبنجه ایش ایدرسه
ویرلر حرفنی اعمال باده | اولورلر نحره واده اولهواده
اولاری اتمدم یاد اول سبیدن | قومادم طشره باحتا ادبدن

بریسی دُرّانق اول اوزره هك قلندردر بریسی اول وجوهك
بریسی حیدریدر بیری جامی مدام الدن قومزلر خاكی جامی
بری بكتاشیدر بریسی شمسی كیمی برمعرفتدر كیمی اسمی
بریسی مولویدر معنویدر كه مست جام بزدر مثنویدر
بریسی ادهمیدر بیری عالم كیمی ظاهر كیمی باطندن حاكم
برصوفی وصافی وكروهی سوزرلر روز وشب خاك وجوهی
بولاردوك حال تقریرین بربر بولادك قالی تحریرین بربر
اگر خبط كلام اولدیسه ترقع تصحیحیدر كرم اهلینه راجع
عجمیدر خطا كلسه بشردن بشر خود ممتزجدر خیر وشردن
انوك كم شرتی اذ وخیری چقدر بیوررمسلر دورابا روز بوقدر
اقل اكثره خود تابع ازلدن بوسوز مقبولدر آدم كملدن
بنم واریسه بو سوزمن كه سوزن كرم ایدوب دوتك اول سوزی كسوبن
وكی شمدی عكسدر ناس اكثر نظر اكثر اقلینه ایدرلر
بجرلوجته عیبك جو مقراض هنرلوسنن لیك ایلرا عراض
هنركه سنن اولایك كوررلر ولی برعیبكك كم بك كوررلر
علامتدر قیامتدن بو خصلت بوكه بلیكن ایدرلر ساكه حلت
نفاق آمیزدر دوستلوغی اكثر عوامك فی الحقیقه ای برادر
بولینور اهل صدق اما اقلدر ولی بیری بوكه نعم البدلدر
اولوردجوندر قیامی كاینا تولك اولوردجوندر نظامی ممكنا توك

اولركم فوت اوله قوپر قیامت قیامت قوپسینه بو علامت
انوك كه صدق وار مرد تمام در وكرنه العوام كالهوام در
بنم صادقلریلندر كلامم بنوم عاشقلریلندر پیامم
ولحصادقلره اشبو رساله فراق ایچره قومیزالدر وصاله
شوجان كه وصلت جانان دیلر اول اكا اشبو رساله كوسترر یول
اویولی اكا رهبر بیكلر ایلر دوشوب اوكنجه سرورلكلر ایدر
قومزآنی بیابان ایچره كمراه ایدرانی طریق حقدن اگاه
مرید مرشد اولوب ایلر ارشاد مرادی ایركوروب روحین قلور شاد
بونی هر كم اوقورسه اوله عارف كه بونی واقع اولكه جوق معارف
رهی حقن ایره قطع مسافت نه حاجت اكا كه ایره سیاحت
كه ایله طوایف سوزلرندن دكلسه در ولیكن اوزلرندن
بونی تحقیر ایدن اولور كنهكار بلالر دامنه اولور كرفتار
بوكا چشم حقارتله نظرلر ایدنلر بولیسن البتده ضرر
بوكا چشم حسدله بقسونلر بوكا چشم حسدله بقسونلر
بوكا بقسونلر اما جان كوزیله یوزین ناكورلر عرفان كوزیله
كرروی جانه چشم جان كركدر اكاده شعلهٔ عرفان كركدر
كه ادراك ایلیوب اولجان یوزی حقیقت اكلیه كندو اوزونی
كه اكثر بو حدیث مصطفادر دخی تفسیر قرآن خدادر
كلام انبیا و اولیادر پیام اصفیا و اتقیادر

ایچنده بعض دوشدی لطایف / بکفنار یکر دار طوایف
پس اول انلری تحقیق ایچوندر / نه انلک انلری تعریف ایچندر
او قیدم واردر اول سفرلر ایچون / نه معنولری اول فرد ایچون
او سوزلرده خطا یوقدر بلا شبه / که ینجه ساده دللر اولوب آگاه
ایدرلر اول طوایفدن تحذرلر / چو باد انلردن ایدرلر گذرلر
اولورسه حقی باطلدن ممیز / بلنمزلر او باطللرده هرگز
اولوب هر بیر نوک پاک اعتقادی / بولورلر دین اچنده بخششی دادی
الهی دینده اولوب ثابت قدملر / اولورلر واقف سر قدملر
دعادن بن فقیری یاد ایدرلر / پس اول یادیله روحم شاد ایدرلر
بنم داخی مرادم بر دعادر / که اول دردی گنهکاره دوادر
که بن ونم غرق دریای معاصی / اولوب لیل ونهار الله عاصی
که شاید اول دعانوک میمنتندن / بنی رحم ایده رحمن لطف ایدوبن
نه کیم بر دعادن ایلسه یاد / حق آنی ایلسون جنتده آباد
الهی بن فقیرک دعاسن / قبول اتکم بولا داعی جزاسن
حبیبک حرمتیچون اولسون ای حق / که شاه انبیادر اول محقق
هم اولسون انبیانک حرمتیچون / هم اولسون اولیانک حرمتیچون

در آغاز کتاب گوید

اول زمانده ولایت خراسان علماء دیندن وفضلای یقیندن بر عالم وفاصل کشی واردی آدینه خواجه جهان دیرلردی واهلیتله معروف وصلاحیتله

موصوف

13

موصوف ومحب فقرا ومشفق غربا • وعاشق صلحا ومجمع علما صاحب سخا وفا • سخن ادا • اهل نظر • سوفی کسیز • روح پرور • شویله که اخلاق ذمایمدن رها بولوب • اوصاف حمیده ایله موصوف اولمشدی والحاصل تخلقوا باخلاق الله حدیثیله عامل وبر وجود کامل ایدی که هر وجود خلقک مطلوبی ومحبوبی اولمشدی • مطلوبیتی ومحبوبیتی هر نفس بولمشدی • ونفس اماره سنوک گوترین جوع برهنه‌له زبون • وحالی ذکر کون مطمئنه مقامنه • گتوروب ذیل سکونله اگلیوب • ولجام الهامی عقلیله اوینلیوب • اوزرینه جسد سوادی اولوب • مدار حیات بدنیت علم چوگانن جانی النه الوب • هردم هنر آرکوینه جولان کوستروب • عبادت طوبن قپمشدی وجهانک طوایف مختلفه‌سنه مختلف اولوب ایوبن ویتلوین بلوب مجانست عزلت • قلوب کنج خلوت اختیار ایدوب کنج معرفت حاصل ایلیوب • جان شهرنوک • سرای سریرن الوب دل ولایتی سلطنت مسکنن ایلردی • مسکنن ساکن اولوب • حیا بزمنن مدام علم ساقیسی الندن صافی جام الوب • راح صفای روحانی نوش ایدوب • کار جفای جهانی فراموش ایدوب • بوصورت بشریتده • سیرت ملکیت کسب ایدوب خضر علیه السلام • ملاقات اولمغه لیاقت بولوب • گاه گاه مصاحبت • ایلیوب • اسرار علم لدنیه واقف اولمش عارف ایدی شویله که اول زمانک واول مکانک اندن اعلم واقدم • وافضل واکمل برکسنه یوغدی فرید الدهر ایدی • ووحید العصر ایدی • بارگاه الهی مقرب بولمشلردن ایدی • ومقبول

اولمشلردن ایدی • اول مراد بودر که دنیاده چوق جرم وتجربه بیرلك عالمنه قدم
قومشدی • وجودی یولندن بر ولد ظاهر اولوب • عالمه کونکی جمالنی ظاهر
اولمش ایدی • که جمیع علومی تعلیم ایدوب ماهر ایدی • وکندو یرینه نصب ایدوب
بو جهان فانیدن اول عالم باقیه رحلت ایلیوب کندی • اخلاص بو مرادك
حسرتی کسرندن نی حضور اولیوب طوردی • واول قاضی الحاجات اول
مجیب الدعوات • درکاهنه یوزلر سوریوب • وکوزلر یاشنی اقدوب مناجات
ایلدی • نالشلر ایدوب وتضرعله قلوب عرض حاجات ایدرکن • اول
واهب العطایا جلیدن • بر ولد صالح وزیبا طلب ایلدی • اتفاق
بقدرت خالق اول کیجه حلالیله • ملاقات واقع اولدی • اول
حاجتلو قوللر بنوك • مناجاتنی اشیدجی وحاجاتنی قبول ایدیجی مولی و
اولولردن اولی بو عزیزه بر ولد صالح کوزیبا عذار عطا ایلدی • واول
خاتونی صالحه • اول کیجه دن حامله اولدی • بر نیجه مرور ایامدن وعبور صبح
شامدن صکره اول حملك مدتی تمام اولدی • ناکاه بر کیجه صباح یقین وضع
حمل اولدی • دایهٔ مهربانلر • واول مایهٔ جانلر نظر اتدکلر کوردلر که • برماه
رو پری • بیکر سیمین بر سروقد • لاله خد کلعذار رخالدار شکرین نوش • سینه غنچه
هلال ابرو • سیاه مو غنچه دهان • موی میان • نرکس چشم • تیز فهم اوغلان
طغدی که یوزندن نور برق اورر • واوزرندن سرور رها ندم برد آینه
مه جبینی کادن درست برندن طوردی • شادان وخندان خواجهٔ جهان
وارد دستبوسنی ایدوب ایتدی ای خواجهٔ زمان • مژده کانی اولسون

که

که اول مراد وجهانی دولتك مطلعندن بختك افتابی طلوع ایتدی حق
سبحانه وتعالی براوغل عطا ایلدیکه یوزینه نظر ایدنلك کوزندن اشك
شوقدر فشان اولوب • دیبه نابینایه نور اوزره نور روشن ور اوزره سرور ویرر
خواجهٔ جهان • اول دایهٔ مهربانلردن • واول مایهٔ جانلردن بو خبر فرح فزایی
وبو اثر ترح زدایی • اشیدجك نی اختیار یرندن طوردی • دوان خندان
کلوب اوغلنی کوردی • اول جانی بدنن • وکوکلی صدفنی اولان دری
یکانه کرانه جقمش • روی زیباسنك شعشعسندن عالم ضیالنمش
خواجهٔ جهانك کوکلی کوزی بر نور رجاداولوب • وسرور البال وصف
فی الحال اولوب • فی الحال طالعنی بوقلیوب کتاب اجدی کوردی
که طالعی مسعود شکر معبود ایدوب • دایهٔ مهربانی خشنود ایلیوب
خواجهٔ جهان • اوغلنوك آدینی نتیجهٔ جان قودیلر وعلی

مثنوی در خلاصهٔ سخن بطریق دامن طهن

الا ای زمرهٔ جان اسنیق جان / کوکل دردینه درمان اسنیق جان
قو دنیا فکرنی ایله سوزم کوش / دررلر ایله کوش هوش منکوش
سکا ای جان جانان بو سوز پند / بدر ذرا سمان مادر زمینی در
محقق بو زمینن واسماندن / نتیجه سکسن ای جان وجهان سن
جهانک خواجه نتیجه سن سن ای جان / قمرلنك یوزلك خورشید رخشان
ملایک دایه لردر ای دل افروز / سکا ناظر درلر هر شب وروز
نه یرین سن کیدرسك هر یکادن / نکهدارك دررلر هر بلادن

نه مهر و ماه ابرو باد آدم … سنك چون اولدلر خدمتده قائم
سنك ایچون جمله سرکرداندرلر … ایاغك خاکنه غلطان دوردلر
اگرچه اوزلري فوق العلاده … ولیکن یوزلري تحت الثرا ده
سنی بسلر قوسی جانودلدن … که اولدوکجه نوله سن ابو کلدن
اگرچه قالب تن آب وگلدور … ولی آنی یوریدن جان ودلدر
اگرچه جان و دل ولدانلرکن … حقیقت بلکن افکار اندروکن
ولیکن سن کی ادراك یوقدر … سنك تك بونلروك بر ذهنی یوقدر
کجمله جانلرك جانانی سن … دو عالم ملککك سلطانی سن
که بو جانوك سنوك امر خدادر … اولیدر جان پاك مصطفادن
اولادك جانی جانکدن اولیدر … اولرده پرلروکوکلر طولیدر
طفیلکدر سنوك انلر تمامت … که المنلرده در سندن علامت
انکچون ساکه خدمتکارلردر … دل وجانیله فرمان داردلر
خدا قاتنده یوقدر سندن اکرم … بو مخلوقاتده یوق کورسندن اعظم
بو مخلوقاتدن محبوب سن سن … بو موجوداتدن محبوب سن سن
زمین و آسمانوك زینی سن سن … بکادی دوجهانك یانه سی سن
بو خلقتدن همان مقصود کی سن … مراد حضرت معبود سن سن
سنی بن وصف ایدرسم تا قیامت … ایدرون سندن الحق بر علامت
که سن حق حضرتینك مظهری سن … کسن اولدکجه جانوك کوهری سن
سنی مظهر ایدبدر اوزنه حق … اوزوکا جان کوزینی آچوبدر حق

سنکچونه در

15

سنکچونه در بو هر جنات در عنوان … سنکچونه در قصور و حور و غلمان
نکچون سن بهشتی یقین اوزوکه … کتوردرسن یمانلق کنده وزوکه
سنی بو بیله معززقیله خالق … هم ایسن نور دیده آدینه لایق
سبکاده لایق اولدر ایی قرینده … قیاس استانه امرینه سن شه
دوتاسن جان و دلدن امرن اتو … کدیده ادینه لایق اولدجانو
سنك جانوك خود انوك امرنده سن … هم اولا امرده نور مقدس
سن اول امري رعایت اتمك نه … اولدا امرك بوجینجه کتمك نه
پس انوك امري امرینی کرکدر … امر آمرن اجرعن اولمق خوب ترکدر
شوجانکه امر حقیں اوله آخر … سنا واوزه یورن بو اخر
شو جانکم اولیه امر خدا ده … اولا انوك یري تحت الثراده
اولا اولدهشین اهل دوزخ … دیر هر دم دریغا اهل واه
ندرقلدم اوزومه نفسه او یوب … خدانك امرني بر یاکه قویوب
او یوب شیطانه اتدم چوق معاصی … صدم حق امرني واولدم عاصی
او یوب بویله اوزین ایسن ملامت … نه اچی وبر واولدم من ندامت
مکرایکه لطفی الالاهي … جهنمدن بولا جنته راهی
زهی الطاف سلطان معظم … که ایده قوللرینه لطف هر دم
کلامکاي برادر امرین انوك … رعایت قیل وادیسه سن جانوك
جو بیلدك جانکی امري خدادر … طفیل جانی پاکی مصطفادر
زهی دولت که جانی مصطفانك … دوعالم طفیلی اوله جانك

رعایت قل کل امدی بس بو جانه / عروج ایدوب گیدوب تا آسمانه
ملاقات اوله جانی مصطفایه / ایریشه سرمدی ذوق و صفایه
اولا انوار دیدار خدادن / منور صفای چون آینه روشن
الٰهی جانمز فرمانک اوزره / بزم قل مقرر انوک اوزره
کم اینلر عروج ایدوب دوانه / دم آخرده فوق آسمانه
اوجانی احمد اولور ملایم / قلالر انوکیله عیش و دایم
اولالر بوندن دیدار کله بونور / سروری وصلکیله دائما سرور

ضیافت کردن خواجه از برای زادن نتیجه جان

چون خواجهٔ جهان اول نتیجهٔ جانک جمال شریفن و جسم لطیفن کوردی نهایت مرتبه شاد و خرم اولوب بمان دم یرندن طوردی شهر بوک خلقن جملهٔ کبیرین و صغیرین دعوت ایلدی • انواع نعم یتشدوردی خوان کرم دوشیوب فقرایه و غربایه نهایت احسانلر غنم و بقرده غایلر قوربانلر ایدوب ایتام و یارینه خلعتلر کیدروب نیچه جواری و غلام ازاد قلوب ضیافت ایتدیلر

نظم

بو دعوتلر بو حرمتلر بو عزتلر بو خدمتلر / همیشه خون ارض اوزره بیلور دورلو نعمتلر
ایچیلن دورلو شربتلر کیلن دورلو خلعتلر / اولینی دورلو شفقتلر کوریلن دورلو فضلتلر
ایدیلن دورلو احسانلر اولن بو دوزلو قربانلر / سنکو نحی بورمندکه اولرجام صباح
جهان خواجه نتیجه سنی ایدرسک فکری / کوردیبو راصل جانندن بولنور سن و صلتلر

نثر واول دایه مهربانلر و اول مایه جانلر نتیجهٔ جانی جانلر کبی نکهبانی

اولوب تیمار ایلدیلر امزردیلر جانلر نقدین اثار ایدوب خدمتندن یوزلر سوردیلر و خدمت اوزرلرینه منت کوردیلر چون نتیجهٔ جان اول خلاصهٔ جهان مرور ایام ایله و سرور تمام ایله دورت یاشنه کیردیلر دیجه تعلیم ایچون خواجهٔ جهان تعلیم علمه باشلدی اون درت یاشنه وارنجه دین اسلامه متعلق اولن علومی تعلیم اتدردی و علمیله عامل بر وجود کامل ایله اهلیتله معروف و صلاحیتله موصوف قلدی • اما نتیجهٔ جان اون درت یاشنه واریجق بقدرت الٰهی حسن ولایتنه پادشاه اولدی • شویلکه صدای حسنی جمیع ولایتی طوتدی و نتیجهٔ جمالی ملک جمال مالک اولدی و مالک جمال اولنلروک مملکت حسنن اوتدی • شویلکه اول دلارامک و اول سرو خرامانک روی نیکوسی اول ایکی کیسوسی ارا سنده ماه تمام کبی درخشان یا سحاب ماوراسندن افتاب عالمتاب کبی نور افشان ایلدی • و شمس و قمر اول دلبرک روی نور بخشندن نور آلوب منور اولمشلردی

مثنوی

یوزندن المیدی نور او شاهک / اولورمیدی ضیاسی مهر و ماهک
هلالندن علامتدر مه نو / جهانه اول وجهدن اتدی پرتو
رخی فرخلرینک فرقتانه / یقس دردنجی کوکرم افتابه
محمد نوری یوزندن اوزر برق / منور اولوراندن غرب و شرق
عذارندن اولبدر زرنک بوکل / بکینه هندی قولدر سوختر فلفل
البدر مسک بوکیسولرندن / منور دردشتی لؤلؤلرندن

صحندن سنبل پرتاب اولیدر
کوزندن عین نرکس خواب اولیدر

سرولر قدنک ازاده سیدر
چمنلر بابنوک افکنی سیدر

فندن چشمهٔ حیوان تخجلدر
آنکچون جابجا هی دیده کلدر

همان انن ملاحت ختم اولیدر
که حسن یوسفانن کتم اولیدر

نثر والحاصل نهایت مرتبه جمال کماله ایکی خلایق شهر ومردمان دهر • روی زیباسن کورمکه طالب وکفت کوی جانفزاسن اشتمکه راغب اولوب پیر وجوان باهزار دل وجان نتیجهٔ جانانه عاشق دیوانه اولوب • بر بخشی عشق تمیدانن محبتی کوشنکیر بلا مرادانه طوتشدیلر وبر بخشی بزم صدقی میدانن مودتی شوقیله آتش عشقیله پروانه وش دونشدیلر • لیل ونهار چون پرکاری قرار اولوب کوی دوران ایدوب های هوی افغانی فلکه چقردیلر وسوزش دل وجانی سمکه ایدردیلر

قطعه

لاجرم کوی عشق جاناندن
دو جهانن مکان عشاقک

دیلمز هیچ کوی جاناندن
اوجمنی مرعی جانی عشاقک

صعزا شبو قباب افلاکه
وقت اولورکه دوانی عشاقک

نه عجب چقسه کر سمواته
هوی های فغانی عشاقک

سکی بوغسه لکمی کم فلکک
بو بر آهی دخانی عشاقک

کللرتی کلستانن رنکارنک
ایلدی کوزی قانی عشاقک

باغ دلن نهال قد نکار
اولدی روحی روانی عشاقک

ویرد

ویردیلر هر نفس فنایلنه
خرمنی خانمانی عشاقک

بردم ایچره هزار عالم ایدر
خوش جهاندر جهانی عشاقک

الکه عالمن نبی وصال نکار
بردم اولمز رهانی عشاقک

نثر چونکه خواجهٔ جهان بین وجواندن بو حالاتی عشقی کوردی وبو مقالاتی شوقی اشتدی اکاکوره • ایش ایتدی خلق اراسنه فتنه واشوب • واضطراب دوشدی دیو اوغلی نتیجهٔ جانک افتاب جمالنه نقاب • ایلدی بوکره آشوب • وفتنه واردقجه زیاده اولدی • زیرا او تجلی جمال اندوکجه تسلی بولوردی • وقائع اولورلردی • کوزی میجک جوشلری خروشلری چه دن آشوب • وکوکللرنن دریای عشق باد شوقدن تموج ایدوب • داشدی بونلری استغراق عالمنه برغوغای رسوای افاق ایلدی • دللرنن تابلری دیدهلرندن خوابلری کیدوب • نار فراقله • جکرلرین کباب ایدوب • وخوناب دیدهلرین شراب یرینه مدام نوش ایلیوب • جهی وشعر مست وخراب اولوب • معشوقدن غیرسنی فراموش قلوب • جوش وخروش کوستروب • عار وناموسی جوش جبه سن چاک ایلیوب • کیمی طواف • وکیمی آستانن اعتکاف ایتمکه باشلدیلر

مثنوی

کعبهٔ درعشاقه جاناندر
قبله درلا بد رخی جانانیدر

عاشقه محراب اولور ابرویاد
اکه فرشو سجن ایدر لیل ونهار

خرد وخالی ترك ایدوب بیدار اولور	هر نكاردن ناظری دیدار اولور
خردوخالی بیلسون عاشق اولان	راحتی ترك ایلسون صادق اولان
عاشقك افغانی زار آزاد اولور	اكلی شور ناله وفریاد اولور
مسكنی عاشق در جانان اولور	جبه لر چاك ایلیوب عریان اولور
جبه ودستاری عاشق بیلسون	ننك نامی عاری عاشق بیلسون
عاشقك رسوایلقدر پیشه سی	روئیت معشوقدر اندیشه سی
چونكه كلمز عینه بو جسم وجان	نیجه جسم وجان بلك دو جهان
عاشق معشوقدن غیری شها	یوقدر ایكی دارده سیری تنها
عاشقك معشوقدر مقصودی بس	اتمزاندن غیریه هرگز هوس
عاشق اولورسه جدا معشوقدن	آتش ور فریادی عیوقدن
پرده اولسه روی معشوقه نقاب	دوشسه عشاقه اولور اضطراب
استمه عشاقدن صبر وقرار	اولمیجه اناله وصل نكار

نثر خواجهٔ جهان پیر وجوانك بو وجهله خروشنی وبو نوعله
جوش كوردی طوردی روانه اولوب • اوغلی نتیجهٔ جانه واروب
ایتدی ای كوزم نوری • وای اورنمك سرورسنوك چون بوزنك
عشقندن خلایقه فتنه وآشوب • دوشندی شور بن حال اولوب
نه مجال قلوب اهل عباد • قیدندن بری اولوب • سرسری دوشدی
بلربین دخی دوشری اولدركه • بو شهری ترك ایدوب زیر آخر دیاره
كیدوب وزیر نیجه روزكارانك اولاون • وهم بونلروك غوغالرندن

امین

18

امین اولاو زبعدزان اول نوجاه سبحان بن اجلدن امان وبره
ود مكاندن روانه اولوب • بو مكانه خراسان كلوب قدیمی دوستلر
برظرف • بادام كبی مدام هم بوستلر اولوب • شادان بیوب ایچوب
خوش كچوب • هركاف آخرته ایدوب • بربریمزدن لذات معنویه
الروز بودنیا دك خلقی دخی سنی كورمیجك • مجنلر بازاری كاسه
وحرارتلری باری • بارد اولوب • بینه اولكی حاللرنه كیروب
حلاللری ایله موانست كسب ایلیوب كاروبازارلرینه مشغول
اولوب مواظبت كوسترلر • رباعی

كر نبینه دیمن دل صابر شود	هر محنت دمبدم قاصر شود
یار مهر آندم شود درد دل فزون	دیمن بر روی نكو ناظر شود

نثر چون نتیجهٔ جان آتشی خواجهٔ جهاندن بو كلام شفقت آمیزی
وبو پیام راحت انكیزی اشتدی معقول كوروب • وقبول ایدوب ایتدی
ای پدر باخبر كل امدی • برایشی ایتمیه بویردن كیدیم روی زمین سیر وتماشا
ایدلم • شهر بشهر اقلیم باقلیم كیدلوم • وآدمیلری بولوشالوم وبیلشلوم
وكورشلم وكریشلم • انلروك حركاتن كوروب • كلمات ایدشلم هر طائفه
نوك مشربن ومذهبین ودین ایینن • ودسمن اسمن بلوب نقود معر
فنی صادق اولوب • اسرار قلوب وقوف بولوب • تمام عارف
اولم چون خواجهٔ جهان • اوغلی نتیجهٔ جاندن بو خبر عبری
اشتدی اكا كوره اتش ایتدی • وایتدی ای جكر كوشم اكرچه سبحانك

خفتی وحسرتی نه حد در • اما محنتی ومشقتی نه عدد در زیرا سفری
ودراهلك خطری آز اولمزتکم دمشلودر • خطرنه شمار دارد •
چونکه کوکلک سیاحت استر وطوایف مختلفه ایله مصاحبت
دلر بو یردن کیدوب • بیت الله وار لوم شرفه الله طواف
اینلوم حاجیلر اولالم اندن • مدینه وار الوم شرفه الله
انی اعتکاف ایلیوب • تربهٔ سوزرهٔ محمد المصطفی صلی الله
علیه وسلامه • زیارت اینلوم خاك پاینه یوزلر سورلم
کوزلر یاشن اقدوب • اول غفار رحیمدن معصیتموزچون مغفرت
طلب اینلم کرباب • سعادت بخشدر وحاجتلر قبولده اولیجق
یردر • مرجع مخلوقاتدر • ومجمع موجوداتدر • ملجاء علما دد
وملاذ فضلادر انده برخانقاه • عالی بنیاد اینلم واطرافنه
حولیجکوب ایچنه کیرلم بر نیجه یل انده مجاور اولوب • کلن مسافر
لری خانقاه کتوروب • اوکلرینه سفره دوشیوب • الله ویردوکندن
نعمت یدورهلم • آینده وروندن ایله وطوایف مختلفه ایله کلمات
ایدشلم • واحادث وایات سویلشلم دینلری واینلری ومذهبلری
ومشربلری واسمالرنی • واسمارنی بلوب • اسرار قلوبه واقف
اولوب • عارف اولام بن خود جمیع مذاهبی ومشارنی وآیاتی
بلوروم اسرار قلوبه واقف عارفم • اما سونك مصلحتك ایچون
ایله اینلم تا سنن خی بلوم • بالله وکی کمالیله بیله سن واکاه

کوره

19

کوره انش قلاسن دیوب • همان ساعت قصد رحلت ایدوب اسباب
اماده ایلیوب • احبابنه عادتی بیکه اغیاردن خالی اولیجق بر
عزنه انلره سوار اولوب • شهردن طشره چقوب • شاهانه یوله کیروب
روانه اولدیلر **ازین جانب** اولکیجه کوب صبح اولیجق شهرك خلقی
ویردجوآکی نالان وکریان کلدیلر خواجهٔ جهانوك • سرایی کعبه کبی طواف
واستانن اعتکاف اتمکه باشلدیلر • اودکون خواجهٔ جهانی ونتیجهٔ
جانی کورمدیلر ودخی خدمتکارلرندن استفسار اندیلر اندرداخی
بونی دکلدردیلر برینه کندیلر دیوخبر ویردیلر • پیر وجوان برنیجه
زمان حیران وسرکردان نالان کریان کزدیلر • آخر الامر سراینی
سرد بلرصبر ایدمیوب ایچرو کوردیلر • کوردیلر خواجهٔ جهان ونتیجهٔ
جان واتهمان بقالرن جاك ایدوب • الوده خاك اولوب جامهلرن
پاره پاره ایدوب • بیابانه اندیلر عریان اولوب • چون دیوانه وش
طاشلوله سینلرنی پاره پاره ایلدیلر • آخر کار پرفکار اولوب •
الکی کروه اولدیلر • انلرکه عاشق صادقلر ایدی وکوکللری جانلرینه
موافقلر ایدی • واوزلری سوزلرینه مطابقلر ایدی • ووصال
جمال معشوقه لایقلر ایدی • ترك علایق عوایق ایدوب • شهردن کندو
اول معشوق زیبای • ونتیجهٔ جان دلارای اطراف عالمی هزار تنی
ارایی کندیلر • وانلرکه عاشق کاذبلر ایدی • وکوکللری نفسلری
هواسنه طالبلر ایدی • وتلبیس نفسه راغبلر ایدی شهرده •

قلدلر انسان سلكندن • حيوان سلكنه كيرديلر **مثنوي**

قلمه تن شهرنده حيوانلر كبي ... جان ديارينه سفر قلغل روان
ديدي جان تا كوره جانان يوزني ... اولانوردندن انوك روشن هرآن
عاشقيسك خوردخابي ايله ترك ... ناسكا يوز كوسترر معشوق جان
ذره جه كر عشقه ميلك وار ايسه ... بوسوزه تصديق ايله بالجنان
عشقه مايل اولميان حيوان اولور ... داخي اندن كم دسم اتمه كمان
خواجه عطار اول فريد الدين شيخ ... منطق الطيرنده ديمش بي كمان
هركه عشق نيست اورا خر شمر ... عطار خر بسي باشد زخر كمتر بدان

ازين جانب جون خواجه جهان او غلي نتيجهٔ جانله شهردن
كنديلر كوردكه • ننه لرينه اينجه قونه كوجه كونلرده بركون بيت الله بيتنه
شرفه الله حقه منلجاته ايليوب طواف اتدلر • حاجيلر اولوب اندن مدينه يه
يتديلر شرفه الله واردیلر تربهٔ منورهٔ محمدي صلوات الله عليه وسلام
زيارت اتدلر • واستانهٔ سعادت بخشندن نور كسب ايدوب يوزلر
سوروب خاك خاك پاينه كوزلر ياشن اقنديلر اول عفار جليلدن
معصيتلري ايچون مغفرت طلب ايلديلر • وانده شهر ايچنده برخانقاه
عالي بنيا دانلر اطرافنه محكم حولي چكديلر دخي ايچنه كيروب اعتكافه
قصد اتديلركه مجاورلري اولوب • كلن مسافرلري اعزاز واكرام
ايدوب • اوكلرينه خون كرم دوشيوب طعام يدوره لر • خواجهٔ جهان
نك ونتيجهٔ جانك عادتلري اولديكه هر صباح صلوة صبحي ادا ايدوب

وشكر

وشكر خدا ايدوب • وجميع مسلمانلر ايچون خير دعا قلوب سجاده لرندن
طوروب • خلوت سرالرندن چقوب • كلورلودي خانقاههك قپولرين آچوب
ايچري وكيرورلردي وبر ركوشهٔ اختيار ايدوب • قرار كوستورلردي
وكندولرينه وقار ويروب • آيين وروش ايله هر بابدن فتح كلام
ايدوب • سؤال جوابلر ايلردي • ومخاطبلرنوك خطالرينه جواد صواب
ويروردي • واوغلي نتيجهٔ جاني يوزنه نقاب • چكوب خاموش اولوب
سويلنن كلماتي كوش جانله كوش ايلردي • غايت بكنده وكي سوزي كوش هوشه
منكوش ايدردي • وبكمندوكي سوزي همان ساعت فراموش ايليوب كوش ايتمزدي

آمدن طايفهٔ ابدالان روم بخانقاه خواجهٔ جهان

كونلرده بركون ناكاه بقدرت • عالم پناه روم ابداللري قانجبران
ويالوپالكري عريان • چراغ شن ايلد ايس قد وملرين دوكه دوكه
وبينوزلرين چاچا • هزار هوي ايلر • وآه وايله باشلري چقوب • ويالن ايق
ونلري چيلق • بورنلورة لري وارايچي • اوزلرنن بر ربوكدن اوراق
قوشق • بر امورزلرن ابو المسلي يچي • وبر ربوينلرن بر ربنجاعي چوموق
وبيلدن اكيشجرعه دان برن قاوچقي • وبرن غبار محقق • وبربانلرن
ابداليني صادي قاشق • شويلكه برشور بايله طولدرسه طويار اكم اشوق
وهر قتق جبنن آصلو بر راشق • وبر ديانلرن كشكل قوشق لرن صرقوق
وبدنلري بول بول يوق • آتشيلر ايدوكنه انلر طنق • وكيمونك
سينه سنده نقش شكل ذو الفقار • وكيمسنك سينه سنده نقش نام حيدر كرار

وکیمی سنك بازوسنن بهیئات مار • وجلسنوك شققلرین دکوندر
ون لااله وآر • کورنلر دیرلرکه هذا اعلامت الناس • پس بو جمهور بر
سرور • بو طمطراقله وبو بو طراق چاغله • خواجه جهانوك خانقا
هنه متوجه اولدیلر • خواجه جهان دخی انلری بو صورتنا مشروعله
وبو سیرتنا مطبوعله • کوربجك طبعنه خوش کلدی • اما نلسون
صاحب زاویه دریر اصحاب زاویه اولان کمسنیه • بولاردندر
که هرکلن جمهوره نه طائیفه دنسه • بلکه مرغ ومار ومور
غضب صورتن کوسترمیتوب • لطف وکرم یوزندن مراتبلر بجه
رعایت ایلیه • ودرجاتلر بجه ضیافت ایلیه • خواجه جهان نه
بادلجان یرندن طوردی برمقدار رقص وارادکی • اوکارینه دوشوب
خانقاهنه کتوردی • برلرین کوستروب بیورك دده لر دیدی
دخی مسکنلرین کوروب • مسکنلك ایدوب بجه لر ساکن اولدلر
خواجه جهان دخی خدمتکارلرینه اشارت ایلدی سفره دوشیوب
نعمت کتوردیلر چون نعمتی یدیوب • اول رزاق پادشاهه ثنا ایدوب
بعدزان صاحب خانقاهه دعالر ایلدیلر • دخی پیرلرین وپیش
قدملرین اروآحلرین یاد ایدوب • شاد قلدیلراندن صکره پیرلرینه
قرشو سجده وارد لردخی قالقوب • دایره قدوملرین الدرینه الدیلر
قدیمی رسوملر بجه سماع وصفا ایدوب جوش خروش کوستروب
خاموش اولدیلر • خواجه جهان دخی باشن قلدروب ایتدی خوش

کلدوکز

کلدوکز دده لر • وقدملر کتوردکز درویشلر • نه دیاردن کلدو
کوز ونه طایفه دن سز وسیزه کم دیرلر وپیر کوز کمدر • وپیر کوز
پیرینه کم دیرلر • چون طایفه ابدال صاحب زاویه دن • بونلکبی
سؤال • وبو قدر رفیل وقال اشتدیلر • فی الحال او جمهورلك
خسروی یعنی پیرلری • النن اوتن کمراه ابدی • کرقندن دیدن
اوزرینه کلوب • مسکنلك کوستروب ایتدی • ای خواجه بزدیار
رومدن کلورز سید غازی حقندن کجرنازی • انوك اوجا
غندن شتع وسجاده وقدوم وچراغلر • روم ابدالری یوز
جسمن برداغلر اوتمان باباکوچکلری یوز • بو برشجاعی چوساغلر
وسید غازینك سلیم پیجلری یوز • ومحمد علی دن صاحب پوست
عریانلر روز • حسنه وحسینه قوربانلر روز • وبو پیرمز قربان
بابا دیرلر • وبو پیرمزك • پیرینه عریان بابا دیرلر • طریقت سالکنوك
پیرلری حقیقت ملکوت میرلری دررلر • استانه درکاه
احمد مختار • یوز سورمکه کوزلرینی بلکن خاك پاینه یوز سورمکه
وجانلر نقودن ایثاره کلدك • بحمدالله که بو دیاره دوشوب
دیداره یتشدوك ووصلت خاك پاینه • یتشدوك دیجك همان
قربان بابا کریبانندن باشن قلدروب • دهان اجوب زبان
روشن • بیان ایله • نظم ایدوب • ایتدی

مثنوی درخلاصه سخن از زبان ابدالان روم طهی

21

الا ای خواجه استر ملک بیانم کر کوش هوش ایله دکله کلامم
کنا اسراردن واقف اولسن جهانک مردی عارف اولسن
قچنکم چقدی اول جنتدن آدم کنا سرپای عریان ایدی اولدم
تننی هر بوغدی هیچ برمو معرا ایدی هر هودن او مهرو
حیا ایدوب خدادن عورتینی ستر پوش ایلدی بر برک تینی
اولب اشدن بری یوردکی عریان بیوبن برک سبز اولوردی حیران
انوک اولادی قلدی بیزی خلق بیز دوشمز که اولاوز اکا بز عاق
ولدکم والن اویمز خلقدر اکر اویمازسه اول ناخلفدر
بکون دنیایه کلدک چونکه عریان نیه عریان کیدر روزادنه ای جان
نه حاجت جبه و دستار قیدی بز اولمادق بو آدم دانه صیدی
ازلدن ایتمشوز تن جبه سن چاک اولوب سر پا برهنه جمله بی باک
اولوب عریان کدز بز عاشقانه بزم تاک بولمشوز بز عاشقانه
چون آدم جمله مز عریانلروز بیز بیوبن برک سبز حیرانلروز بیز
بزم بو برک سبز اسرار رمزدر همیشه ییمک آنی کار رمزدر
ایدوب اسرار له بر جرعه دانی آیلماز بز بر زهره دمنی
بیمکدن جرعه دانه دوندی قورسق بیز ساوزده حیرانوز تحقق
قچن اسرار ییسک بر جرعه داندن فراغت اولوز کون ومکاندن
حقایق نقد نه کنجینه در اسرار دقایق دردنه معدندر اسرار
معانی سرینه مکتشفدر اسرار غذای جمله عارفندر اسرار

ییلن

بیلن اسرار رمز دونر غباره اولور افسر امیری تاجداره
بیلن اسرار رمزدن گاه گاهی اولور کون ومکانوک پادشاهی
کیجه احکامی انوک سلکتنن دیلرسک آنی ای خواجه سنن
بزم تنورمز اول برک نینه اشاردندر وار نجه نابسینه
بزوز تنورده پوش ابدالی بیهوش دو عالم کارنی ایتمش فراموش
بزه بر خانقاه در اشبو عالم ایروشر کوتر کوتر بوجی هردم
هریسا و حلوایی و توتماج عدس آشی و زرده قلیه اوماج
یوغورتلو دانه قارلی طاغزدر سپانق آشی خود اوتلاغزدر
بورک اشین باشر تاجمزدر شکر پالوده خود معراجمزدر
همیشه اقجه سلی نقدمزدر کوکلدن خود ارشته عقدمزدر
کلاج شکرین و مامونیته بیلیج شورباسی اکشی لیمونیته
کلور گاه گاه تفاحیه آشی پیروز آنی طوبادن تاشی
کلورکه تیجنه گاهی نخود آب کلورکه کندوم آشی گاه خوشاب
زمستانن کلور ترخانه شیرین برنج آشی کلورکه گاه شیرین
کباب و برنج و کبک کبوتر شکرلی بقلغی بورک سموت تر
کلور هر بیلن بر آشی عشور یرز هم بید ور رمان موز
خدای رحمن آخرده حلوا نتا کم جنت ایچره من وسلوا
اولوردن صکره خوشاب صفابخش که تشنه دللره ایلر صفا بخش
قودن صکره انواع قوا که نه حاجت یاد بیلورلر بنی که

که اولسرده وار در نیجه لطافت نیجه لذت نیجه طعم و نظافت
بولردن صکره افطار ایدوب اسراف ولور زقان حیوان جمله یکبار
سماعه کیروب ایلر دوز صفالر ایده دوز بربر و موزه وفالر
بو نوع اوزره وار احوالدن ده بو وجهله دورر افعالدرده
بو نعمتلر بو بیز حیوان ایچوندر بو حرمتلر بیزه سلطان ایچوندر
شتالرده بیزوز سلطان کبی بزه استان اولور اول یرده کلمش
کورن جسومز طاغنی طاغلر قزل کولدر به لاله ای برادر
الفلر هر بري سروي سهیدر علی شکلی سمای جان سهیدر
قچنکمز راحت ایچون غابه وار اولور بالینو بستر طالق طبرق
بزی اویرسه بو بیوزبر ابدال جلر هب قلقروز اول دم فی الحال
او بینوزد رهان صوت اشارت قیامه کلمکه اولدر بشارت
بزوز ابدال روم لاابالی بزوملامتکسنک یوق قیل و قالی
قلم دیوانه لر دیوانه بوق بلا ووردد اولارك جاننه یوق
نماز و روزه و تسبیح و تهلیل مکلف اولنوکدر بو نلرین بل
سبق آیون بو تکلیفاتدن بیز مقرآیوز بو تصنیفاتدن بیز
بیزه مسجد ایله میخانه بردر بیزه معمور ایله ویرانه بیردر
بیزه چون کعبه درسیدر اوجاغی ایکیچون کونور و ز بو چراغی
بزوز سید اوجاغنوك یتیمی برهنه پادسر عبدی سلیمی
انوکیچون بو سقالی سانچ قاشی تراش اندك بو یوزدن اول بناسی

شو

شو نسنه کم جهانك عاریدر انی ترك ایلامك معصیتدر
بو قلتر عاریدر ملك تنی کیدرر و آریسه عقلك رایی سنی
مجلی اول یوزی آیینه صورت که سندن کورینه یوزنی کدورت
نمد پوش اول چو آیینه همیشه که درویشه نمد پوشین پیشه
انکیچون غیرسن ترك ایلدوك بیز هواسنی ملی مرك ایلدك بیز
جهانه کلمدین کلمش کجندوك جهانه جلمدین جالمش کجندوك
جهانه اولمدین اولمش درلدك زمانه کلمدین کلمش درلدك
بزی ای خواجه صنماسن دریوز انو قان و سکو کوبر دریوز
حقك امری در ایدن بیزی بیز یوریدن جهانیجا بو یبو یوزی
وکرنی بوتن خاکت مجالی اولوز میکی کیدوب ایو مقالی
حقکدر بو مقالات و بو جنبش حقکدر جمله یرلرده اولن ایش
بزی آراده الت ایتدی خالق بو یوزدن اشارایتی کله باتق
بز اول شاهك ابدازاده سی یوز شه آزاده نوك شهزاده سی یوز
بزی ای خواجه صنما بنی بو زبیز عبادن بندنه افکدن یوز ایبیز
ولی بر شاهه بنی بو نکرانو قولی اهلی زمینی و آسمانك
بزوم قولدو عمزدن اولعینه که هر تن امر نوك بیوابنده ر
نه جنبش کم قوپر هر ایش اوزندن عبادتدر آکا معنی یوزندن
عبادتدر بزوم هر کار رمزبیله اطاعتدر آکا افکار رمزبیله
ولایت ملکلک سلطانلر یوزی سرای سرسري بوی جانلر یوزی

سقیمی یوز مقام وحدتك بین — ندیمی یوز رفیقی حضرتك بین
قدمدن ایلیوب بو کثرتی ترك — ییشدك حبل حبت وحدتی برك
بو کسرتدن ازلدن دستر یوز بیك — قدمدن حبل حبته بسته یوز بیك
محب مصطفی اولوب علیه دوست — کوزین اتدوك جهان انجنن بر پوست
حسینله حسن عاشقلری یوز — اولاروك جانله صادقلری یوز
شهید کربلا اولدقلری کون — بزه ماتم یرنه اولدی دوکون
ایدوب هر ییل اوکنن زار نوحه — قیلوب نیغیله جسمی زخم شرحه
اولر چون ایلر زحولی روانز — که سنن اتمك ابله وآنه
اولار چون محبت قانی سندن — کم اقمایه محبت قانی سندن
نیجه سوکودرای خواجه بو سوکو — که کسمزسن اولر چون بر آکی مو
او ساعتدن او دمدن تا قیامت — یزیتی ایلدو زهی دم لعنت
ابو المسلم بجاعی دستمزده — خوارج یوبندر اول دستمزده
کرملر کورمشوز شاه نجفدن — که اتمشدر بزی اصل خلفدن
بزه سرور محمد مصطفی در — بیزه رهبر علی المرتضی در
بوشتق وجراغ اول شاه حسینك — اوسر شاه مردان نور علینك
بو سجاده انوك سجادهسیدر — بو ابدالان انوك ازادهسیدر
سلام اولسون مدام اول خاندانه — که اولر موجب ایجادی جهانه
درود انجان پاکان بادمرکه — با دوازده امامان دوازده
بر کشف ایلدوك رمز رموزی — ساکا ای خواجه دلدن سازوسوزی

سنی اولسون دیوا سرار واقف — سنی اولسون دیو ابرار عارف
بحردن قطره سن کشف اندوك — محصردن ذره سن شرح اتدك
بودکلو کشف سزغار فلرپس — بیولر نقدجان صادقلر پس
دیوب قربان بابا قودی بن رخ — کورامدی نیجه ویرر خواجه پاسخ
نیجه ویرر اکا شافی جوابی — ایدوب اکا دل و جاندن خطابی

جواب دادن خواجهٔ جهان پیر ابدالان عریان

چون خواجهٔ جهان اول خلاصهٔ دوران بو پیر ابدالان قربان باباد ن بو قدر کلام نامشروع و پیام نامطبوع • و مرموز آتش کفر آمیز • و حرکات • فساد انکیز استندی کوردکه نزایش ایتدی • عمان سعادت دهان سلاهت • باران آجوب • زبان فصاحتله ایتدی پیر بدعت وای اسیر بدسیرت • سنکبکون بو طریق شیطانیدن چقوب • راه رحمانیه کرمیجك اولورسك یارین لایق عقاب جحیم • و مستحق عذاب الیم اولورسن آدم نبی علیه السلام جنتدن عریان چقدی دیوب • بزدخی عریان یوروردك دیرسز حیران اولوب • کوزسز غلط ایدرسز • آدم علیه السلام جنتدن اولجهتدن عریان چقدیکه وسوسهٔ شیطان علیه اللعنه حواانه دلنه اویوب شجرهٔ کندمدن بر دانه یدی انوك الندن حق سبحانه وتعالی خود آکی زنهار افطار اتمك دیو نهی ایلمشدی • اول امری صد ویغی اجلدن حق تعالی جل وعلا دخی آنوك ارقاسندن جنت حلهلری الوب عریان قلوب • آنی جنتدن چقاروب • دنیایه ایندوردی چون

آدم اولدم كه اول باركاه اعلادن • بو پايكاه اسفله دوشدى
هماندم جملهٔ ملايكهٔ سماوات غلغله دوشدى وجميع ارضين ده اولان
جنّة ولوله واقع اولدى كه آدم حضرت عزّته بو قدر اقرب ايكن ابعد
اولوب دكركون حال اولدى لراما حكمت بارى بونك اوزره جار
يدر بنه حكمتى كندو بلور ديوب • كادلرينه مراجعت ايدرلرچون آدم
اولدم كه اسماندن زمينه اندى بر زمان بيخود ياتدى آخر الامر كوزن
آچوب اوزين عريان كوردى آه فغان ايدوب كريان اولدى •
وحضرت ذوالجلالدن استحيا ايليوب • فى الحال يرندن طوردى
وعورتن ستر ايتمك استدى برنسنه بولمدى كه انوكله ستر
ايديدى • آخر الامر ديلديكه اوراق شجر اشجاردن بر ورق الوب
ستر عورت ايليه هيچ بر شجر اكا ورق ويرمدى • بو حقك امرين صدى
ديو بوكره آدم سجين اولوب • متغير قلدى شجر انجيردن آدمك بوحيرتين
وبو عرتن كوربجات اوزين كوينيدى • ترحم ايدوب بر ورق ويردى
آدم هماندم اول ورقى الوب عورتن ستر ايلدى حق تعالى دخى اول
ايدكيچون انجير اغاجن يقمغه نهى ايلدى پس اى بير سفينه اول ورق
سنوك نور كبجه تشبيه اولور

اولدم كه آتشيله نور اولسه ير تابى	اكاسنى ايديدى نور كيله بر تاب

آدم نبى عليه السلام اول برك تين الوب عورتن ستر ايلدى وجون خروش
ايدوب اكى يوزيل تمام روز شب بر دوام روى زمينى كشت ايتدى هاى هوى

انى

انين اسمانه كندى وبرك سبن اقطارا ايدوب • جران زار وسركردان بى
دل فكار كزوب اغلدى • استغفار ايدوب هردم نادم آمتله جكرين طغلدى
واول غفار جليدن مغفرت طلب ايلدى • اول عاصى قوللرينك عذرين
قبول ايدجى وعصياننى بغشليجى پادشاهلر پادشاهى آدمك بو وجهله
ناليشن • وبو نوعله سوزشن • وايلدوكى اكسكلكه ندامتن • وكندوزنه
اندوكى ملامتن كورجك مرحمت ايدوب • ايلدوكى اكسكدن كچوب مغفرت
اندى وارقاسنه خلعت كرامت كيدوروب • باشنه تاج سعادت كچوردى
والنه سجادهٔ خلافت النه علم سيادة ويردى • وبلنه كمر عبادت قو
شدروب • ديلنه كلمهٔ شهادت بغشلدى • كوكلنه دريا يى معرفت
اقيدوب النه علامت شلامت ياردى • ومقبول ايدوب بوجه
دركاهندن مقبول قول ايدندى • حتى فلكلرده بعض ملكلر رشك
ايتدى سبزاى پير عاصى • وغريق بحر معاصى انوك اوليكه حالنه
نظر ايدوب • نفسكزى باطل خيالاته اعتبار ايدوب عريان ونى عا
يوروسز • واول برك سبز بدى ديوب • سز دخى خشيته برك سبز
ديوب • هر آن حيران اولورسز انوك خود حيرت فرقت جنتدى
وسزوك جرتكو زفرقت جنت • در قطعه

جنت دكلدر كه كشتى عقل بار اكن	برنسته اكل ايدوب قلركندوزنى سفيه
انسان دكلدر اول كيشى كم خورده خوبر	حيوانه ايليه اوزنى روز وشب شبيه
پيوسته بيه وانجه هم كوزليه بيتو	حيوان دكل صورت انسان اوله كر

بموجب حولين دردم سرچاربا   انوك كبي بهيمه كه حيوان اولوردر
نثر بردخي سقاللكزي وقاشلكزي يوزدن تراش ايدوب كورندن
خلق نفرت ايدوب سز دخي عاصلغله فاش اولورسز زيرا هيچ بردن
سقال قاش تراش ايتمك ودبندن قرمق يوقدر نه خدا ديمشدر
ونه پيغمبر ايتمشدر ونه ائمه بيورمشدر بركنده وزنني بيلمز وتكري
پيغمبري اكلمز كسنه احداث ايلمشدر سزكه بوكون بو معصيتدن
استغفار ايدوب عودت ايتميه سز يارين عقاب عظيمه دوشوب عذاب
اليمه اوغرارسز زيرا صحيفه جمالك قاش وسقال خطوط ذو الجلال
در ومحسنات جمالدر ومزينات رجالدر كه حبيب خدا ابرار
اللحية المرء زينة بيورمشدر هم روي انسان قبول قرآن نامه
الهيدر وقاش سر نامه شاهيدر تراش ايدن اوباشك بلمز
تراش ايدرلر وعرصه عرصانه بين الانبيا والاوليا فضاحتله
فاش ايدرلر نتكم دنيا پادشاهلرينك نامه سندن برحرف تراش ايدن
نوك الن قلم كبي قطع ايدوب درگاهندن رد ايدرلر واورفرطاس
زمين سرنگون اولور ولي شق اولوب خون سياه اقيدوب زار
نار وآه ايدوب خاكي بتاه اولوب اولنجه سرنگون وسرگردان بودر
اولخود پادشاهلر پادشاهي در وجميع مخلوقك الهيدر اتوك نامه
سندن حرف تراش ابن نوك حالي واركوره قياس ايلنوليسدر درگاه
عالم پناهدن مردود اولوب شيطان كبي مطرود اولوب ابد مقصودبلمز

نعوذ

نعوذ بالله من ذلك
كوزك عين وصحنك لاموننك ميم
قشك راسن صحنك حاكن تو يوقسه

قطعه
بولو برنامه من علم عملدن
خطوط رده مزكان قلقلمدن

نثر بردخي بوكه آدمه سجده ايدوب بو بنوز كوز صورت نظمين
ايلمز شيطان حقير اولوب عصياننكبين كيرورسز كافردن
بتر ونصرانيدن ابتر اولورسز زيرا انلر دخي بونك كبي كردار
قرار ايلرلر وبونلك كبي كاردن بيزار اولورلر نظم

ائمه اي درويش فعلنا پسند
مؤمنه لايق دكلدر اي كشي
شود فعلدن كيدا ده كافر حذر
قالي عاري غيرتك دينك قاني

حق قتنده تا اولا قدرك بلند
اين كافر اشلمدوكي اشي
پس نيچون ايتميه سن اي بي خبر
كه ابن سن اوزولكي كافردن دني

نثر بردخي بوكه بر مكلف وعقلله مشرف دكلوز ديوانلر روز
بساط نطع زمينين شاه مات فرزانلرز كه برز قلم بوقدر رد درز
قطع كبرز ديوانه وعاشق قلم نيست مصراع دريز بزه نماز وروزه بوزه كركه
وبنه اولمز ديوب هي بز سويلرسز وبز اولمدبق اولمشوز زمانه كلدبق
بزكلمشوز ديرسز جميع تكليفاتدن بري بيمان برات وفات ودر
اولمشوز ديرسز موتوا قبل ان تموتوا مرتبه سن بولمشوز ديرسز اولمش
اولان كمسه نمازي يوقدر ديرسز بلاه سويلرسز غلط بيان ايدرسز
زيرا مكلفسز وعقلله مشرفسز ده وكوكز كاري ايدرسز واستد

واستدوگوكز ديادي كورمك كيدرسز وهم شهرده اولان بازارى
دروازه ايدوب شراب وكباب وبوزه يبوب ايچرسز ونفسكزه
نفسانيتيچون كشف كرامت صيتسز وسؤمنادم كلمات ايدرسز وموحدانه
اوضاع كوسترسز وبخساده دلكك عمرلري خرمنني يوآده باده
ويروب يبانه انزسز وسينه صدقات ايدنه مهملات سوزلر سو
يلرسز دم بچيلرد برسز قانلري وخانمانلري حلال دردكز وباله
كيررسز يد وكوكز نعمته كفران وحضرته طغيان عرض ايدرسز بنه
معنيع عاقل دكلوزدبو امز يوزده يد وكوكز دخي راسندر زيرا
عاقل اولان كمسنه لربونك كبي حركات نامطبوع وكلمات نامشر
وعه شروع ايلمز ناگاه خطا اتسه يته توبه ايدوب آني شتوع اتمز

قطعه
عاقل اولن كمسنه حاشا كم سويليه اول مقالا نامشروع
كه اولا اشكاره وپنهان ايلمز اول فعال نامطبوع

نثر
بردخي بودركه محمد مصطفا صلوات الله عليه وسلامه مجتبى
وعلي المرتضانوك رضي الله عنه كرم الله وجهه مخلصي و
حسن حسينك رضي الله عنهما قولبوزقور باينوز ديوب ميرسل بد
بكزدن قان روان ايدوب محبت بورندن نفسكز عرض قربان
ايلدرسز عبث ايدرسز كج بولدكيدرسز زيرا محمد مصطفا صلي الله عليه وسلم
دوستي اولمغلك علامتي بدندن قان روان اتمك دكلدر بلكه
هردم وهرآن بولنمز جان روان اتمكدر ودريايچ بادن وجا

لتكم

21

كتمكدر وانوك كبي چادريار كناري بزرگوار طوتوب جانودلدن
برابر سومكدر بلا غرض وانلرك اعمالي كبي عمل ايلمكدر واومكدر بلا
غرض واندرك اشكالي كبي اولوب اقوالنه اوبيوب افعالندن
درشمكدر وخصالنه دورشمكدر واحوالنه ايرشمكدر بوقسه بو
صورة نامطبوع عله وبوسيره نامشي وعلا خدادن خوف ايتميوب
وانبيادن حيا ايتميوب انلروك كبي دنيا وآخرت سلطانلرينك
محبتلري دعواسن ومودتلر سوداسن ايلمز نه شكلوكوزنه بكز
ركوزونه فعلكوز بكزر انلرهركون اصلاح مصالح مسلمين
وهر كيجه عبادت رب العالمين ده وهر نفس دشمنيله مجادله
ده وهردم هوا عسكريله محاربه ودائم ابليسله مخاصمه ايدرلر

نظم
اولو ايلردي دشمن نفسله جنك — فراخ عالمي ايدوب آكا تنك
بصرلردي هوا جنديني دايم — كيجه قايم اولوب كوندزده صايم
قيجنكله صلسلر صمصام صوميله — قيرلرديه اول بوزدن بنجه قومي
يوريدي انلروك دنياده كاري — ايدرلردي اولجه كاردايرى
سز اولدوكز بو دشمن نفسله دوست — كوزيني ايدوب جهانه لحن برپوست
اويوب نفسه قوب انكله جنكي — يوردرسز كاه سرخوش كاه بنكي
بولورسز آريوب سك وارلوتي — اولورسز كاه زاني كاه لوطي
اولوب بو نفسله شيطان مريدي — سز اشبو بصدوكوزه يوقريدي

نثر
بردخي بوكم بز سنهزاده لروز وازاده لروز بن دكوللروز

بنم لك بندم افلنم دكللروز دبرسن • هم هم سويلر ايلر ايدوكوكم
قمی برهانکز کلوك اوده يقمکوز جانکون • دنياده حقات عبادتدن
فراغت ايدن وخراباته دوست • نه نفاسيرده وارونه احاديثده مكر
مجذوب صرف اولاسز مكلف اولميز • سنرده خود باذن نه اتك
بلوررونه خبر • بويله ايكن ايدرسز بيزدوم • هراشم حقه عبادتدروهی
جنبشم طاعتدر كافردن بتر • وفضل ايندن ابتر اولورسز • قتل مستحق
واحراق ناره لايق اولورسز • بر اشرح وبرجنبش دكل سز • نه خالقه
عبادت • ونه رسوله الطعت ونه خلقه متابعت ونه كندوكوزه مرحمت
ايلرسز • شويله هر آن برك سبزه يبوب • مانند حيران اولوب حيوان كبی
عدرة نفسيچون لوت كوزليوب ايز ايزليوب • اواره سركردان اولوب
آچ كلب كبی دوران اقليم اقليم شهر بشهر بازار به بازار خانه بخانه در
بدر زاويه به زاويه دوزكار اوليوب • بی طهارت ومرداركيدرسز
وضلايق سزی بويله بدو كزی بلدو كلرن سزرسز • اما نفس امارة يه مطيع
تابع سز • وانوك خباثتی لذاتنی نبانه قانع سز • ابدال دكولسز
طورالكترز • طورلاقلقله مشهور آفاق سز سيز قندن ابدال اولمق
قندن • وابدالكر ايچره اهل حال اولمق قندن باری سبز • ابدال لفظی
بيان ايدين • وحرفلرينك اسرارندن بر مقدار عيان ايدين •
ابدال بش حرفدر • ابد اللغت معناسنه ظرفدر الحرف الاول
الفدر الهه الفته اشارتدر • اولهن محبتندر يعنی ابدال

اولن

اولن كمسنه محبت طريقندن الف كبی راست رو • وثابت قدم • وصادق
دم اولا • كه تا اوليه منهاجن قطع منازل ايدوب پايه ٔ معراج بوله
الحرف الثانی بادر بن اشارتدر بن ايلكدر • يعنی ابدال اولن
كمسنه ونفسی اولسون غيری اولسون ايلك ايله جميع فعلندن ايولر
كوروبنه يتشه الحرف الثالث دالدر دال دلالته اشارتدر
يعنی ابدال اولان كمسنه كندو نفسی اولسون غيرلرنفسی اولسون
خيره دلالت ايده كه تا دنيادن آخرته سعادتله كيده الحرف الرابع
بنه الفدر بو الف الهامه اشارتدر يعنی ابدال اولان كمسنه احكام
الهيته مستوجب اولوب تاكوكلنه الهام الاهی كلمبجه بر ايشه اقدام ايلميه
وتمام قلميه الحرف الخامس لامدر لام لله اشارتدر يعنی ابدال
اولن كمسنه هراشی كه اشليه لله اشليه دخی انوك هر ايش اسان
وجنبشی بلا خسران خيرلر تمام ايدوب • الی درا ينم تمام قلوب
بی حد انعام ايدين اوله دخی دم آخرده دنيادن آخرته ايمانله كيده
ای بيوجبری اشتدين • سكا ابدالليق طريقندن • بر اثر كوستودم ديوب
خواجه ٔ جهان اوغلی نتيجه ٔ جانم مكانلريدن طوردلر خلوت سرا نه
وارديار چون قربان • بابا بله حيران دده خواجه ٔ جهانك بوتك كبی مؤمنانه
كلماتن اشتديلر وموحدانه حركاتن كورديلر • همان ساعت رحلت
قصدن ايدوب طوردیلر • يراقلرين كوروب خانقاهدن چقديلر
بيابانه قدم قويوب روانه اولديلر • خواجه ٔ جهان دخی اوغلی

اوغلی نتیجهٔ جانه صلوات صبحی ادا ایدوب • شکر خدا ایلیوب دعا قلدیلر
دخی سجاده لرندن • طوردیلر آهه کیردیلر کوردیلر دوم ابدالری
کلتمشلرینه مسکنلرینه کچوب • ساکن اولدیلر بو بیله کلمات دخول ایدوب
معنا یه مشغول • ایکن کوردیلر بر کروه اینوب کلور •

مدن طایفهٔ عجیب وغریب وجوهلو قلندران بخانقاه خواجهٔ جهان

قلندریلر کروهی عجیب وغریب وجوهی هزار ستوهلو وجل وخصلتلو اهلکی
ونمائل • وکلبانک صلوات ایله خواجهٔ جهانک خانقاهنه متوجه اولدیلر
چون خواجهٔ بو جمهور بی سروری کوردی • تراشینه قاش وسقل وبیق ساچلر
وباشلرینی بوکده اورلمش برخرو کوایکی تاجلار • وارقلرینه سیاه پشمینه
شال الرجلسی یا برهنه ومسی ورالبال لر • بو اشکال عجیبه وبو افعال غریبه
طبعنه خوش کلمدی • اما بونلرون صاحب زاویه درجار ناچار طوروب بر مقدار
یر فرش واردی • بو دولت درویشلر دی انلر دخی مسکنلرینه کچوب
ساکن اولدیلر خواجهٔ جهان دخی همان خدامه طعام اشارت ایدوب
خدام دخی سفره دوشیوب • طعام کتوردیلر یدیلر • اوکدن اول رزاق
پادشاهه حمد وثنا ایدوب • صاحب خانقاهه دعا قلدیلر • خد
متکاران سونماکی کتوروب • خواجهٔ جهان دخی همان باشن قلد
ورب • دهان اچوب ایتدی صفا کلدوکز مسافرلر • وقدم کتوردوکز
دکوز درویشلر • نه دیاردن کلورسز • ونه طایفه دنسز • وسیزی
کم دیرلر • وپیر وکوزکرد در • وپیر وکوزیسزه کم ایدرلر • وسیما کوزده

نودسر وری باهر • ونور حیدر ظاهر اولمغی دمجك اول جمهورك
مفردی یعنی پیرلری النتنی اوتورن بابا سیاه اسدی یمانه دهان
اچوب ایتدی ای خواجه بز دیار تحمد نوز وشهر مزمعد اندر بمد ابدلرز
وقلندرلر طایفه سندن اوز • پیرمزك آدی بابا رستم همدانی دیرلر
وبو پیرمزك پیری بابا جعفر کاشانی دیرلر • پیران سلك طریقت
وسران ملك حقیقت دردیوب خاموش اولدیغی همان دم رستم
بابا کریبانندن • سکوندن باش قالدوروب • بوزی اوزره
کوزی یاشی اقدوب دریا کبی • برجوش کبی خروشن ایدوب فصیح زبان ایله
ومیلح بیان ایله • نظم ایدوب • ایتدی •

مثنوی درخلاصهٔ سخن از زبان قلندران طهن

ننی دکله ای خواجه با کوش جان — سکا بو قلندرلکی ایدم بیان
وفا عالمنک قلندرلروز — جفا آتشنک سمندرلروز
بیزه آتش فقر چو کار ایلمز — غم فاقه بزده قرار ایلمز
بلاده جوایوب صابرلروز — بو نفس هوایه کجا برلروز
قناعت سریرنده سرورلروز — دیانت طریقنده رهبرلروز
فنا مجلسنده بقا بولمشوز — بقا صحبتنده صفا بولمشوز
فقر بیشه زار ایله ارسلانلروز — فنا کوهسارینک قپلانلروز
بیزه برلقمه بیله بر پوستین — جهان خانقاهنده بسدر همین
همیشه بز وز شاد پشمینه پوش — دکل بیز چو صوفی سمه فروش

بیرن هکم ایلرسم خرما جم نخش	بز آنی ایدرز برابر جم نخش
بز اقلیم لوحدن ای معتبر	این روز قوشیی یکسان نظر
کم دنیا کورور زحقی اجرم	اوزنی قوشیئك ای محترم
جهان خیر وشردن آسوده بوز	قیوب غیر طوتدق اومعبوده یوز
بولومزده بوقدر غم ونان ننك	جهان خلقیله نه صلح ونه جنك
نه دوسیم ایچون هیچ یوق غصه مز	کم حقدن ایرر دمبدم حصه مز
بهشتیله دوزخدن بز آزاده بوز	بره یوز اوروب دایم افتاده یوز
کم جرممز اوزره در اقرارمز	عبادتی ایتمین اوزره انکارمز
زوایای عالم مجرّدلریز	برون قفدن قفا سیران اری
جهان خانقاهندن بهمانلروز	بکون کلدك ارته کیدر جانلروز
بو بر یوز نوك جمله دنیا چیوز	فلکلر جسد دربنز ادوار چیوز
مکان یوق بیزه لامکان اولمشوز	بو دنیاده عریان کلوب کیتمشوز
بوکون مکانوك بزوز آزاده سی	بو ارض وسمانك بزوز زاده سی
بزی بسلر اشبو زمین آسمان	قمو بر باد وابر آسمان
بزه بو فلك آته بر آنه در	بزمچون بولراشی پروانه در
بزه درز قچون یس نه غصه نه غم	ویرور حق بیزه دز قوز دمبدم
بوده ار وفناده طوتنلر مکان	اومعنیده اولرجو طفل مکان
فنا عالمنی مکانی اولور	جهانو تن وجان بقایی بولور
بیز اکلامشوز در جهان حالنی	دخی بلمشوز در بو جان حالنی

کورك

کورك اشبو مخلوقی لیل ونهار	ایدرلرمی بر لحظه صبر وقرار
حقك امری اوزره قواشمدر	که هر بیری بر دورلو جنبشده در
بو جنبشدن ای خواجه اولدر مراد	که هر شیئه دیلر اصلنه اتحاد
انکچون شب وروز سیر ایدروز	کهی کعبه که دور دیر ایلروز
بیزه مسجد خانقاه وکنشت	قمو بردر دوزخ ایله بهشت
بزوز حمد لله پاك اعتقاد	نه غم مدعیدن ایله خوش نهاد
بیزوم پیشه مز ترك تجریددر	وفا ورضا جمله توحیددر
بزوز فی الحقیقه جهان سبزه سی	جهان ایچره بو چشم جان دیده سی
حقك اسرارینه بزوز مخزنی	حق انوارینه بزوز معدنی
بزوم کوکلمز لوح محفوظ در	که اسرار حق انده ملفوظدر
که دل منزل حقدر ای حق ادی	اکرچه منازلدن اولدی بری
بزمله اولور هر نفس اهل عرش	بزوم ملك سلبسندر اهل فرش
کمالات حقك بیزوز مظهری	سوزومز او بحرك در وکوهری
بزی خلق عالم صنورلر فقیر	حقارت کوزیله کورورلر حقیر
اکرچه که ظاهرده عریانلروز	ولی ملك معنیده سلطانلروز
قویب غیر اولدق چو محتاج حق	دمادم ایدرز چو معراج حق
که بز ویرمزز دینی دنیا ایچون	هم ایلمزوز طاعت اخری ایچون
طمع وار که بزده خدا وصلنه	که هر نسنه استر وصول اصلنه
سقالی وقاشی بویوزدن تراش	ایدرز که ایدم آنی سکا فاش

کیدر آنی عارضندن اولدزار رشکی — که اول عارضده رقیق آنی ترلکی
حجاب اولسه برماه ابر سیاه — سنورایدردی جهانی اوماه
کنش هر کیجه ویرسه دهره شعاع — ایدر جمله ذرات رقص و سماع
نوردن اوشاهک یوزینه حجاب — دوشیدر بینه ذره وش اضطراب
چون اولدقجهان ایچره محبوب بین — قمو خلقه مرغوب مطلوب بین
بینه لایق اولدیکه رفع حجاب — ایدوب ایدرو نحو چون آفتاب
که سیراین وزنشرقی عزتی تمام — قمویه ضیا ویره وزای همام
یزومز کورنلر ضیا کسب ایدر — سوزومز ایشیدن صفا کسب ایدر
که هر کوشن ذوق عیش طرب — ایدوب کوره وزبز نقوش عجب
بو وصیله دهر بیطبل و علم — تماشا ایدوب ایلرور نحنی دم
محبت جمالوز دل وجانله — بولور زنشرق روی جانانله
کوزی بوزن ایلرکوزی یوزمزیده — اشت بوجانی سمعیله ای وحید

قال النبي عليه السلام النظر في الوجه الحسن يزيد النور في البصر
وقال علي رضي الله عنه رؤية الحبيب جلاء العين

جمیل اولان محب اولور جماله — جمیل اولمینلردن اولمز بو حاله
جمال جمیل خدا ده صود — بزی صنمه انجق سیز ای معتبر

حدیث ~~قال الله تعالی~~ ان الله جميل يحب الجمال

بنجه سومیلوم کوزل یوزشها — که اولور در رؤیتی عینه عین جلا
دکلوز ریا اهلی ای معتبر — که یوق بزده زرق و ریادن اثر

دیمز

دیمزلر بینه وار قلاشکونه — دخی کوزکوزه اوزره وار قاشکونه
بولنمز ایچمزده کذب و نفاق — بولنمز ده آرمزده حقه عاق
بولنمز ایچمزده من دیمز غل — که یوق سوز هبومزده مکر و حیل
صفا صفه سی اوزره صافی دلوز — قدملرده دایم جواب دکلوز
که یعنی تواضعدر پیشمز — صفی صدقک اولمقدر اندیشمز
بیان ایلدک چون قلندرلکی — جفا آتشندن سمندرلکی
ولیکن اوز تحرک همان قطره سنی — دیدک اولدقهردن همان ذره سنی
بوینه صنمه ای خواجه زنهار اوق — کراه قلندرلک اولمز کذاق
دیوب اولدی خاموش اولدم جواب — اکا خواجه کوریجه ویرور جواب

جواب دادن خواجهٔ جهان قلندران طهنی

چون ای خواجهٔ جهان پیربابا دستم همه ایدن قلندرلک بابندن بو قدر کلمات لاف آمیز اشتدی • و بو قدر حرکات گذاف انکیز کوردی • همان ساعت دهان ملاحت اجوب • و زبان فصاحتله ابتدی • ای پیرونا بالغ • و ای دین محمد یدن علیه السلام فارغ • دنیاده خلق آراسنده مذموم • عقباده خالقک رحمتندن محروم بو صورتک قباحتله ای نفس اماره اولوب • یوزک یورسن یعنی اوزک برسن و بو سیرتک • سیاحتله دیار بدیار • شهر بشهر آواره اولوب سکرت ینه بیچاره اولوب • عبث یره کزدرسن • کند و ایلکوزیتوب سنک نفسه اویوب ایلک الته بقوب • جانکی نار ذلته بقوب • سؤال ایدرسن

بزار ذلتله و باز ادبار زار و خانه بخانه دربدر دلنوسکا نسنه و بریمین
النوجهانذن کیدرسز • بزا دعلتلر اولخالق لم یزل واول رزاق بی بدل
خود سنی خلق ایدوب سببی معیشتیچون و موجب راحتیچون سکا بو ایالری
ویردی که ایلك الن قویب کندو الوك امکن یه‌سز • و بو کوزلری ویردی
که کمسه یوزینی کوزلمیوب اوزوك کوزلیه‌سن • و بو ایقلری ویردیکه کمسه
ایزین ایزلمیوب • ایزك ایزلیه‌سن • بر کوشه‌ء خولی اختیار ایدوب کسب
کار ایلیه‌سن • ذکر الله مشغول اوله‌سن • ابنا رغیبدن اولان ارزاق
اللهدن قسمتوك قدر نصیبب بولاسن بو نفس امانه غدا ایدوب
اول بوجه سبحانه لبیب اولاسن که حبیب الله بیورمشدر **الکاسب**
حبیب الله بیورمشدر و مؤمنلروك و موحدلروك نفوسنی بو بعث

نفسنه طوبیرمشدر **قطعه**	سؤالی قوجابم الای درویش
انان جانذن حدیث مصطفایه	یوردی مشغول اول کسب کاره
حبیب اولمق دلرسك سن خدایه	زهی لطف وکرم اسنی شهنشاه

کار ایش اولا کسب ایدن کدایه **نثر** واید رسز که جور جفا ناری
یننه کار ایتمز و فقر فاقه غمنوك ناری بزه قرار ایلمز • و ایوب
پیغمبر علیه السلام بلایه صبر ایدیجی و نفس دغنیانه جبر ایدیجی بوز دیرسز
غلط ایدرسز و سفط سویلرسز • زیرا انار جفا و جورك و نار
فاقه فقری • شول کشیه متحمل در بر کوشه‌ء خمولی اختیار ایدوب
کارینه مشغول اوله که حبیب الله مرتبه‌سنه یوله • و ایوب پیغمبر علیه السلام

بلایه

32

بلایه صبر و نفس وغنایه جبر بر کسنه ایدر که بر صومعه کنجنه کنج معرفت بولوب
متمکن اولوب عبادة ایزیه بوده • سویلیوب ذکر الله ملازمت ایلیوب
مداومت کوستروب ساکن اوله **تمثیل** زیرا بو نفس بر آج کلب کبیدر
که مکلا شکارین الور • و حلال حرام کوزلیوب یلمکله کادین کوردیعنی
بر مقامده کم یلك کیدر دو دلو طعام ایور انده مستولی بودنق بتوروب
قرنینی طیور ر صفا کسب ایدوب بر کشنك دایم سن اویدررد اولدرر
ایمدی نفس کلیته اشد عذاب • و اصعب عقاب اولدر که بر خالی کوشه
زنجیر بر هیزله باغلیه‌سن که خورد و خواب زبون اولالی طاقت تاب
سز کون قیله **قطعه**

نفس کلبن ای برادر اتمك استرسنك زبون	کرنینی جلت بند جوعه قوی عطشن زندانه
ناقلوب نی خرد خوابو الاضعیف ایده‌جال	او دمیه ایصرمیه قیمایه کمه جاننه
یکه کوندز دل سرای استانن بتوب	قانع اوله آز و اوز مولاسی ادنانه
کین ارواح یچون نجیس جقسه شاه دل	او لدخی اوله وقت بلا اوبوب دوزیانه
ایدوب انکلا شکار شرعی اولوب مغتنم	ایدنه اندن غدا شکر ایلیوب سلطانه
بعد ازان اولوب قناعت مسکیننك سانکنه	صانه غیره بر نکم صانورسه کندو جاننه

نثر ای بیونی خبو و ای اسیر نفس بصر بو جمهوره هنن و بوکروه ابتك سکا
تابع اولمشلر درسن دخی انلردن بتر بونلری مرید ایدنوب کندو اوزکی کبی
سقا لکوزی دقاشلو و کزی یوزدن پاك تراش ایدوب روی انسان
مناه الی درماه یوزنی ابد سیاه که کمز اولورسه کوزلر نور و کوکلر سرور

ویرمزیوب صوفی ویرودین وطبل وعلمه حیله وخنم ایله وارد غلط برلرده بنجه ساده دللر دولت عمرلریخ منتی باده وبروب لاف در وغله وکذاف نه فروغله ابلیس برتلبیسله اضلال ایدوب بریشان حال ایلرلر • سن بوجمهور خلقه اشقیا ومرتد گروه سفها وقلاشی بازار قباحت • واوباش محکمهٔ فضاحت اولوب طریقت اهل سنت جماعتدن فارغ اولوب • دنیا مجلسنده ابالیسه همجلیس اولوب حیاسزلق ساقیسی الندن ادبسزلک جامن الوب مدام شراب شهوات نفسانیتدن نوش ایدوب مست لایعقل اولوب کار عقبایی فراموش ایلیوب وحرکات روحانیدن بری اولوب • هوای سرسرین ذرات هوا گبی سرگردان یاباد صبا گبی نه مکان اولوب • یا ابرسما گبی هواده پویان بو دریسز

مثنوی

که بخت ودولته برکشته سن سن
هواده زن وشی سرگشته سن سن
گیدردک الدبودک کلی اوزکده
گوزکدن گربیکک دیشول یوزکدن
کنز دریاسنک غوّاصی اولمه
گیدرمه انلری سن عاصی اولمه
ایدبدر هم جمالک مرتبتی
که یوزکن سقالک حق تحسن

صقالک کسمه ای درویش صقالک
فصلدوب اهل بدعت اولمه زنهار
گیدر باشکدن اول تاجی خروسی
رسولی حق گبی کیچ تاج وخرقه

قطعه

مقالم گوش قیل قوقیل وقالگی
چو زینند را وزآتش قوسقالی
دکلسک انکروس خلوت نشینی
کیر اول قلان اورلمسنجه شالی

نثر

33

نثر واید رسزکم سقال سوزلر صاحب جماللر یوزکوزیکم

ایورزکه یوزلری گوزلری نور | وکوکلاری سرور ویروردیوب
اقتباس ایچون ایت کریمه گتوردرسز | واستشهاد ایچون حدیث رسولی ع‌م

بیان ایدرسز • وکلام مرتضی رضی الله عنه نقل ایلرسز سقاطت ایدوب معصیت ایلرسز بلکه کافر اولورسز • زیرا اول ایت وحدیث • رسول ذوالجلالده موجبنجه صاحب جمال اولدر که عالم فاضل اولوب • علمیله عامل بروجود کامل اوله اعمال صالحه ایله مزیّن • واقوال صحیحه ایله محلّی ظاهری علم شریعتله اراسته وباطنی علم حقیقتله پیراسته • وعالم زهدک سروری • ومیدان عبادتک دلاوری • اسرار علم لدونیه • واقف وعارف وصورت بشریتی سیرت ملکیته حاصل ایلمش برکشی اوله انوک یوزی نوردن • گوزلری نور و کوکلی سرور ویرن یوقسه بویلکوز جمال آب وگلدن جان ودل نه حاصل اوله وربقاسی یوق برمود روبناسی دخی یمدر • سریع زواله واله نقشی خیاللدر اول جمال روحانیدر که بقاسی ابدیدر صفاسی سرمدیدر

قطعه

حاصل ایله جمالی روحانی
عمری باقی دلرسک ابدروینی
استمه فی الحقیقه روح لکنی
نفسک استرجمال آب وگل

نثر واید رسن که جنتدن جهنمدن فارغ ازاده یوزدایم الدهر بیله یوزنی سوروب افنادیوزدونیایچون نکسنه طاعت ایتمزن عقبا ایچون طاعت بولنه گیمزن گیدر سوز خدا انکلجل علا امرلرین ادا ایتمکیچون گیدرردیرسن وسوکیرز قلم

عبادتدن دم اورورسن دم ادم ... ولیکن ایلمزسن آنی تحقیق
بو صورتدن ایو سیرت کوردی ... اولورا کثر بو صورت ایچره زندیق
بو صورتدن چقوب کندی دوشدی ... سوزده اوزکی وار ایله تطبیق
یولدی بر کوشه بولدی کیو ایله طاعت ... بو جمهوری اوزکدن ایله تفریق
بو کثرتدن یوال وحدتده لوسك ... بولورسن تا کی سن آنی تحقیق

نثر وایدرسن کم جنت وجهنم وکعبه وبتخانه ومسجد وخانقاه بونه جمله بر در بهم ایله درمعینن جمله سنوك خالقی الله در تقوسی اوزکدر اما تفاوت واردر بوی برندن براید کلدر زیرا جنت مقام صفادر ودرجلت وراحت ووصلت ابدیدر مؤمنلر ایچون وموحدلر ایچون وجهنم جای جفا وجور ومحنت سرمدیدر کافرلر ایچون ومنافقلر ایچون وکعبه بیت الله در ومؤمنلر قبله کاهدر ومسجد خانهٔ رب العالمین در ومصلای مؤمنین در • وخانقاه پناه کاه فقرای غربادر • وکلیسا مقام اصنامدر • ومسجدکاه مشرکین در • وکافرین در بونلر ولی جملسی قنغی بر اولسه کرکدر • اما بو مخلوقاتك برلکی جمیع خلقنی یوزندن درمرتبین ورتبین وفضیلتین یوزندن دکلدر مقاماتنی ودر جاتنی بر برندن واولی در • نا مولا یه اول اولیلردن اولیم • واولی اعلالردن اعلای سلطانی وزیرك • ورحمانی نظیرك درکاه اعلاسنوك • وبارکاه سمالاسنوك جناب عزت مآبنه قطعه

اهل توحیدك بو در بر دید وکی جمله ... بو قسمه قنغی اولورا اول باین شاه وکدا

عالمیله جاهلك فرقی بو بر کوك کبدر ... عاشقیله عاقلکن ایله در فرقی شبهه
عاصیله زاهدك باق فرقنی بحر ایله کناره ... مرشیدیلر هم مریدك ایلدرکی بادشا
بینه بو جبلیله واردر فرقی هر بر قولنك ... برین جمع اولسه فرقین بلور بلنجی خدا
ینجه کم بری برینه بکزمز اشکالی ... بکزمز اشکالی کور داردده بیم ای فتا
کورمیش بردکانی برینجه شاکرد اولور ... بردکلدر اشلری کرچه کر بردر اوستا
لیکن ایجی ظاهری بربولدن اولور دستی ... بر برینه بوقسه اولور هم بر بری بزیمنا
جان کوزیله کوزلسك جمله جهانی خلقتی ... هر برنی کورمزیسك درلو سود وعوعا
واقف اولمز بر بری احوالنك اسراری ... بر بوندن کیزلدی او عالم الاسرار
کیمنه دیدی خلیلم کیمنه روحم دیدی ... کیمنه دیدی جبیبم خالق الارض وسما
بردکلدر بونلروك درکاه حقین قاموسی ... بر بوندن فرق واردر آکلم کم ایدم
بو بیله بلورسك اولورسن وحدت اقلیمی شاه ... بو بیله بلمزسك اولورسن کثرت ایچنده دوتا

نثر وایدرسن کم بو عالم فناده بقا بولدق وعالم بقاده صفا سوردك مرادمز عالم فنادر بو عالم عالم بقادر چون اول عالم عدمدن وجوده کلدك بقای بولدق حقا حقی بولدك وبو عالم بقاده صفا سوردك ومرادمز کوردك • وحدت سراینه کیردوك هوایه ایردوك ایله دکلدر بو عالم وجود عالمی اکسی دخی فنادر عالم بقا آخرتدر بو بیله اعتقاد ایدن لکسنه اهل صفاده راحتدر • وصاحب لقا وجنتدر • ولایق وصلتدر ومستحق رحمتدر • اما اعتقادی اینمین کسه اهل دوزخدر • وهم مشوشدر • ولایق عقاب نار جهنمدر ومستحق عذاب الیمدر و

وغداسی دیمز عقیمدر **مثنوی**

بو عالمی فناده بولن عالمی بقا — جان خانه سنی هردم اوردر اود

اوزی بوزی سوزینه مطابق اولورا — عزمانه حقه فصل موافق اولور انک

ایلر عدوی نفسله هردم مجادله — ایلر خلایقیله حق اوزره معامله

هرشیئه حق نظر ایدوب اندن کورر حقی — سنی نظر قیل ایله کور اول مطلقی

کورمیدن اوشاه منزه دررویی — هرشیدن ای کدا ایسی آنوله نوزدر

زیرا که هرشیئ آینه حق اولیدر — حق وارلقیله جمله اشیا طولیدر

جان کوزیدر کورن حقی لیکن بونی — اوزینی کوردور اول نیجه کورسن او حقی

اما اولیدوک کوزی کنده اوزین — کنده اوزین کورن کوز او حقه یوزین

بو اوزی یوزی کوزی قوسنی ابک — کسب ایله اوزی یوزی کوزنی سن او

نثر واید سنکم ادامزده کذب ونفاق وبر مرد عاق چون صونی دزداق
وبد اخلاق وخودفروش وباده نوش حیله پرداز ومکروساز سمع نما
واهل ریا فتنه انکیز ونی تمییز قلاش اوباش بومقدیلاه سویکوزواد
دراولجهندن کبربرده قرار ایمیوب چون کادرنکون وسرکردانی اوتون
دایم دایره جهانی دور ایدرسن وجرایچون اقلیم به اقلیم شهر بشهر دیدر
کیدرسن وتواضع ومسکنت کوستروب خلقی الدمایچون ریا ودزقی
صناعت ایدنوب اوزکوزی صتورسن براچه الچیبک نیچه قزددورسن
واکرنسنه ویرمزسه النی بربره دخی کیدرسن واکر بریرده وارجق براکی
کون انی یوردایدنورسن انی دخی لاف کذاف ایدوب اهل توحیدک

ایچنده

35

قلندر

ایچنده مومنانه کلمات ایدوب موحدانه حرکات ایلرسن سادهدللر
الدمیچون وعرلیجحر منی صحرای هواده باده وبروب بوقسه من
هبکوزومشربکوز ایلهدکلدر رندقلاشلر محله جمله اوباشلرسن
بز قلندرلروز وآتش فقرده سمندرلروز دیرسن اما انی دخی بلمزسن
که قلندرلک وآتش فقرده سمندرلک بیان ایدیین وحرفلرینک
اسرارندن برمقدار عیان ایدیین کیم قلندرلک وآتش فقرده سمندرلک
اصلن بلسن اما کوره علم ایدرسن تا که کمالیله قلندر وآتش فقرده سمندر
اولسن وقلندریلر ایچنده مراتب عالیه بولهسن قلندرینک حروفی قلندر
لکک معناسنه نظر قلدر **الحرف الاول** قافدر قافدن مقصود قناعتدر
قناعتدر اولدرکه عرق جبینکزله الکوز امکین نفسکوزه غدا ایدوب
شکر خدا ایلیه سن وار نسنه یه قانع اولوب حق نسنه دن نفسکزی تاج
ایدرسن والوک مالنه وحالنه ناظر اولمیوب کندو حالکوزه وقالکوزده
حاضر اولاسن واکر کوکلوکز آینه سنه عبادغیری قونرسه آنی دست استغفار
سلوب کیدرسن بعدزان چسمکوز کوه قافنه کیدوب سیمرغ جان کبی
دل صومعه سینک ایچنده اعتکاف ایدوب ذکرالله ایچنده اولوب نفسکوزه
انصاف ویرسزکه ایچ قناعت اولوب هیچ اکا فنا یوقدر نتکیم اول سلطان
ولایت قناعت اوزرینه صناعت ایدوب **القناعة کنز عظیم لا یفنی**
بیورمشدر وامتی بو نعمتله طویرمشدر قناعتک حقندله سوز
چوقدر وفضایلنه نهایت یوقدر اولنحه بر یا یا ندن برذره عیان ایدم

الحرف الثانی لادر لامدن مراد لینتدر ولطفدر اقوالن اولسون
افعالن اولسون احوالن اولسون خشونتی کیدروب لیننی ولطافتی
عادت ایدینمکدر • وهر شخصه مرتبسنجه ملایمت کوستروب خوان
لطفندن نخفه نخش ایتمکدر الحرف الثالث نوندر نوندن غرض
ندامتدر یعنی معاصیدن هردم نادم اولوب حق درکاهنه ملازم
اولوب یره یوزلر سوروب کوزلر یاشن اقدوب • دایم نالشلر ایدوب
اول غفار جلیدن مغفرت طلب ایتمکدر الحرف الرابع دالدر دالدن
مراد دلالتدر خیر کند ویه اولسون وغیریه اولسون کرم الحرف الخامس
رادر رادن مراد مقصود رؤیتدر یعنی قلندر اولان کمسنه هر اشی
اشلسه اکر اشکاره واکر پنهان همان حقی کورر کبی اشلیه حقی هر اشده
حاضر وهر جنبشنه حاضر بیله اشته بو سکا قلندرلک بابندن ای
پیر کمراه وفقرا نشندن سمندرلک جوابندن • وای اسیر نفس روسیاه
ایجان طریقندن بر مقدار افراز ایدوب کوکلک لوحنه تحریر ایلدم وز
بان روش بیانله تقریر ایتدم دیوب خواجهٔ جهان اوغلی نتیجهٔ جانلر مقا
ملرندن دوروب سلام ویروب خلوت سرالرینه کتدیلر چون بابا رستم
وبابا سیاه اومریدلر خواجهٔ جهانک الفاظ درربارندن • وکفتار
کوهرنثارندن نثارین اشتدیلر همان دم الحاکوره ایش ایتدیلر
اول کیجه سحریدن طوروب یرافلرین کوروب خانقاهندن طشره چقدیلر
وبیانه قدم قویوب روانه اولدیلر • خواجهٔ جهان دخی اوغلی نتیجهٔ

جانلر

36

جانلر صلوة صبحی ادا ایدوب شکر خدا ایلیوب دعا قلوب سجاده لرندن
طوردیلر داه کیروب خانقاهه کلوب کیردیلر کوردیلر قلندرلر کیتمشلر
ینه مسکنلرینه کچوب ساکن اولدیلر • وبر بریله کلمات دخول ایدوب معاینه
مشغول ایکن کوردیلر مرآت کایناتدن بر ... کروه اشکال غریبه وجوه عجیبله
ظاهر اولدی • وبونلر دخی سوزلری قویوب اول یوزده ناظر

آمدن طایفهٔ حیدریان نخانقاه خواجهٔ جهان نجیدریار

کروهی بربرینه بکز تمثل وجوهی • یعنی سقاللری تراش • وبیقلری
ناتراش • اوجلری قولقلرینه ایرمش • اولد قللری اعزلرینه کیرمش
وباشلرینه بربر بر برجم اولدخی برجم • وکوشلرینده مشقیدن بر رمنکوش
یعنی حضرت علی بابنده هربری خلقه بکوش • وکردنلرینه وبلکلرینه ونفسلرینه
وپایلرینه دمور زنجیردن بر رخلقه یعنی نفسلرین زبون ایدوب وحالکرینی
دکرکون ایلیوب اندامارینی دمور زنجیرله کوستورلر خلقه پایلرینه
اصلو دمشقیدن بورزنک حرکات ایلدکجه بربرینه اولور آهنک ویرد
ویمدو عبا پوشلر دوازده ترک کلهدارلر • وبادهٔ صفانوشلر
اتانکهدار • وعبا شالو عیارلر طبل عمله وخیل وخشم لرطبانلک
صلواتلر واوازهٔ تکبیرله خواجهٔ جهانک خانقاهنه متوجه اولدیلر
خواجهٔ جهان دخی طوروب قرشو واردی بونلری بو اشکال غریبله
وبو افعال عجیبله کورجک طبعنه خوش کلمدی امانبلسون صاحب
زاویه در لطف وکرم یوزندن قدم دیجه قلکل دیوب • اوکلرینه دوشوب

خانقاهه كتوردي ومسكنلرين كوستروب بيوردی درويشلر دخی
انلر دخی مسكنلك ايدوب مسكنلرينه كچوب ساكن اولديلر خواجهٔ
جهان دخی خدمتكارلرينه اشارت ايلدی سماط دوشيوب نعمت
كتورديلر چون نعمتی يديلر الله حمد وثنا ايدوب صاحب خا
نقاهه دعا ايلديلر وپيرلرينك قدملرين ياد ايدوب روحلرين
شاد قلديلر • بعده زمان طبلك ودايره الترينه الوب سماع
وصفا ايدوب جوش وخروش كوستروب دريالين خاموش
اولديلر خواجهٔ جهان باش قلدروب ايتدی خوش كلدكز درويشلر
وقدم كتوردكز ده لرينه ديارده‌ن كلورسز ونه طائفه دنسز
وسيرتكز كمدر لر وپيركوز كمدر وپيركوز بيرينه كمدرلر چون طائفهٔ
حيدريان خواجهٔ جهاندن بو نوع سؤال ايشتديلر في الحال
اول كروهك مقدمی يعنی پيشلری الشيخ اونور نامنده بر مردی
دزی اوزرينه كلوب ايتدی ای خواجه بز ديار عراقدن كلورز
قوممز عراقيلردر وبو پيرمز باباحسين عراقی ديرلر وبو پيرمزك
پيرينه باباكمال فراقی ديرلر پيران سلاك طريقت وميران ملك
حقيقت دورلر ديوب ساكن اولچاق هماندم باباحسين عراقی
كريبان نمده‌دن وسكوندن باشن قالدردی • وكوزی يالنك ايدوب
دهان ظرافت اچوب • زبان لطافتله نظم ايدوب ايندی مثنوی

در خلاصهٔ سخن از زبان باباحيدر پادشاه كهن

37

اشتيت ای خواجه سن بزدن سخنلر / تجرد پيروز پيری كهنلر
تجرد ملكنك مالكلری بوز / تفرد سلكنك سالكلری بوز
حقيقت اوپير وجد ديلر / بيوز در بارگاه حق درديلر
تجردك كردن خلقه درهردن / كه يعنی پيشه مز هردم دمردن
قوليبوز نحيدرك بو پيرمنی دمرلی / مطيعوز اتشه امری هر نه دركی
انکچون قوشنوز زرق اوزره پرچم / كه نفسه ايتباوز باشمز خم
بو پرچم هم مبادين جهانك / نشانه در نفس پاصن پهلوانك
بيوز بو نفسی بصمش پهلوانلر / انکچون در بو پرچملر نشانلر
تجردك خلقه نفسك كردننده / انی مجبور ايدوب قودق اينننه
بيز آنی زنجير ايله قلدق بنده / قلوريكن جهان خلقنه بنده
تجوردك خلقه وزنجير دسته / اولادنا روزشب پيوسته بسته
كه اوز انوب دكمية نامحرمه اول / حرامی اولميه هم بكليه يول
تجوردك اولسبيدن كوشه منكوش / كه دكمه بر سوزی كوشن ايمية كوش
بزاولدق جانونك ابدوب فروشی / عليك بند خلقه بكوشی
ميانه آهنين اتدك كمر بيز / ميان بسته يوز اولمازورم آز
تجردك آهنين زنجير پايه / كه كوردك بز اكا لايق اوپايه
دخی كتمية نامشروع يوله اول / طريق مستقيمه كچه اولا اول
بيوز ميدان عشقك پهلوانی / كه بصدق نخشی بو نفس يمانی
چكوب زنجير زوريله بيز آنی / ابد حبس ايدوك اولكز زيانی

نه جانی وار کم این بیله حاله * بنچه ایلرکه دونمشدر اوحاله
بیزا کی جوعله مورا تمشوزدر * خلایق ایچره مقهورا تمشوزدر
بیزوز انجق بدن روح بزور * دکلیوز جهان جانی سرور
تراش ایتدک بو یوزدن بز سقالی * سکا تقریر ایدم بر اکلا حالی
که یوزی دوستک آیینه وشدر * غبار اولمق او یوزه اوزره شهدر
غبار اولورسه آیینه یوزنی * کورنمز صد هزاران یوزا اوزنی
قلور تیره کیدوب آنوک صفاسی * کورنمز چهرهٔ جان مصطفاسی
کلامدی سل یوزک آیینه سنده * عبادی غیری تا کم اوله دوشنده
کورینه هردم عالم نقشی انک * بلینه بولنه مقصود سنک
یوزوک آیینهٔ کیتی نمادر * اوزوک اسکندر کشورکشادر
روا میدر یوزک محجوب ایدرسن * سکندر اولمدن اوزک کیتانی
یوزوک کوستر منور قل جهانی * حجاب اولت بر قیل انجق کیدر انی
بیر وقتی بو وجهک کیمدر تو بیز * که حیدر کسمشدر آنی هرکز
بزی هم جنت ایچره اوله غنیتب * ایدر تحقیق صاحب سنلر بیب
سقللی کرمز انی تحقیق * دل و جاننله قل بو سوزه تصدیق
که بو سوزی حبیب حضرت حق * دیمشدر هیچ شک یوقدر محقق
انوکچون زنک اصدوق یانوزه * که ایلر اول خبر یارانوزه
نتا کم هیچ یولی وشتلرینه * دقرلر زنک انکچون هر برینه
که ایرلمایه بر بیری اوزنده * ایرلمایه بری بیری کوزندن

اکر

اکر بو سنی ابو بلرسه ناکاه * بولورلر آنی انذن اولب آکاه
بز سرع زاوبه کعبه مثالی * اولیدر فی الحقیقه دکله قالی
انوکدر آهنی روز شب روانوز * همان اوشتلر اوزره هر روانوز
بزی ابو میبن یوز نکاردر * که بیری بیوز آهنکاردر
غرض بو یوز نکاردن بر صدادر * که تنبیه ایچون اهلینه ندادر
ایدوب آیینه وش یوزنی مجلی * کورودن کوستروز نورا جلی
کونش بز بو سموات دیل اوزره * دوایسک نه وار آب کل اوزره
ضیا بزدن بولور ظلمت تن * صفا بولور قمونک جانی بزدن
که زیرا خیدروک کوار بزدن * اوشیروحق شه ابرار بزدن
اولوب راضی بیزه قلدی عنایت * بو راه راسته اندی هدایت
بیزه حاصل اولوب کشف کرامات * بو یولی ایلدک قطع مقامات
ایرشدک بارکاه مصطفایه * کرشدک بز مکان جانفزایه
بیزه ساقی حسینیله حسندر * بیزه روح راح قدس جام تندر
هزاران جام هر دم نوش ایدرز * چو دریای فراوان جوش ایدروز
بیز و زمست می جامی الهی * قلن تن جبه سن چاک ایدوب ای دهی
جهانی آه ز احراق ایلر * کوزوموز یاشی استغراق ایلر
اکرچه بر ده قلمادق نمازی * چقر دوق کوکلن آهی نیازی
نیاز و نازدر درویشه بو پیشه * که سوزی سازدل دیشه پیشه
که بزده رویش دلرش نه حاجت * نماز و روزه ورد اوله عادت

سیزه عادت نماز وده ررروزه | بیزه عادت ال اورمق ساز و سوز
اگرچه دوزخ ایچون بزده غم وار | ولی بیز و بیچون لطف و کرم وار
حقک الطاف بحرینه کران یوق | انکا غرق اولمش هیچ بر جان یوق
انوک قاننده قهر ینکری قطره | اولور او لداخی ذنبی قانه بهره
بهشتی بیز و بیچون اندی خالق | هم اندی نور دیده ارینه لایق
انکچون چوقدر حقدن رجامز | که بیزه گوستره لطفن خدامز
بیزه درسک قومق خوفی نه اشدر | رجا طوتمق که کسنا خانه اشدر
طریق راست مابینی در الحق | ادب ترک اسرتیسک گدر حق
ایدوب خواجه بوبه ترک ادبدر | بزی گستاخ ایدن لطف چلبدر
بلیز بو بزمگاه جانفزاده | صراحی قدیار و نطوح باده
همیشه نقلمز صوده چنم اولبدر | بیزه همدم اولن عالی نسبدر
بو نوعه بزلمز خود دورشبدر | نته تاویلا لاو طربدر
ابو روزده همه بروان لوله | سورادن عمی روی ناره لوله
بو وجهیله جهانی گشت ایدارز | کهی صحرا و کوه دشت ایدارز
بو بوزلردن سوروب ذوق صفالر | ایدرز بر بریموزه وفالر
که بوقدر بزده اصلا ذوق ایچون غم | که ویرور رزقمز آده هردم
بودرای خواجه راه حیدریلک | هم اولدر بارگاه حیدریلک
دلی بیکه بیدین نقش یر قلدم | که جانوک لوحنه تحریر قلدم
دیوب بو سوزی بابا حیدری بس | سکوته واردی گویا پیر کرکس

39

اشت اسدی اکا شافی جوابی | نیجه ویردی بو خواجه خطابی

جواب دادن خواجه جهان بسخنهای پیر حیدریان

خواجه بابا حسن عراقیدن حیدریلک بابندن بو قدر کلمات لاف آمیز اشتدی و حرکات انکیزینی کوردی همان ساعت دهان سؤالنه اجوب زبان فصاحتله ایتدی ای پیر نه خبر و ای سن نفس حیلکر ایدرسنکه مالک ملک تجرد و سالک سلک تفرد ز[illegible] اولمدکلوز زیرا ملک تجرده مالکیت و سلک تفرده سالکیت [illegible]رکه سالکک کوکلنه اصلا بر نوع قیدی ور بلکه بر ذره قدر [illegible]یه و اهلنه علاقه‌سی اولمیه بلکه ماسوی الله اما مقصدا فضاسی و منتها علائی وفقر و فاقه اوله تاکه فنا فی الله یتشوب بقا بالله یتشه سزوکلر خود بو تجملات و حشمت و طبل و علم و صفا و عیش دم و کار و بار حرم سلطنتدن اورردم مسکنتدن سویلمه اولد ایسه زیرا بازاری دنیاده خریدار فاقه و کلتسین کرفتار علاقه‌سین

قطعه

ره تجریده صنمه سن ای درویش | که بر سوزن حجاب اولدی مسیحه
سنوک خود بونجه خیل و بونجه خیمه | بلکه بو بخیه اشکال قبیحه
یوری بو بابده بحث اتمه زنهار | سکا دیدم بن اخبار صحیحه
اشتمادکمی دخی نفسنک خطابن | خدادن احمد وجه ملیحه
دخی نیچه بونک مثلی اولوبدر | که سنک یعقدر بو اقوال صریحه
اگر بو سوزه ده میل ایلمزسک | ابدسن قابل اولمزسن نصیحه

نثر وایدرسنکه بنم بو حیدریلروزکه بونی اولورسز. اما
بو درکاه‌جی دریلروز ایله د کلمز

دوباعیه

اولمدین بونی اولنی اولوربیا حیدری / بوقته اولملک قنی سز قنی یه داد حیدری
بو ایاغ اودنه چیغ ویکتد این بوکاد / سرنکون سرکشته اغاقی کدز سکنزبری

نثر ویانکوزه دمردن زنجیر کچوروب حضرت حیدرکه بابنه
کرده بسته اسیروز دیرسز اما دکلسز

رباعیه

استان حضرة حیدرده کردن بسته قول / اولکشیدرکم این جاندن اتوک اقرینی
طوق کردنده عشق بس طوق امیدرسنک / طوق آهن حند کورسز اولدکوز آنی جمود

نثر ودخی قولاغکوزه دمور خلقه‌ده اوروب بنم خلقه بکوشی حضرت
علی یوز ولایت دلن ولی یوز. وظلمت آب کلن نور جلی یوز دیرسز ایله دکلسز
زیرا کوشی هوش بند بر هیر خلقه‌سن دمق کرکیدی کبنم خلقه بکوشی حضرت
علی اولوب ولایت دلن ولی ظلمت آب کلن نور جلی ولیدوکز. اماتز غلط
اندوکوز بدن قولاغنز خلقه‌ء آهن مسلط ایلدوکز بیلمزلکله رباعیه

کوشی هوش بندورسنکوشی بوسنکوشی قوله / بنم خلقه بکوشی اولورسکز بو کوشی قوله
بوله اتمانجه اولمزسز ولایت ولی / بند وجی ایلت قبول بو خروشی جوشی قوله

نثر الکوزه دمور زنجیر کچوردرسز کنا محرمه اوزتمیه‌سز وایلیسه ال
بیر ایدوب حرامه اوزتمیه‌سز. وایاغکوزی دموردن زنجیر چکرسز کنا
مشروع یره. وارمیه‌سز غلط ایلمشسز زیرا دستک بندی زنجیر
د رعدرکه دیلدکی علی تمکه قومیه. ویاوک قیدی زنجیر جو عدرکه استه د

وکی

40

وکی بوکتمکا قومیه بو قسم دموردن زنجیر نفسک دستن باسن قیدایندر ینه
بوقید ایچنده شاهین شاهان کبی هواینی سود لمز صید ایلر نظم

یوردی درویشلر بوزوک بو بندی / بیجه نقش این سز بودیت جندری
دمور زنجیر بوزک دستن پادن / دفلت بیرینه زنجیر حوادن
کرزنجیر صدا چوغ ور عدن / کاولد زنجیردن نفس اولمز خبردار
دمور زنجیر. انلر قید اولمز / اولور بوبنی هرکز صید اولمز
دمور زنجیر نفسده دستن بلمز / ایدرسه بند اولور بینه هوالن

نثر وایدرسنکه عشق میدانی پهلوانی وشوق جهانک صاحب قرانی
یوزوکه زورباز ویله بونفس شیر زیانی زبون ایدوب وعجالنی قوملوب
حالنی دکرکون ایلیوب جون مورمقهورد. وخورنه زور قلب هیچ اکابرسه قویوب
حبس ابدی اولمنیز دیرسز وعالم جدده نفس حیله کوزی دیرور دیر. وروح
عشقه کبی جوش برور وسرور دلاورلر دکلیوزدیرسز ایله دکلسز زیرا
نفس اولدعیاره طرار وسحار مکار دکلدرکه سیزولک کبی بیجاره و
اواره‌لری زور زاریله زبون ایلیه. بایتغ افکادیله الوب روزن
کارزاریله مجالنی قومیوب حالنی دکرکون ایلیه یامورمقهور ده
ندور. اما عشق میدانی پهلوان. وشوق جهانک صاحب قران
وعالم بدنه روح بر وروانیه دلن دهر اولکسی دکه شیوریلا
نفس شمشیر جوعلی. وبیل ومان نفسی تیر جوعلی. وتیزه عطشله
وتیر ذکرله مدام دوکه دوکه زبون ایدوب مجالنی قومیوب حالنی

دگرگون ایلیه باشور مقهوره دوندر. اما عشق میدانینک پهلوان وشوق جهانینک صاحب قرانی. وعالم بدنی ایلیو محبور جسدنی جبراین

نظم

ابنیا واولیا درویشلر — نفس الذین کندلر دلریله
جان چقینجه جسمدن جنک وجدال — اندلر نفسیله دوزنشب رجال
دیمیدیلر برزانی ایندک زبون — بریدندن داب ایدوب اولجلکده
سینز بنجه بو بجه هوالرله ایز — قانی بصمشوز دیرسز نشان سیزدن
لیک کوردز نشان سیزدنک اود — سیز بصمنی ایلیش مردان غول
زیره ادب بزلک حیاسزلق که سز — ینجه سویلرسز که بصدق آی بیز
باصرانلرا بیز دیمزلر ویلی — کم بودرا صلوب دابهرویه

نثر وایدرسز که باشمزا اوزره پرچم کوترد لموزک علامتی دخی اولدرکه نفس اماره نوک امرینه باشموز المکیوب مرادینه اولان یوله کتمیوز غلط ایدرسز زیرا پرچم امرندن عرض باشکوز المکدی نمازه ایچنده سجده کاه وجان دیلله کتمکیدی طریق امر الله. اما بلمزلکله قالب نفسک ویر دکوزکه. سیزی پرچکوزدن کتان جهان شهر شهر بازار دربا زار کزدروب سرکردان وتحتیح نان ولج عریان وناله لان وکریان ایدن وتی خانمان خونین او اولور

مثنوی

قومک سنمدن کیروباشی اوزره پرچم — ایدک امر حق اوزره باشکوز خم
کسیزده نفسک قالب قالب — بولوب کزدرمش سیزی شهر تاب
عبادتدن بچی اولور نظر حال — الی عالمک خاک الوده پامال

دلیل

41

خوارج بعلن

دلیل وزبون کسی ومقهور وافقر — دوشوب عزندن اولور غایة احقر
حقک امرندن اولنلر کسر بد آن — اولوب محتاج بر نانه ویر جان
سؤالی ترک ایدک الله جوادی — قولک الذین باب حقدن غیرینه
ایدوک درویشلر امیر الماغنی — قللک معبوده روز شب عبادت
این تا رزقکوز رزاق اوفر — او لاعز تانشه باعزة وفر
دوعالمده مرادانه این سن — که جناتی نعیمه هم کیرسز

نثر وایدرسز که سقالموزی تراش. وبیغوزی نا تراش قلدوغموزده ولک وجهی بویوزدندر که وجهموزی اهل جنت کروهی وجوهنه تشبیه ایلدوز بلکه کروه اهل جنتوز دیوب خلق عالمه تنبیه ایدرسز خطایه کیدرسز معاصی کسب ایدوب خدایه عاصی اولورسز. زیرا دنیاده بنی آدم وجوهنی اهل جنت وجوهنه تشبیه ایدرسز. واوز کوزی خلق اراسنده سفیه قلورسز. ویوزکوزی خالقک قتنده کریه ایلرسز. اکر بو سیرتر الله وکوز تشبیه ایومش سیدی ابنیا علیه السلام واولیاء رحمه الله تشبیه ایلردی خالق عالم دخی دنیاده بنی آدم وجوهنی اهل وجوهی کبی خلق ایلردی در خلاصه سخن ارزبان

بوصورتدن کچجک درویشلر سز — طونک سز کوستندرویشلکوز
دیلرسا کوزکه اولاسز اهل جنت — بوفعلی قوک که بودر فعل جنت
کیروک سیز ابنیا نوک صورتینه — که اولردن غیری سینک صوفتی
که اولردن غیری صورت اوغر سیدر — اولارک صورتی حق طوغرسیدر

رسولحق نه صورت دیسه اکا ... کرك کم بولسز جنت مأوا

کم اولدر جمله صورتلردن احسن ... اکا یوزدوندروك سیز جانو دلدن

هم اولمز اندن احسن بو ز محقق ... او صورت ایچره اولانی نور حق

او صورتدن ایو صورت اولیدی ... انوك کیدن ایو سیرت اولیدی

یوردي مصطفا اول صورتیله ... اولوردی پر صفا اول سیرت ایله

اکا امت سکوز کیروك او شکله ... انوك نك سیز ده کیروك شو دیه

بوزو کوزدوندوروکوز صورتینه ... اوزو کوزدوندروکز سیرتینه

که تا شایسته درکاه اولاسز ... انوك یاننده عزتلر بولاسز

انو کچون ویردی حق سلح سقالی ... که دنیاده مزینندر رجالی

سز آنی کیدروز بوزکوردن ... مقابی عاصی اولورسز او یوزدن

قرردوب آب اولورسز زشت صورت ... فرنکی صورت اولورسز حقیقت

نه وجهی وار بو جهیله مسلمان ... فرنکی صورت ایچره وین جان

قوبه بو وجهیله یارین نه اول ... قیامت عرصه سنده اوله محذول

که زیرا بویله بیوردی پیمبر ... بکون کم نیه یارن اویله قوپر

یوز نه ابنیا و اولیا هم ... کوروب اعراض ایدرلر جمله اولدم

بیوره حق کم دوندردیلر یوز ... انو کمیله حشر اولسون بو درسون

قال النبي عليه السلام من تشبه قوماً فهو منهم

دخی درویشلر سز خیدن ایچون ... او شیرحق دلبر صفدر ایچون

دد کسمشدر سبیله هر کس ... بویوردی وجهدن کسمز ربین

بلك

بلك محقق کسمشدر اول آندن ... جو بلمز سوزنی سویلرسز یاوه

نسخه واید رسز کیا نمونه زنك اصد و عمره سبب اولدر که صدای یار رغمزه خبر ویرر • وانکوستور بریره جمع اولوب وصال جانانه یاد نه تن وترانه ایدوب محرکات زنك ایوب او ازه سوزه اهنك ایدرز وهوای جرسه اویوب بربو ومزدن جدا دشمیوب هم هوا اولوب بربه ء جمانه اوشتولري کبي هم اواز وسر فراز اولوب وخندان خانقاهه واروب • خالقه ناز ونیاز ولدان کوزه مسلط ایدوب • کرزه یوله کیدر سوز دنیا زنکدن مراد دهندرو دهندن مراد باد درو باددن غرض هوادر صدادر سیوز آنی بنکله دم دن زنکله ترانه وتن صنوب بیانه کتدو کوز وطریق شلت کمانه کتدو کون اما بلمزسز اوزکوزه نند وکوز هوا وصدادن مقصود کفت کو وشنو دو که هر وجوده اندن جز معبود اکب مقصود حاصل ایلر که **نفخت فيه من روحي** امری اثیدر که جرس دمن آدمیدن بیدا اولوب • میدان عالم شور وغوغا ومیان بنی آدمه اشوب سودا بر عوب هر برنی شیدا قلوب • خانقاه جهانه جمع ایدوب آنه جسم جانه نماز ونیازه سوز کوداز ایدرر وجانب کویه یوله کوندرر اول هوای او خبردر • وصدای همه میدرکه جمع کوده انکله دنی دراکر کوك وکر بوزنه **مثنوي در خلاصه سخن ونكتهاى لطف**

هوادن غیر عالمده نه واردر ... صدادن غیري آدمده نه واردر

باشكدر زنككك اغزوكدر دهانی دهان ایچره انوك دلدر زبانی
بنكزر بر صدا ایله جرس وار دلوجانكن انكله هوا دار
دهانوك كویياصن برجرسدر صدا اسندن غرض انوك نفسدر
نفس دن غرض بركفتكودر بو فریاد وفغان آه هودر
هواصنه عبث سن بوهوایی بو آه بوانين وبوبو آيی
درون دلدن الله امر بدربو دوكوب صمغين شاه امر بدربو
كراولمايدي زنكلكن زباني ايدرميدي بوفرياد وفغاني
دهانوك آچوبن دبرنه زبانك كه يارن كوش ايدوب كلبانكن انوك
يانوكجمع اولالرجمله يكبار سنكله اولدر اولدم هر اسرار
ديرسن انلره اسرار جانان صحاسن انلره انوار جانان
ديرسن انلره وصلت سوزندن كورسن انلری وحدت كوزندن
اولوب بومجلس وحدتن ساقی صوناسن انلرسن راح باقی
اولوب سرمست جانك ايدوب بقالی برآهيله اكي عالم يقالر
صدا ايله ابن لر برجهانی اچوب زنكك دهان جسم وجانی
ولیسن كاه سرخوش كاه بنكی دمردن صنديكك درويش زنكی
دمردن زنكی ترك ايت بنكی اولمه اوزوك قوب دمور آهنك اولمه
سوزم طوت وازكل توجرسدن بری اول بوهوا ايله هوسدن
كلنج اندوك جهانه كند وزوكی پيشوب عجز بر قودك اوزوكی
اوزوكی ايلدك حيوانه تشبيه سوزوك طوت قيل اوزك انسانه تشبيه

درون دلدن اول بوقوله مایل كه تاسن اوله سن انسان كامل
دكلدر بو جميعی عالم انسان اكرچه قالب انسانن يكسان
اولور انسان كه حيوان اندي افضل كچر غنچه اما عاقبت اكمل

نثر وايدرسز كه اسمان دلن آفتاب تابش وجهان آب وكلن و ماهتاب درخشن بوزكه هر قنن وارسا وزعيونه ضياقيلوب صفاويرور زواولشيرپروردكار يعني حيدر كرار ده بزدن نخشنود اولوب بزي باب راه معبوده كشود ايندی ● وبزي كلمات جهلدن مسدود قلدی مقصود نيسه اوكوب كشف كرامات تحصيل ايدروب قطع مقامات ايدوب دركاه مصطفايه ارشد روب وبزم جان فزايه كرشدروب وحسن حسين رضي الله عنهما بين صاقی اللرندن شراب باقی نوش ايدوب بزي سرخوش جام الالهي قيلوب كاه بكاه درون د لدن براه ايتدرركه اكی جهانی احراق ايدرز ● واولدم كه كريان اولسه وذكون مكانی اغراق ايدروزدبرسز يلان سويلرز قندن انوك كبي صفای مقامات ربانين سرورسرد اركبي سيران قنده وهوای كرامات ● سبحانين روح قدسيلر كبي حيوان قنده اشكال عجيبكوز خود احوال غريبكوزدن پيدادر ● وافعال قبيحكوزدن خود اقوالكا بكوزدن هويدادر سيزخيد يلرده كلسز عبد يلرسز كه بوقدر بار بوسني بو كلنوب جهاني كذرسز اقليم باقليم شهر بشهر دربدر دولنوب اسير نفس خرسز ● قندن خيد ريلك ودربار كاه چي در يلك

قنغی بادیه‌سیز حیدریلك و دربارگاه حیدریلك بابندن بر مقدار
بعنایت کردگار حرفلرینك اسرارندن و معانیسی افادندن و کوکلکوز
لوحنه دست جانله ● و قلم جنانله تحریر ایدوبن و زبان روشن بیان
ایله تقریر ایلیه‌لیم که حیدریلك و دربارگاه حیدریلك بنجه ایمشی
بلالرز اکا کوره اش قیلاسز حیدر دورت حرفدر حیدریلك
معناسنه ظرفدر الحرف الاول حا در حادن مقصود حیادر
و حیادر یعنی حیدری اولن کمسنه حلیهٔ حمله مجلی و زیور حیا ایله
مزین اولا که خلق جهان انوك حیاسن کوروب مدح و ثناسن ایده‌لر
الحرف الثانی یا در یادن مراد یمدر یعنی حیدری اولان کمسنه
دریادل کرکدر که نفس خبیثك افعال خبیثه‌سی ظهور ... کنوز ...
حظم این و نابدید اولوب کیم ● نیتکم دریا مهملاتی هضم ایدرو نابدید
ایدر ● و دخی برکمسه سوکسه و دوکسه انجنمیه و دوکسه هیچ طنمیه
بلکه دعا این اندن کیمی الحرف الثالث دالدر دالدن
غرض دلالتدر خیره و کند و نفسته نصوررسه ● غبن
الحرف الرابع رادر رادن مراد رؤیتدر یعنی حیدری
اولن کمسنه هر اشی که اشلیه حق کوردیکی اشلیه ● و حقی هر اشده
حاضر و هر جنبشده ناظر بیله تا کم اکا حیدریلك تمام مسلم اوله
و با حضرت حیدره یول بولد اشته بن سبز حیدریلك و در
بارگاه حیدریلك معناسن ابجاد طریقندن مرازایدوب تحریر

ایلیوب

ایلیوب تقریر قلدم دیوب خواجهٔ جهان اوغلی نتیجهٔ جان ایله یرلرندن
طوروب کتدیلر خلوتلرنه وارد لرحیدریلر پیری بابا حسن عراقی خواجهٔ جهاندن
بو وجهیله کلمات سوءشنان اشتدی ● و حرکات موحدانه کلمات کوردی همان
ساعت طوردی یاران هواداریه و هر نهان قفادارلرینه اشارت
ایدوب خانقاهدن چقدیلر بیابانه قدم قویوب روانه اولدیلر بینه
خواجهٔ جهان اوغلی نتیجهٔ جان صلات صبحیی ادا ایدوب ● و شکر خدا ایدوب
دعا قلوب سجاده‌لرندن طوردیلر راه کیروب خانقاهه کلدیلر کیر
دیلر کوردیلر حیدریلر کتمشلر بنه مقاملرنه کچوب آرام کوستروب دخول
کلام ایدرکن کوردیلر بر جمهور رند بوش خروش و جوش ایدوب کلدیلر

آمدن جامیان بخانقاه خواجهٔ جهان

جمهور جامیلرنه عاصیلر که مجلس جامیی جامیلر و مدام شراب شوق اشا میلر
و علم موسیقینی کامللر و علملریله عاملر خوش اوازلر دلسوز جان
گذارلر ● و یانلرینه دشتیقین بررنگلر ● سراغارتاند و کلرنجه اود
زنکلر ● ایدرآهنکلر و بیللرینه بر دمردن زنجیر کمرلر حق بودرکه سبیللر
دن میان بستلر دکلر دکم و سقاللرن تراشلر و بیق ناتراشلر ● یالن
ایق اوباشلر ● و بجان دلله سرد اشلر سرور زباشلر ● رند و عیاشلر
و رند بوشلر ● و رند بوشلر سرخوشلر ● پرجوشلر ● و کوشی نما دنی برر
سنکوشلر یعنی حضرت علی یا بنتی بن خلقته یکوشلر و باشلرنی
ساچلری فتیل فتیل تارمار ● کویا که هر فتیل بجیمن دومار ● ازوق

تا برانوسرنکو نساد • بدنلرین اتمشلر حصاردنکه کنجه اولمشلرنکه داد
وبلکلرین دموردن زنجیردن حلقه یعنی دست بسته کوردیلر
خلقه طبل وعلمله • وخیل وخشمله کلبانک صلواتله اوازهٔ تکبیر
له خواجهٔ جهانک خانقاهنه متوجه اولدیلر خواجهٔ جهان دخی یر
یندن طوردی قرشو واردی انلری بوصورتده ناشایسته ایله زنجیر
سیرتده با بسته کورجک کوکلنه خوش کلمدی اما نیلسون صاحب
زاویه در بالضروری لطف وکرم یوزندن قدم رنجه قلک دیوب
اوکلرینه دوشوب خانقاهه کتوردی مسکنلرین کوستروب بیورک
درویشلر دیدی انلر دخی مسکنلرینه کچوب مسکنلک ایدوب ساکن اولدیلر
خواجهٔ جهان دخی خدامه طعام ایچون اشارت ایلدی سماط دو
شنوب نعمت کتوردیلر چون نعمتی یدیلر الله حمد وثنا ایدوب
صاحب خانقاهه دعا ایلدیلر دخی پیرلرین پیش قدملرینک اروا
حنی یاد ایدوب شاد قلدیلر بعده زان طبلک داین الترینه
الوب رسوم قدیملری اوزره سراغاز ایدوب خوش اوازلرله
یلا یلکم یلا یه هزار کونه فریاد ونالهلر ایدوب سماع وصفا وشوق
ایدوب وغا کوستروب ودریا کبی جوش وخروش ایلیوب خاموش
اولدیلر خواجهٔ جهان دخی کریبان تفکردن باش قلدروب
ایتدی خوش کلدوکز درویشلر وقدم کتوردکز ده لرنز یار
دن کلورسز ونه طائفه دنسز وسیز کم درلر بیو کون کم دیرلر

وبیر کون

وبیر کون پیرینه نه آدیله یاد ایدرلر چون جمهور جامی صاحب زاویه دن بو
کلامی اشتدیلر اکا کوره ایش ایتدیلر همان دم اول جمهورک مقدی
یعنی بیوکلری النتر اوترن بابا تیمور دنین چکوب مسکنلک کوستروب
ایتدی ای خواجه بیز دیار دشتیوز اندن کلورز جمله موز شیروانلروز
وبو بیومزک آدینه بابا محمود شیروانی دیرلر • وبیومزک پیرینه بابا احمد
شیروانی دیرلر • پیران سلک طریقت • ومیران ملک حقیقت درلر
دیوب ساکن اولیجاق همانذم بابا محمود شیروانی دهان اچوب زبان
دیه دوب بو نظم پیدا ایدوب معانی کوستردی در خلاصهٔ سخن ازبان هن

الا ای خواجهٔ دوردنمانه — کلوردک واردات دلدن زبانه
دیم جان کوشله کوش ایت اولکه — کلام خوب وموزون وموجه
طریقتن بزوز جمهور جامی — بزی خاص ایله بزمه صنم عامی
که بزم عشقن جامیلروز بیز — ودمادم مخمر اشامیلروز بیز
بیز بزمک بزمله بزمه بزدن — بیز بزدن سزرسک سزمه بزدن
کنا بچون این روز هر کون آهی — کنا بچون ایدروز آه واهی
بیز ونبل علم موسیقین کامل — اولوروز علمزله داخی عامل
خدا اوپر بیزه دایر دیر اوان — ایدر احراق جان انک سراغاز
بیزه ویردی خدا آواز محرق — اولور سرخوش وش کوش انشه ایق
که انته اسماع این سماعی — اولنجه استیه اول استماعی
کوزینه کلمیه عالم چوحبه — آنه چاک ایلیوب دستارجبه

دمشقی زنگارهر یاموزده / اومهر و مهریقه نی جاننده
قچنکیم اتسوز آوان و اهنگ / خروش ایدوب قیلور زنکار اهنگ
کیدوب دریوزه‌یه بازاره بازار / سراغاز ایلسه وز اهل بازار
اولورلر اوستومزه زرفشانلر / بولوب آوازه مزدن نه ناجانلر
قچن خلقومی نحر ایدار خرده / ایدر پرزنن اولور پرده پرده
نه وار اولسه چون عیسی نفسدن / که گویا طوطی جان بو قفسدن
قوشندق صدق اله آهن کمرلر / میان بسته بیز وزصنم کم ارلر
مرادی آهن کمردن ای برادر / که کتی وجوده اوله لنکر
انونکچون دمشقوز کوش یینه / بو سنکوتی که اشارتدر یمینه
که کوش اتمایه وز اسراردن غیر / کلام اولیشه ابراردن عین
کم انوک ینه خلفه بکوشنی / اولب بابنه ایلر بین خروشنی
هم ایدوک دستمیز بزیم زنجیر / کنا ابلیسله اتمایز ال بیر
کشینک نفسدر معین ابلیس / کم ایلر هر نفس بک دورلو تلبیس
هجومی اوزدوب قلدق فتیله / که اوله بو سلسله بیزه وسیله
فتیله چون بزه حبل متیندر / بونی محکم طوتن مردی گزیندر
وسایلدر بیزه اشبو سلاسل / اولبجه احمد جامیه واصل
وادر اندنه شاه اولیایه / علی مرتضی شیر خدایه
چراغیموز انوک باشنه فتیله / بزوم بالماسه اولدر دلیله
که نار عشقه بز باشندن طوتشدق / قرودن صنمکوز باشندن دوتشدق

که زیرا اصلموز بر قطره ... در / اوبز اصلی دخی بر قطره دمدر
اودم کیم صلبدن رحمه دوشوبدر / اودمدن نار عشقه طوتشبدر
بزوز بو معنیده بزمک چراغی / فتیله باشموزده دل یاغی
یغوب عشق اتشیله جسم و جانی / ایدر دور بزینیا کون و مکانی
یزومزدر چراغی بزم عالم / بو روشن عالمه ای جان و آدم
بوندوکدر آفتاب عالم افروز / سوزکدر جود و جانجهان سوز
نیچون قورسن یوزک اوزره سماغی / بیچون پیچیب ایدرسن آفتابی
سوزنی قل قبول و کیدر آنی / منور قل زمین و آسمانی
که یعنی عالم تن عالم جان / سنوری شد از روی انسان
بویوزدن بر تراش ایتدک سقالی / که تودینی کوستی یوزکه حالی
بردله تا تراش اشبو وجهدن / قودق انی که کوردک اولدر احسن
که بو وجهیله اولور اهل جنت / بکوندن برده اولدق اهل جنت
که اولکاه وفا صاحب سعادت / عصاته ایلیون یادین شفاعت
سقلسز جنته کیرمز دیمشدر / یوجه عزتلو ایرمز دیمشدر
بو یوزدن بز تراش اتدک یوزمزی / بهشت اهلینه دوندردک اوزمزی
بیزوز ابدال یا وسوبرهنه / بزه نه حکم شه نه حکم شحنه
بیزوزه بیم وزیه باک و نمدپوش / دمادم باده نوش و نیم سرخوش
بوبزم جسمه عبا شالوز بیز / قدومی دوسترز بکتلوز بیز
قلورسق چشم جانیله نکاهی / ایدر بز علیه دز هر کاه راهی

بز وز معنی یوزندن کیمیا کو بینه سنکله سیم وزر برابر
بزی صنمه سن ای خواجه فقیروز غنا ایچره برسنه حقیروز
غنا ایچره اکرچه بزهنا نوز ولی آیینه وصافی عیانوز
کیم اولورسه اکا یوز کستروبز اویوزدن صدهنر روز کستروز
کورن بونی بیلور اوبینی بهاندم اوزندن بزدخی اورمایس دم
که زیرا اورسه دم آیینه تیره اولور کوسترمز اولور اوزی خیره
دلرسک آهنوک صافی وروشن سقین ای خواجه دم اورما اوزکنه
وکرنسن اولپ تیره قلوبی اوزوکی کوره میوبجبن قلوبی
ولی بر روشن آیینه وروردند کورورز اومروزهم کوسترورز
شکست ایدن بزی اولمزدوست هیچ اوزونی بردخی بولمزدوست هیچ
جو آیینه اورر جاهلوز بینز بساط ارضن کاملدروز بینز
نه بیوه وارسه ور حاصل مرادا ایدرلر جانلر بینه دعایات
صفای قلبله هر بر مقامی کورورز هم بروزدورلوطعامی
که بزده رزق ایچون یوق غصه وغم ویری بزرزقمزی رزاق هردم
بو وجهیله کزرز کاینانی تمامت سیر ایدرز ممکناتی
کورورز هر وجهدن نور احمد ایچ روز آنوکیله عیش سرمد
اسیریوز محمد مصطفانک یتیمی یوز علی المرتضانک
حسینله حسن عاشقلری یوز اولادلری جانلر صادقلری یوز
اولورک الله اولادینه هر دورنی ده عدد اولسون دمادم

زوال ایرشمسون اول خاندانه بقا بولدقجه بودور زمانه
سکا ای خواجه جاهلک یوزندن دیدم بر نیچه سوز جامی سوزندن
ولی بر قطره کوستردم اوبحردن اوده دریای فیضاوان قدحدن
دیوب محمود جامی اولکه ساکن کورایدی خواجه نیچه ویر جوابن

جواب دادن خواجه جهان بسخنهای پیر جامیان

خواجه جهان • بابا محمود سیرواینده جامیلک طریقندن بو قدر کلمات نظر نازاشندی • وحکایت غریبه وحرکات رندانه کوردی مماه شعث دیماه بلاغت • فشانی اچوب زبان فصاحت ایتدی • ای پیر اسیر بند هوا وای کرفتار نجست صداشاه اوآنجان کدازلرز سرآغاز ودلنوازلر ایدوب مهبرنج قلوب صفا • واد واه غدا ادورن که هرمجلسه پیرانه واهلنه سرمایه بز اولوب • جامیلرونکه اواز دوح افزا مزدن وسرا غازلردن وایه الوب چون مستانه بالک یقالوچاک بوسودایه دوشوب خانماناخرج ایلیوب جانلر ویرورلردیرسز • سز دخی صدا کوزنعرة لرا ولوب • هوا کوزه ذره لوکبی سرکردان اولوب جرس واب لیل ونهار فریاد وفغان ایلیوب آفاق سیران ایدوب دیاربدیار شهربشهر بازاربازار دربدر نفسکوزی عالمه شایع قلوب انفا سکوزی بنی آدم تابع اولورسز بوعمل ایله حقیقت سزلک مرتبسن بولوب وجامیلر طریقندن چقوب عاصیلر طریقنه کیدرسز ایله اولسه جمله نک قتنده ناحق شناس کوسنده لرلهجه ومرد دورب اقچه ولباس جوینده لرز

مثنوی

کورمینجه اچه اچمزسز دهان
انکچون چغمزسز رسز هر زمان

کوکلکوزجه نعمه انعام ایتسه
دورلو نغمتله خوش کام ایته

شتملر یاد ایلیسسز آنی
تیبوب یادسز حقوق نانی

حق تانی حق بودر کوینه لر
اکلمن لر سیم و زرجوینه لر

نثر حق بودرکه اواز خوش دلربادر وسراغاز دلکشجا نفزا در زیرا نفخ روحاینذر که قفس جسمایندن جدا اولوب سیان عالمه صدا دوشوب جان آدمه ذوق وصفا ویرر معنی‌ین وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي امرندن بر اثردرکه جان کہ عالم ارواحدن خبر ویرور که وجدانکا آنی لفظ وحرف زبان عینیله معانی ازلیه بیان ایدوب اسرار علم لدونیه لم یزلیه عیان ایلیوب سنی عالم وجد حاله برغوب دریای صفای وصاله غرق ایلر ادبای نابفرق نه عالم وجوده فرق ایدر اولورسز ونه جود عالم سئویله خود لك عالمین قلورسز • امدی بونکبی موثر اواز خوشی وسراغان دلکشی وصفا بخش کوردك که میسر که بر وجوده میسر اتمز ومقدر دکمز بو کمینه مقدر ایلمز نخشاینی دبایندر که صاحب سبب اسایش زندکانی ده جهاینذر محلنده خوف ایدرسه • اکرنا محل یرده صرف ایلرسه • اوز سبب عذاب زباینذر وعقاب نیرایندر فدای قیامتده • امدی صحرای سلامتده اولمق دیلرسك اواز کوزلك شنیقی اولوب بنك کبی اوانحرجی جهلا وفسقا مجالسنده معنی یکلا یلا ایلم ما لا نعنی

فر

فریاد ونالهٔ ایله ضایع ایتمیه‌سز طریقی حقی قویوب باطل یوله کیتمیه‌سز که آنی رحمان سیزه رایکان ویرمشدر سیز دخی انی بایع اولمیه‌سز بربنه کم ویرور لورسه خوش کوروب قانع اولاسز کندو کوزی جرار لفله ونه عارلفله شایع ایلمیه‌سز وعلما وفضلا وصلحا محافللرینده الا هی سوزدن ومعنوی سوزلردله یا بیهوده سوزلردن منقح خوب موشحلر اوقیه‌سز • خزده خلقوی تحریر انله یا مدح رسول رحمانی یا تلاوت قران ادهسز تعظیما تله که سامعین اهل دین صفالر کسب ایدوب وکوکللری • احیا اولوب دعالر ایلیوب دنیاده وعقباده سیزه معین اولالر عیسی دم اولدم اولورسز قطعه جیفهٔ جسمی یقاسن جانه ایدوب • وجد حالت کسب ایدوب ایلر سماع دلستی خوشدر صدای آدمی • کیم ایدرسمع جانله استماع نثر وایدرسنکم باشمزده فیتیلمن حبل متیندر بونی محکم طوتمق دکوزیندر وصاحب یقیندر • واهل دیندر • وآی سیون که بوفیتیلده حبل المتین اولوب وسیله اوله • حبل المتین کلام قدیمدر • وفرقان عظیمدر • انا محکم یاپشوکوز که مرد کوزیندر وصاحب یقین واهل یقین اولاسز دکاه حقه طریق مستقیم بولهسز مثنوی دونك فرمان قران قدیمی

بولاسز ناطر یوغ مستقیمی
کم فرد اولمایه سزانوم مسود

اولاسز بارکاه حقده مقبول
خرامانه کیرسیز جنانه شکران

نبیله کوره سزده بزار رحمان نثر وایدرسنکم جسمتون چراغ بزم
جانانه درجانمز روز شب اکا پروانه دروفرقنده ساجمز فتیله در
وعالمی بو روشنی دلیله درخوب درسزکه اگر کوشهٔ خانهٔ عشق
حقیقتده متمکنلری سکون کنج صومعهٔ صدق حقیقتده ساکنلری سکوز

مثنوی

چراغ بزم جانانه اودر کم	شب روز سوزه پروانه اودکم
کیم برکوشهٔ ویرانه دایم	کیجه قایم اولا کوندزده صایم
همیشه سیزاویوب نفس لیمه	بیوب کزمکی دوکمنی سز طعیمه
بوجمیله چراغ بزم جانان	بزوزدر سز بو سوزی دیر انسانات

نثر وسیزولک زنکارو کرنی • واهنکارو کوزی • وبیلکوزدکی
والکوزدکی زنجیر کمرلرو کرنی • وانجو کوزدکی کمرلرو کوزی • وکوشو کوز
دکی منکو شکوزی • وبیهوده شادکوزی • وبرجوشکوزی • وسقالکوزی
تراشی • وبیغکوزی ناتراشی • واسرار کوزک قاشی • وابدار کوزک قلماشی
واوباشی وعیاشی باب خیدر بلرده دنلشدر بر دخی دیمک امکدر زیرا
تکو ارکفنار ابرار قتنده جون طعام نمکدر • بر طریقیله بو بر کوزدن
سریقه ایدوب یاغی سیزده انلردن بقیه سز چراغی • وانلرولک قبیلهٔ ستة
سیزولک باشکوزده • ساچکوز فتیله سی زاید دهان بوقدر
مذهبکوزده یکسان بانکوزده • بردر تخشی ویمان کفر وایمان
وسود وزیان نمه بوشلقدر • وبنیه بوشلقدر وسرخوشلقدر
یکسان سز • زیرا شب وروزکاه مست کاه محیوا کرز • وصافی ره رو ستون

وصافی آیینهٔ جامیلروزکه هر آینه کوررو زوبزی شکست ایدن هر
کوزدرسته اولمز واکراولورسه اولکی صحتی بولمزسن دیرسز بیلان
سوبلمز خلقه ولایت صتوب • ولایت سیران ایدرسز شهر بشهر دربدر
جرنان ایدوب کوزرسز • سز جامیلرده کلسز جامیلر شکلنی عامیلرسز
بلکه معنیده حرامیلرسز • اما جامی مذهبکوزده رسوز آنی دخی بلمزسز
باری جامیلک طریقندن بیان ایدوبن وحرفلرینک اسرارندن بر
مقدار عیان ایلیه‌یین • تا جامیلک نیدوکنی بیلسز اکا کوره عمل قلسز
جام اوچ حرفدر جامیلک معناسنه طرفدر الحرف الأول
جیم درجیم صفایه وجیمره اشارتدر یعنی جامی اولن کمسنه ناسوتک
جفاسنه صبر وهمیشه نفسنه جبر ایدیجی اولانا که جامیلک خوینی
بوله الحرف الثاني الفدر الف امره اشارتدر یعنی جامی اولن
کمسه حقک امرینه الف کبی ثابت وراست اوله که راستلک مقامنی
بوله الحرف الثالث میمدر میم محبته ومدامه اشارتدر یعنی
جامی اولان کمسنه محبة الله دریاسنده شنا وراوله وهردم غوص
اولوب دردرخاص آوده اولا یعنی خالقک خلقنه مرتبل محبتنه ایی
ودرجلر بخه رعایت ایلیه استه بن سیزه جامیلک معناسنی واسمی مجوایی
ایجاز طریقندن افراز ایدوب زبان روشن ایله تقریر ایلدم
وکوکلوکوز لوحنه قلم جانله تحریر ایتدم دیوب خواجهٔ جهان اوغلی
جانله یولوندن طوروب خلوت خانه‌سنه واردیلر جون جامیلر بابا محمودک

بابا محمود شیروانی خواجۀ جهانک بو وجهله کلمات موٴنساتنی و بو بو علم
هر کلمات موجهانه سین کوردی همان ساعت طوردی جماعتنه اشارت
ایلدی طوردیلر یاقالرین کوروب خانقاهدن چقدیلر بیابانه
قدم قویوب روانه اولدیلر خواجۀ جهان دخی اوغلی نتیجۀ جانله
یارنسی صلوۀ صبحی ادا ایدوب و شکر خدا ایلیوب دعا قلوب
سجاده لرندن طوردیلر خانقاهه کلدیلر کوردیلر جماعت جایلر
کتمشلر ینه مسکنلرینه کچوب قرار ایتدیلر آزارلری وغاروبرو
بر بریله کفنا آرده ایکن کوردیلر بر جمهور تاجدار نمدین و عبا
پوش ور بر زمین بادصبا وش کلورلر **آمدن طایفۀ بکتاشیان**
بخانقاه خواجه جهان کروه بکتاشیلر وجوهی تراشیلر
باشلرنده آق نمددن دوازده ترک تاجلر اکیشر قرنش عرقچکر
و اکینشارینی طوللر طورلری سوری اوکلری وارتلری بر برقرشی
یرک وطورلرنی سبز غازیدن طشدن بر ربیوک دوکمه
و هر دکمه نوک اوجندن بوکدن بوکلمش بر رشته اوجلری نمش
اوموزلرینه دوکلمش اشارندر اضطرابه و کمر تاجنوک بر ربی
نلرینه یزلمش خط **لا اله الا الله** و بر ربانلرینه **محمد رسول الله**
و کمر تاجک بر ربانلرینه نقش نام **علی مرتضی** و نقش نام **حسن و حسین**
با وفا رضوان الله علیهم اجمعین و کمر تاج کوتاه و سجاده
و بونلرک کمی نمد پوش و کمی عباده و کیمی جبه پوش و کیمی قباده

حیدر

حیدر و حشیله و طبل و علمله و کلبانک صلواتله و آوازۀ تکبیرله
خواجۀ جهانک خانقاهنه متوجه اولدیلر خواجۀ جهان بونلری بر
مقدار یر طوروب قرشو واردی بونلری بو کسوت غریبله و بو هیئت
عجیبله کورجک دهشت ایلدی اما ایلسون صاحب زاویه در لطف
و کرم یوزیندن قدم رنجه قلک درویشلر دیوب اوکلرینه دوشوب
خانقاهنه کتوردی مسکنلرین کوستروب بیورک دده لر دیدی
بکتاشیلر دخی مسکن ایدوب هر بری مسکنلرینه کچوب ساکن اولدیلر
خواجۀ جهان دخی خدمتکارلرینه اشارت ایلدی سماط دوشیوب نعمت
کتوردیلر چون نعمتی ییدیلر الحمد ثنا ایدوب صاحب خانقاهه دعا اید
وب و پیر بیشی قدملرین یاد ایدوب روحلرین شاد قلدیلر بعد زان
رسوم قدیمه لری اوزره اللرینه دبلک و دایره الوب سماع و صفا
و شوق و وفا و جوش خروش کوستروب دریالین خاموش اولدیلر
خواجۀ جهان باش قلدوروب ایتدی خوش کلدوکوز و قدم کتوردوکوز
دده لر نه دیاردن کلورسز و نه طایفه دن سز و سیزه کم دیرلر و پیرکوز
بیوز کم ایدرلر چون جمهور بکتاشیان خواجۀ جهاندن بو وجهله
سؤال اشتدیلر فی الحال اول جمهورک مفردی یعنی پیرلری النده اوتو
رن درویش همان دهان ملاحت اجوب ایتدی ای خواجه بز دیار ساسا
ندن کلورز عجم فرزندلریوز و جمله مز ساسانیلروز و بو پیرمزک
آدینه بابا الهی شاه ساسانی دیرلر و بو پیرمزک پیرینه بابا زین الدین کوردانی

ایدرلر پیران سلك طریقت ومیران ملك حقیقت دررلر دیوب
ساكن اولیجق هماندم بابا سفرشاه ساسانی نجیه سنك كربانی اچندن
باش قلدروب وكوزنی • باش یوزنی اوزرنه اقذوب دهان
بلاغت اچوب • زبان حركات ایله نظم ایدوب ایدی

مثنوی در خلاصهٔ سخن از زبان بكتاشیان كهن

الا ای مردمان سفر كشته • سؤال ایتدوك جون ای لحشایم
لطوف ایدی كوش هوشك اوبخبره • كه ساكر جان ودلدن ویرم اجنله
بیزوز پیران راه حاجی بكتاش • اسیر خانقاه حاجی بكتاش
صداقت صدرنك صاحبلریوز • بو نفس دوشمنك غالبلریوز
همیشه غالبوز جندیهوایه • نه مایل اولمازوز بز باهوایه
خدادن غیریه ایتمز الفت • نیجه باغ وسرای اهل كلفت
بز اولمازوز گرفتار علاقه • چوخ گوترمز باری علاقه
بو كثرتدن بیزه یكدر بو وحدت • بو نیبه بالك ایلمشدر اهل وصلت
بحار وحدتك غواصی یوز بیز • او مهروك ذره وش رقاصی یوز بیز
طریق وحدتك رهبرلری یوز • سریری وصلتك سرورلری یوز
بو عالمده بكتاشیلروزبز • چو صوفی صومعه قلاشیلروزبز
بیزوز جان ملكتینك پادشاهی • كورمز بیزه جمله عز وجاهی
بو بر سلطانه لشكردر بو اشیا • كه بو قدر یایمزده باب اعلی
بیزوز ثابت خدم بو راه حقده • بیزوز مقبول قول دركاه حقده

الوب عزتله باشه تاجی آنوك • رعایت ایلروز سنها جی آنوك
یازوب بر یانینه خط جلاله • ایو روزانی باش اوزره جلاله
كه یعنی اوستموزده حاضر اولور • جمیع فعلموزده ناظر اولور
یازوب بر یانینه نام محمد • ایو روز آنوكیله فخر سرمد
یزوب هم حیدر كرار نامن • اوشبو وحق شه ابرار نامن
حسینیله حسن نامن یازوب هم • كوررلر انلری اسمای اعظم
اول اسماعیله بو تاجی مشرف • ایكیجون كایناته قطب اولورز
بزوز معنی بو زمندن قطب عالم • كه بزدن فیض ایرر هر قلبه هردم
بزوز اوتادی بو روی زمینك • بیزوز ابدال جمله آدمینك
جهانو جان بزمثله اولكده قایم • سكانوتن بزمثله اولكده دایم
قچنكم گتسوز بوندن تمامت • قوبر خلق اوستنه اولدم قیامت
اشارتدر بیزه تاج اوزره دكمه • كه هر تخصته دیمكدر آنی دوكمه
كه یعنی سر بریز دكمه لر بیز • عدم میدانینه بر پرده لر بیز
بو تاج اوزره نشانه دكدك آنی • كه تیو وجودك اولد اولكده نشانی
اشارتدر صحیحه هم اول شرابه • او موی بر خم وبر پیچ وتابه
تراش ایدوب آنی بو باشیله بیلكه • یوغ اولدقلمدق بو بالنن قیله
وجود وسوز بزوم عین عدم در • آنی محو ایلك مادامی دم در
اودمدر هردم ایدن بیزی زمنم • یوریدن جابجا بو ییریوزنم
براغلم اوزره قرق ییل حاجی بكتاش • حقه طاعت قیلورایله كه ساباش

ایدوب ترک هوای خورد و خوابی — نه نانی وار ایانتن نه خوابی
بز و مجون اثر قلمشدی نمازی — ایدوب جاندن حقه نازونیازی
دوکلدی اول ریاضتدن سقالی — نه صاچی قلدی نه قاشی حالی
اوزندن بزدن اولدی صوم صلاتی — دخی نار جهنمدن نجاتی
تمنی ایلمشدر اثر حقدن — بوسوزه جانله تصدیق قل سن
اکا تشبیه ایدوب بزده اوبوزدن — سقالی صاچی کیدردوک بو یوزدن
سکا ای خواجه بکتاشی طریقی — دیدم فی الجمله اولورسک فریقی
بحردن دیمشم برقطره ابحق — شهردن دیمشم برذره • ابحق
دیوب بوسوزلری باباسفرشاه — سکوت واردی برکز ایدوب آه
اشتدی امدی اکا خواجه جوابی — بنجه ویرور ایدوب اکا خطابی

جواب دادن خواجه جهان وسخنهای پیر بکتاشیان

خواجه جهان باباسفرشاه سانسایندن بکتاشیلک طریقندن بوقدر کلمات دورع آمیز اشتدی • وبوقدر حرکات فتنه انکیز کوردی • بماه ساعت دهان ملاحت اجوب زبان فصاحتله ایتدی ای پیر کمراه • وای سیر نفس روسیاه • بز بکتاشیلر و زملاسلردن دکلوز • صداقت صدرنه صبا جبلروز • وعسکر نفس دوشمنه غالبلروز • وکرفتار علایق • وجا یا دعوایی دکلوز • بز غریق بحر وصلتوزکه • ماسوا الله التفات ایلمزوز ودریای بار وحدتک غواصلری • وهر دم کتورن درخاصلری بزوز وزره وش • هوای محبتک رقاصلری یوز • وممالک جان دلک سلطانی

عادل

عادل وبارکاه بادین بنخ مقبل • وهوای بوستلری مبطل • وحلا مرشکل بزوز دیرسز • عبث سویلرسز • وحدت ایلرسز • زیرا صاحب صدرصدور صداقت • وغالب غالبه لشکر نفس آفت • اولدکه درکه اهل بدعت اولانلردن اجتناب کوستروب اهل شریعت وطریقت • وحقیقت امرنه امتثال ایلیه وبو موجب شریعت معیشت ایدوب اختیار خلوت ایلیوب عوام خواصدن عزلت قلب • ماسواللهه التفات ایلیوب سلطان اقالیم وحدت اولوب هران معبودنه عبادت ایدوب دهر آخرده بو دنیای فانیدن اول عقبای باقیه سعادت ایله کیره قطعه

طریقی راستیه دیسکز سز — شریعت موجبنجه جیش ایلک
قویک بکتاشی اوبک مصطفایه — سبز اول سلطانه سایشته ایش ایلک
کرادن اولمه عبادتدن فراغت — عبادت کوش جانه کوشش ایلک
اولدعلی نابن بکتاشی کیمدر — محمد قولنه سز جوشش ایلک
بودر درویشلر راه صداقت — عبادتن اولنجه کوشش ایلک

نثر صوم صلوات سفر نبوجودات محمد مصطفانک علیه الصلاة و التحیات تحفه رحمانیه سیدر امتنه سفر معراج افلاک روحانیه دن بکتاشی انلری نیجه بغشلدر سفر معراج اشجار جسمانیه دن یا عصاته نیجه نجات ویردر عذاب نیران زبانیه دن ای درویشلر اول کندو نفس خلاص ایدمی ورطه عقبات نفسانیه دن کم غیر نفسک روزه ونمازن وناز نحیمن سوزکدازین کتوره ونلری صحن صحرای سلامته کتوره بو باطل خیالی وبوفکر

محالی کوکل کوزدن کیدروک کدل بونوک کبی خیالات باطله و وساوس
شیطانیدن خلجان ایلدکعن وقجسم دم کبی سیلاه ایدرانوك مجراسنی
بغلیبن ذکر رحماندر صوسله • بغلیوب فکر شیطان یدر بوملہ قطعه

بکجك درویشلرسز بوفکردن ‖ اویك رحمانہ سز شیطانہ ادمك
کہ بوسیرت اولن انسانہ شیطان ‖ دد یلر قاجاك اولہ انسانہ اویمك

نقل اشارا ویلی شویلہ روایت ایدلرکہ حاجی بکتاش رحمة الله علیه
ابراردیندن • وصاحب اسراری یقیندن علم عامل بروجود کامل
ایدی سلك ریاضت سلوك اتمشدی • ومحبت دنیای کوکلندن کللی
کمشدی • ناکاه بقدرت الله بحار جذبات ربانیہ • دوزکار نفحات
سبحانیدن تموج ایدوب آنی استغراق عالمنہ برغوب مجذوب
صرف قلدی • ذکندو زنی ونہ غیری اوزنی فرق ایدر اولکہ دنیا
دن آخرته اول حالتلہ رحلت ایلدی • بوکسوز حاجی بکتاش
مجذوب • ایکن برنیجہ رند وقلاش فتنہ جمع اولدیلر • بیدا ایدوب
اکا کیوردیلر هم کندولر کیدیلر تغییر الشکل • لاجل الاکل
اتدیلر آنی سرمایہ ایدنوب خلق جهانی اکل اتمك ایچون بو قسمہ
بوشکل نامشروعدر • وفعلنا مطبوعدر • وبوتاجہ اولہ اسماء
عظام لری یازوب • تعظیملر ایدوب • باشمزہ اوزرہ الوروز دیرلر
تعظیم ایلمزسز بلکہ تحقیر ایلرسز • زیرا اولہ اسامی مباركہ
برکیجہ اوزرہ • بز سز دخی نہ طهارت باشکوزہ الورسہ کاه

باشکوزدن چقروب دیزکوزا اوزرہ کاه یرا اوزرہ قورسز کاه
دخی اردکوزدہ قلور کاه • اوکو کوزدہ • وباله کیورسزو زوالراو غیری
زیرا اولکیجہ نوك اسکیوب • دیزہ دیزہ اولوب خاکہ بولشوب
نا پاك یرلرہ اولشوب قلسی اولور اولہ عزیز اسملرہ حقارت دکلمدر
امتا عرضکرا اولدکہ انلری تاجکزہ یازوب خلایقہ کوستروب
تسخیر قلوب اومرسزکم • نہ لری وار ایسہ ویرہ لر وکسونکوزہ کیرہ
لروم تبکوزہ ایرہ لر وسزی عزیز کوردہ لر وصدور رعتہ ایرکورہ لر
وجلالہ اسمن باشکوزہ اوزرہ یری حوالہ ایدرز کہ حق بیلن وم هم
ایشمن وهم چنبشمن ناظر حاظر اولسون دیرسز یعنی هر یردہ
حاظر وناظر دکلمدر اولہ اسماء معظملری تعظیم اولدرکہ لوح
دلدن غیری خطوطی یازوب • وجکرقانن ازولب انلری برذوب
دایم مشاهدہ اتمك کرك سزکہ کرزیعہ بنی آدم اولہ سز وقطب
عالم درجہسن بولہ سز • قطعه
لوح دلدن غیری نقشی محو ایدك ‖ نقش ایدك یادینہ اسم اعظمی
اکہ تعظیم ایلہ کوز درویشلرہ ‖ نا بولاسز جای قطب عالمی
نقل وایدرسزکم تاجموز طور وغنچ دوکمہ باشموزہ اشارتدر
هر شخصتہ دوکمہ دہ مادرونہ • ودکمہ نك شرابسی صاجموزہ اشا
رتدرکہ باشہ کیوب میدان عدمہ • ومیان بنی آدم دہ بیتر جودہ
نشانہ دکدك کہ کمانہ اك اوروب شیخ وشابہ برتاب ایلروز دیرسز

يعني موتوا قبل ان تموتوا حديثيله عامل هر برمز بروجود كامل اولروز
ديلك استوسز ايلده كلسنه. زيرا تاجكوز بركمسنه ال اوزننه دوكمير
دكمه ديوب دوكمير چيو نورسز. بوقدر قلدي كه سزي خلق چون اليوب
تبرجوره طوتار اول وقت چنك لنجهن غضب سيرين يا بنورسز بكتاشي
دكلسز بكتاشيلر كسوشنيع ر ندقلا شلرسز با ريسز بعنايت رباني
باب بكتاشيلك طريقندن بيان اين ين وحرفلرينك منازلندن
برمقدار عيان ايليوب. تاكي بكتاشيلكي اصليله بيله كز. و
اكا كوره عمل قلهسز بكتاش بش حرفدر بكتاشيلك معناسنه ظرفدر
الحرف الاول باء در بلوغه اشارتدر يعني بكتاشي اولان كمسنه
كندونك ذاتي اسرارينه واقف وصفاتي كارينه عارف اولان
درجهء بنوته بوله اول درجه من عرف نفسه فقد عرف ربه
درجه سيدر الحرف الثاني كافدر كاف كفايته اشارتدر
يعني بكتاشي اولان كمسنه بو خانقاه عالمده وميان بني آدمده
بر لقمه بيله بر خرقه كفايت ايده كه دنيادن آخرته يوقلغيله كيده
الحرف الثالث تادر تا ترابه اشارتدر يعني بكتاشي اولان
كمسنه تراب مثالي اولوب هركيشينك ايماغي الى اولوب هيچ كمسيله
قيل وقال ايتميوب كوكلنه دنيا اشغالي برادميه فقرا حالنده
اوله الحرف الرابع الف در الف اخوته اشارتدر بكتاشي
اولان كمسنه هر هوسني ياد ايليوب كا اوخوت ايليه آخرتيچون تجنب

اين مظاهر نچون كه رسول عليه الصلاة والسلام كل مؤمن اخوة
بيورمشدر الحرف الخامس شيندر شين اشارتدر عاردر
وقباحتدر يعني بكتاشي اولان كمسنه هميشه عارده اوله
عار اوليه واعمال قبيحه دن پرهيز ايدوب احوال صحيحه تميز
اوله هر بريده وقارينه خلل وعارينه ملل ويرميه. اي درويشلر
اشته بن سيزه بكتاشيلك طريقندن برمقدار روشن بيان ايلدم عيان
اين سنه ديوب. خواجهء جهان او عليه تجيهء جانله برلرندن طوروب
خانقاهدن چقديلر خلوت. خانهلرينه وارديلرچون بكتاشيلر
خواجهء جهانك بو وجهيله مؤمنانه كلماتن اشتديلر وبو تر علم
موحدانه حركاتن كورديلر همان قدم طورديلر خانقاهدن
طشره چقديلر بيابانه قدم قويوب. روانه اولديلر خواجهء
جهان دخي او عليه تجيهء جانله باردنداسي صلوة صبحي ادا ايدوب
وشكر خدا ايليوب. ودعا ايليوب. سجادهء لرندن طورديلر
رام كيوب. خانقاهه كلدلر كورديلر جماعت بكتاشيان
رحلت ايتمشلر بن مقاملرينه كچوب. آرام ايدوب بر بريله
كلام ايلركن كورديلر برجمهور برسرور كلورلر ٥٥

آمدن طائفهء شمس تبريزيان بخانقاه خواجهء جهان

كروه شمسيلر سقال صاچ بيق باك تراش. وجوه شمسيلر عند سياه
وسپيد پوشلر. وشراب نبيذ نوشلر. سرخوشلر برجوشلر وني

پابوسلر • وباشلرنی برکاه بمدین دیه لری کسلك واجق حیله
وحشمله • وطبل وعلمله کلبانك صدا ایله وآهنك تکبیر ایله
خواجۀ جهانك خانقاهنه متوجه اولدیلر خواجۀ جهان دخی
یرندن طوردی بونلره برسقدا ان • قرشو واردی بونلری بو
کسوت عجیبه ایله • وبو صورت غریبه ایله کورجك کوکلنه خوش
کلمدی دهشت ایدوب • جانی وحشت کستروب • امانیلسون
صاحب زاویه در لطف وکرم یوزندن قدم رنجه قلکوز
درویشلر دیوب • اوکلرینه دوشوب • خانقاهه کتوردیلر
مسکنلرین کوستروب بیورك دده لر دیدی انلر دخی مسکنلك
ایدوب • مسکنلرینه کچوب • ساکن اولدیلر خواجۀ جهانك
دخی همان خدامه طعام اشارت ایلدی خدام دخی مائده دو
شیوب • طعام کتوردیلر چون طعام تمام یدیلر الله حمد وثنا
ایدوب • صاحب خانقاهه دعا ایلدیلر دخی پیران پیشی
قدملرین یاد ایدوب • روحلرین شاد قلدلر بعد ازان
رسوم قدیملری اوزره طبلك ودایره الترنه الوب سملع صفا
ایدوب شوق وفا کوستروب دریالین خاموش اولدیلر
خواجۀ جهان دخی اوعلی نجه جانله همان باش قلدروب
ایتدیلر خوش کلدوکوز درویشلر قدم کتوردوکوز دده لر
نه دیاردن کلورسز ونه طائفه دن سز وسزکیم دیرلر وبو پیر

کوز

کوزبیرنه کم دیرلر ونه کتنی درلر فی الحال اول جمهورك مفردی یعنی
پیرلری الندن اوتوران درویش احمدی همان دهان ملاحت اچوب
زبان فصاحتله ایتدی ای خواجه بز دیار عجمدن کلورز عجم فرزند
لریوز جمله مز تبریزلروز • وبو پیرمز بابامز علی تبریزی
دیرلر وپیرمزك پیری • بابا میر ولی هرمزی ایدرلر • پیران سلك
طریقت • ومیران ملك حقیقت درلر دیوب • ساکت اولیجق همان شیخ
بابا شیر • علی تبریزی دهان ظرافتن اچوب • زبان نزاکتله نظم ایدوب ایتدی

مثنوی در خلاصۀ سخن از زبان شمسیان طهنی

اکر اول ای خواجۀ مال ومنال — چونکه بز درویشدن اتدك سؤال
کوش هرشك دوث اولرسه فتح باب — ساکه بودم وبرلوم شانی جواب
پابوسنه جمله مز شمسیلر وز — روح پاك عالم قدسیلر وز
بارکاه شمس تابنده یوز — جان سپهرنده مه تابنده یوز
عالمی برکوننده چون شمس قمر — دور ایدر بر ذره ذره دربدر
ایلر وز طی زمان طی مکان — کیم بیزه برکامدر ارض جهان
قطبی یوز معین بز بوعالمك — رهنماسی یوز کوزین آدمك
بولمشوز در مقصد اقصی مزی — یعنی دلرم منظر مولامزی
تاکوکلدن مقصد اقصی بزه — کوردی لایق اوزنه مولا بزه
حقدن اولدی حقه هم وصلت بزه — ای زهی دولت زهی دولت بزه
تیغ وصلت قاشمز قلدی تراش — تیغ وحدت باشمز قلدی تراش

اول سببدن دربرین سركلاه — باشمزده دایما ای پادشاه
تیغ قربت دیشمون قلدی ترك سر — كون كبی اندی یوزومز چرخه طاشن
اول وجهدن دیدیلر شمسی بیزه — روح پاك عالمی قدسی بیزه
كون كوردكدن یوزمز آی مرده در — باشی كوككن یوزی دایم بیزده در
دوش رایا عومرم در خالجه — یعنی یوزومز كوردم در خالجه
یوزومز در بر مجلی آینه — سوزمز در بر مصفی آینه
آیینه دیسم سوزه طلمی شها — كه اولور بر سوز نیجه معنی نما
یوزمز آیینه سی یوز كوستور — كرچه بر در یوزمز یوز كوستور
كم نظر قلسه بزه یوزن كورور — كم او یوزدن صد هزاران یوز كورر
انكیچون كونه كونه كسوتی — بیزكیه دوزكوستروب بو صورتی
كاه اولور بر صورتی یوز كوسترر — كاه اولور یوز یوزده بر یوز كوسترر
یوزمز كاه كاهی روی خاكی — اوزومز كاه كون كبی افلاكی
كاه كریان یورورز بز چون سحاب — كاه خندان یورورز چون آفتاب
معتكف بز كاه چون كوه كران — بی قرارز كاه چون آب روان
كاه چون باد صبا دینمز یوز — بوی سولیه لبری بو بینمز یوز
كاه سیاح دیار فرقتوز — كاه غواص بحار وصلتوز
كاه اهل ماتمز كاه اهل سور — كاه اهل ظلمتوز كاه اهل نور
كاه كاهی همدمی عرشیلرون — كاه كاهی همدم فرشیلرون
كاه سلطان اولورز عرشیلره — كاه دربان اولورز فرشیلره

كاه كوهی نفسنك وحشیلرن — كاه دربان اولورز فرشیلرز
نیستلك بزمنده بز هستی زمدام — جام عشقی نوش ایدوب مستوز مدام
جبهٔ ناموس عاری چاك چاك — ایدوب اولدق جمله عریان پاك
بر بند در جسمز اوزره نقط — ذم ایدن عزیزی كوردك سقط
كار بار ترك ایدوب اواره یوز — كاربارین جومه سیاره یوز
كوه صحرا و بیابان و بحار — بیزه كیمی قطره دركیمی غبار
كشت ایدرز مشرقیله مغربی — روشن ایدوب دهری كون كبی
بز مرید شمس تبریزیلروز — انكیچون شمس تابانیلروز
احمدی یوز احمدی یوز احمدی — بز اولن بوله عیش سرمدی
هم علی المرتضی نوك بنده سی — هم حسینیله حسن افندیكنك بنده سی
دیدم ای خواجه سكا شمسیلكی — روح پاك عالمی قدسیلكی
دیدم اما اول بحردن قطره سی — ساكه شرح ایتدم مهردن ذره سی
دیو باسم اولدی پیر شمسیان — شمس تبریزی اوستاد جهان
خواجه اكا كورجه ویرور جواب — باب باب اجوب دهان ایدوب خطاب

جواب دادن خواجهٔ جهان بسخنهای پیر شمسیان

چون خواجهٔ جهان بابا شمس علی تبریزیدن شمسیلك بابندن بو قدر كلمات لاف آمیز اشتدی و بو قدر حركات فساد انكیز كوردی همان ساعت دهان ملاحت اجوب زبان فصاحتله ایتدی ای پیر كهن فنا كه كفتاری دروغ • و ای سیر بند كرداری بی فروغ

ایدرسنك بز برج سعادتده شمسیلروز واوج عظمتده روح
قدسیلروز. واسمان جانده وجنان خرشید رخشانوز. یاماه
نور افشانوز که برکون قبابه اسمانی سیران ایلروز. ودایرهٔ
جهانی دوران ایدرون. طی زمان ومکان ایدروز که دوی زمین
بیز کامدر. همین دیرسز یعنی قطب عالم. وکزیدهٔ بنی آدم مندیوب اون
وکوزی اولدعزیز یعنی شمس تبریزه رحمة الله علیه نسبت ایدوب
کندوکوزه رفعت کوستوردسز ایله دکلدن زیرا اول ظاهر اعمال
علوم شرعله اراسته. وباطن احوال معارف حقیقتله بیراسته
ایمشدي. وبوصورت بشریتده وسیرت ملکیت حاصل ایدوب
اسرار علم لدونیه واقف برعارف وجود ایدي که کاه حضرت
خضر علیه السلام ملاقی اولوب. انکله افاقی برساعتده کشت
ایلردي. تماشاي دریاي وصحراي کوه دشت ایدردي اولجهتدن
عزیزان شمس تبریزي پران دیرلردي که برصاحب علوم سروري
یعنی ملا محمد رومي کبي دلاوري مسخر ایدوب یولنده جان وسر
ویرمشدر اول قدر سیز قدر بوصورت. نامستوعله وبوسیرت
نامطبوعله اکا نسبت قدر مقبول اولوز دیرسز. اما تبعیتده قدر و
اتباعنده سپید سیاه کیمکده اکا نسبتکوز وسربرهنه کلاه کیمکده مشا
بهتکوز و پابرهنه یورمکده بیعتکوز وار اما طاعتکوز یوق
اکا اطاعت قدر اول. سفاد قاشی تراش دکلدی سیز پاك تراشسز

متا

متابعت قدر اول نمد سیاه کیوردي سربرهنه کلاه کاه کیردي
دیر اول کونده بش اون دورلو کلاه کیردي. وبش اون درلو
کسوتلر کیووردي. رنك کونه کونه کسوتی کلاهی چوغدي رنكده بوسر
بزدن هیچ کمسنونك اکاهي یوغدي. اما عزیزلر وخلوت نشین اولنلر اهل
برهیزلر ایدرلردي اول مرد تمیز. یعنی شمس تبریز. الکتز نمد سیاهی کید
وکنه اشارت اولدر که نفس کمراهن دیلمشدي. انکچون ماتم دوتردي
که عادت اهل الله در. بو معنیده دخی کعبه نونك شرفه الله لباسی هم
اول سببدن سیاه کیردي. زیرا دوبنی که نفسی دوشمنی دیلمش اولسه
انونك اوزي کعبه بکزر. وبوزی آیینهٔ جماد وجلال اولور که جمیع اشکالی
انده کماد بولوب. بیدا اولور اوزي دخی افتاب عالم کبي هویدا
اولور وانونك اکسر سربرهنه کلاه کیدوکنه سربرهنه لکنه اشارتدر
که عاقبت صحبت ملای رومده بومعلومدر که جان وسر ویردي **نظم**

کیدوکوز باشه سربرهنه کلاه ... که اولسز مستحق سیاه نمد
دیلك سز ده نفسکوز اولدي ... جانو سروبردي کوزللراحد

نثر انونك کونه کونه کسوت کلاه کیدوکی بوزی آیینه کبي مجلا ومصفا
اولدوغنه اشارتدر که لابد مرات مصطفا نقوشی صور ممکناتی منعکس
اولوب کورینور غباری غیری یوقدر

نظم

کیدروك دلدن غباري غیري سز	ایدسیز نامك جانی سیوي یوز
ایلکوز صافی کوکل مراتنی	کور کوزده هرکز بوتصویر اتنی

بنی زان سزده کیرك هر کسوته اولکوز مراة هر بر صورته
کورنك هر کوستروك یوزیوزکره سویلك اولیوزلره کوزیوزلره
این سز دآخی تسخیر قلوب سلك جانی اولاسن منیری قلوب
اوله هر جانه روان فرمانکوز درد منع ایرشه درمانکوز
سوزکوزدن خسته لر بوله شفا اوزوکوزدن کوره لر مهر وفا
اولمیجه سبز طبیبی آدملك اوله مز سز قطبی سز بو عالمك

نثر واید رسز که بو نیستلك بزمنه هست مدامن . ومدام جام عشقدن مست مدامن ایله دکلسز نیستلك بزمی ندر . ونیستلك بزمنه هستلك ندر . وهستلکن مستلك ندر بیلمزسز پیمانه آب انکور مینا نوش . ایدوب مست غرور وهوا اولوب . جوش دروغ وخروش بی فروغ کستروب . حرکات نامطبوع . وکلمات نا مشروعه شروع ایدوب . دخی سقالك صلح وقاشکزی تیغ عشق تراش ایتمشدور . وبیوق باشمزی تیغ وحدت . تراش قلمشدر . وبو زمنی کونکبی چرخه قاش ایلمشدر . اول وجهدن بز شمسیلر وروح پاك عالم قدسیلر دیرلر درسز ایله دکلسز . رنیا سزولت صقالکوزی تیغ قباحت . وقاشکوزی تیغ فضاحت وباشکوزی تیغ ملامت تراش ایدوب . درسزی عالمو شقا وتله فاش ایلمشدر . واحمدیلوز وعلویلوز وحسینیلروز رضوان الله علیهم اجمعین . دیرسز ایله دکلسز . رندانه دیمکوك

دلالتی

دلالتی وعلامتی اولدرکه شمس تبریز کبی محرمتانندن بر هیچ ایدوب بو بزم فناده شراب ظهور بقا نوش ایدوب که راح دوجهاندر مست خراب سرور صفا اولوب . کار دهر دو جهانی فراموش ایلیوب وبعد حال وادوب . بحر وصاله غریق اولوب اوزکوزی فریق اولمیدی وکوزینه اول بحر وصلندن نجات بولیجق جسمکوز حرکات اوخروبه ایدوب . وبلکوز کلمات معنویه سویلییدی وکوزکوز صور شرعیة کوزلییدی . واوزکوز علوم حقیقیة اوزلییدی اول وقتده سز شمسیلروز وروح عالم قدسیلروز دیرسکوز امتا اویله دکلسز . دکل ایکن دیمك خطادر سز شمسیلك طریقن بلمزسز باری سیزه . بعنایة باری شمسیلك طریقندن بر مقدار بیان ایدیون وحرفلرینك اسرارین عیان ایلیمین تا که شمسیلکی بلسز واکاه اولسز اکا کوره . تحتیل قلاسز شمس اوج حرفدر شمسیلك معناسنه ظرفدر

الحرف الأول شیندر شین شفایه اشارتدر وشفقته اشارتدر یعنی شمس اولان کمسینه تیغ فرقتدن مجروح . اولن روحی هرقنی بولسه آنی دار شفاسنه کتوروب شفقت ایلیوب مرهم وصلته شفا ویره

الحرف الثانی میمدر میم معرفته ومرامه اشارتدر مدامه میدر ودایمدر یعنی شمس اولن کمسنه معرفت سیله مدام مست اولوب واقف اسرار الست اولوب عارف بالله وبست اولا که تا عارفینی مرتبه سن بوله

الحرف الثالث سیندر سین سروره اشارتدر سروره عاشقلرك

یارصادقلریدر وغمکسار موافقیدر یعنی شمسی اولن کمسنه عاشق شوریده
حال ومسرور البال ومستانه مقال اوله اصل غم وغصه خوشندن حصه
کتورمیه بلکه خیالن دخی کوشهٔ خاطری عاطره کتورمیه ای درویشلر
اشته بن سیزه شمسیلک بابندن وروح عالم قدسیلک طریقندن
برمقدار بیان این عیان ایلدم دیوب خواجهٔ جهان اوغلی نتیجهٔ
جانله مقاملرندن طوروب خانقاهندن چقوب خلوتخانه لرینه
واروب چون شمسیلر پیری باباشیر علی تبریزی خواجهٔ جهاندن
بوقدر کلمات معنویه اشتدی وبونوعله حرکات اخرویه کوردی همان
ساعت باهزار خجلت یرندن طوردی یارانینه اشارت ایلدی طوره
دیلر خانقاهدن چقدیلر بیابانه قدم قویوب روانه اولدیلر
بینه خواجهٔ جهان اوغلی نتیجهٔ جانله یارنسی صلوهٔ صبحی ادا
ایدوب ودعا قلوب سجاده لرندن طوردیلر راه کبروب خا
نقاهه کلدیلر کوردیلر جماعت شمسیان رحلت اتمشلرینه مقا
ملرینه کچوب قرار ایدوب اوزلرینه وقار ویروب شروع
کفتار ایلیوب خواجهٔ جهان اوغلی نتیجهٔ جانه ایتدی ای
جکر کوشم ونور دیدم بوجماهیر اهل بدعت وطوایف
اهل نه سنت که بو فانی خانقاهه کلدلر کتدلر بوجمله نك ابتدا
پیرلری سالك شریعت پیرلری ومسالك طریقت میرلری وبیشهٔ
حقیقت شیرلری ومیدان ریاضت دلیرلری عزیزلری ایدی و

جنابت

وجنابت دنیویدن تمیزلردی اما کمسی سالك مجذوب ایدی وکیمسی
مجذوب سالك ایدی وکیمی مجذوب صرفدی وکیمی مست می عشق ایدی
وکیمی سالك هشیاردی وکیمی صالح دیندار ایدی بوذکر اولان اولولر
دنیای فانیدن اول عقبای باقیه رحلت اتدوکلرندن صکره
سجاده لرینه کچنلروك احوالی طریقندن کورمدیلر وانلره
ایلدوکی اعمالی وافعالی بیلمدیلر بونلروك دللرینه ابجق
انلروك قیل وقالی قلمشدر عاقبت هر بر فرقه نوك پیرلری
اولان کمسنلر زعم فاسدلرنجه کونه کونه بر رکسوت عجیبه و
صورت غریبه پیدا ایدوب کیدیلر ومریدنی مردانه لق کیدردیلر
کیمی سقال قاش تراش صاچ وبیق ناتراش وکمی صاچ وسقال
بیق تراش ایدوب بر رشکل عجوبه اولدیلر شریعت دایرسندن
چقوب وجماعت سلکندن چوزلوب اوزلدیلر وابالیسه جلیس
اولوب دوزلدیلر اهل بدعت اولوب ضالین هم مضلین اولدیلر
بربویله شهرت قصدین ایدوب نسبت سوداسنه وعزت غوغاسنه
دوشدیلر واچ کلبلر کبی دنیا جیفه سنه اوشدیلر بوجنایتله بینه
اهل الله کچنلرینجه اهل الله بلکه اویوزدیرلر نعوذ بالله من ذلك
بونلردن اراغ اولن الله یقین اولور ومرد کوزین اولوب
اهل دین اولوردیوب سویلشورکن ناکاه بامر الهی کوردیلر بر
جمهور اوزلری پیر سر ویوزلری پور نور کلورلر

امدن طایفهٔ مولویان بخانقاه خواجهٔ جهان

جمهور مولویلر • سرور معنویلر • واقف اسرار مثنویلر • وعارف
ابرار قنویلر • بربرین سوین مسا ویلرنه اهل مسا ویلر باشلرنه
بوریکتا کلاه نی ترك اسنوارلرینه بور سبز الفی چکلمش چون بولوت
اولکاه هلرا وزرنه بور شمسی دولبند صرقلرله قفالرینه طیلسان
صرقتمشلر نابرابرکر • وبوینلرینه بور ردا دامن قبایه برابر کوزکرمی
سورملو سبلدري فرقنه برموجب سنت • وعینه لري صرقتی برفر
سودهٔ شریعت جبه قبا پوشلر • بادهٔ صفا نوشلر • مدام سرخوشلر
دریای قلزوم کبی برجوشلر خروشلر ایدوب طبل وعلم ایله
خیل خشمله کلبانك صلوانله • وآهنك تکبیر اتیله
هنار هوی هایله • وکفت کوي نا یله خواجهٔ جهانك خانقا
هنه متوجه اولدیلر • خواجهٔ جهان دخی فی الحال یرندن طور
دي استقبال ایدوب • واردي انلری بو صورت مشروعله
وبو سیرت مطبوعله کورجك کوکلنه وجاننه خوش کلدی
اوکلرینه دوشوب • خانقاهه کتوردي مسکنلرین کوستروب
بیوتك مسافرلرکردي • انلر دخی مسکنلرینه کچوب مسکنلت
ایدوب ساکن اولدیلر • خواجهٔ جهان دخی خدمت آماده اسانت
ایلدي سماط دوشیوب • طعام کتوردیلر چون طعام بندی
الکه حمد وثنا ایدوب • صاحب خانقاهه دعا ایلیوب دخی پیرلرن

و

وبیش قدملرینك روح روانلرین یاد ایدوب شادقلدلر
بعد زان نای زنلر اغزلرینه نایلر الوب • ودف زنلر دفی کفلرینه
دفلر الوب رسوم قدیملري اوزره سر اغاز لر ایدوب ایتدلر
وخوننلرانلره یارده اولدیلر خوش اوازجان کداز یله
خلقوجی کبر براتله ایدوب سامعه نه سماع وجه حالت بخشلیوب
مقامات سیر ایلیوب • ذوق وصفا وشوق وفا کوستروب
بحر نه کران کبی جوش خروش • قلوب خاموش اولدیلر خواجهٔ
جهان دخی باش قلدروب • ایتدی خوش کلدوکز مسافرلر قدم
کتوردکوز درویشلرینه دیاردن کلورسز ونه طایفه دن سز
وسیزه کم دیولر • وبیوکوز نکدر • وبیوکوز بیوینه کیم دیرلر
چون جمهور مولویلر صاحب زاویه دن بونك کبی جواب اشتدیلر
انکا کوره اش ایتدیلر فی الحال اول جمهورك خلیفه سی یعنی بخکر
الننی اوتورن سید احمدي قنوي دزي اوزرینه کلوب
دهان اچوب • همان ایتدي اي خواجه بز دیار روم دن
کلورز جمله سوز قنویلر وز بو شیخمزوك آدینه پیر علی قنوی
دیرلر وبو شیخمزوك شیخنه میر علي هروي دیرلر دیوب ساکت
اولدي همان ساعت پیر علي قنوي دهان لطافت اچوب زبان
طرافتله جوش عارفانه وخروش عاشقانه کوستروب نظم ایدوب ابتدی

مثنوي در خلاصهٔ سخن از زبان مولویان کهنی

اگر اولدی خواجه عالی جناب   چون سؤال اتدك بزه ایشت جواب
گیروبن دل بحرینه غواص اولم   در و گوهرلر نثار ایدوب طلم
گوش ایدوب اعضا کی جمله گوش قیل   گوش جوشنده اندری منکوش قیل
بزده لوح جانه تحریر این لم   سر دلدن بعض تقریر این لم
دوی معیندن ایدوب رفع نقاب   وینه لوم نور دین سکا چون آفتاب
دوی معیندن منور دل اولب   سنی بو درکاهدن منزل بولب
بیله سن نار تبث اعلا مزیبی   اکلیه سن قربت مولامزی
ایوسن هم مقصد اقصی مزی   گیبن سن هم مسجد اقصی مزی
کوره سن روشن رخ ملا مزی   وین سن جانك کوروب جرمامزی
چاکراز درکه ملا بزز   برده یوز خاك ره ملا بزز
تخته دلن شاهن ملای روم   درد من درمانمز ملای روم
عاشقوز محبوبمز ملای روم   طالبوز مطلوبمز ملای روم
مولوی لربز معلم معنوی   واقف اسرار درج مثنوی
جان بزم مثنویدن نوش ایدوب   مست اولوب هردم چو دریا جوش ایدوب
چاك ایدك جبه و جسمی تمام   باده وردك رسمی و اسمی تمام
این لی اواز نابی استماع   روز شب پیوسته ایلرز سماع
هر سر اغاز ایلدکجه نای عشق   بزی استغراق ایدر دریای عشق
اولدو غنجه زار ونالان نای عشق   پیر شوریده ایدر سودای عشق
نالشی نایوك بزی نالان ایدر   سوزشی نایك بزی کریان ایدر

سوزشی نه جسم جان احراق ایدر   بلکه جسم و جان جهان احراق ایدر
زین آتش نالکدر نایوك دمی   ایلر احراق انونکچون عالمی
ایلدوکجه نای فریاد و انین   رقص ایدوب بز او روز یا برزمین
شرح عزیه چون تجن صالنسه اله   رمز له ارواحه دیرو ز بزمه کل
بزموز پس مجمع ارواحدر   که چه ظاهر مجمع اشباحدر
بزم مردان خدادر بزمموز   انکچون جان فزادر بزمموز
کم بو بزمه کلسه برخوردار اولور   اهل بزم خضر خدمتکار اولور
پس بو بزم حضرتی خونکاردر   اول سببدن مجمع ابراردر
اشبو بزم معینی احمد بزمیدر   اول حبیب حق محمد بزمدر
بو برمدر بزم جان مصطفا   بو بزمی چار یاردی باصفا
بو بزمی ایکی جامی درآی گون   دور ایدرلر اشبو بزمی دون گون
نوش ایدر اول جاملردن رح کون   اهل بو بزمك بولب فتح فتوح
بز بوزرتن جاملردن نوش جان   راح روحی ایلیوب اولدق روان
مست اولوب نالان جونکی فریاد له   آه ایدوب دهری بر ایدك یاد له
بزم معینن بوزنی لاجرم   باد دمدرکه اکلشور زدم بدم
روز شب برفصل اصلی یاد ایدوب   استر وزینه انی فریاد ایدوب
باد در نایین فریاد اتدورن   فرعنی و اصلنی یاد اتدورن
اول وجهدن نای نالشلر ایدر   تیغ الهجران دلدی بغرنی ترس
جبر ایدر روزکارا فتراق   قومدی نولت اصلنه ایرم تلاق

نالش ایدوب نی بیزه ایلرندا　　کم سینه وکله هم نفسوز فرقتا
هر دم سیزه وکله بن هم حال وقال　　بو فراق ایچنده هم درد وملال
بلکه نیزن اولوبن بو فرقته　　دوشوبن یانمم بو نار حرقته
بن نیستاندن بندم کلدوکوز　　کسدوکوز بغری وبی پر پر دلدوکوز
چکدکوز سرتا قدم بنی بنی　　الدوکوز قوما دکوز بنی بنی
جبریلر اوزوکوزه هم خالا ایدوب　　بن نیندم سز بنی قوال ایدوب
اکلدرسز هر نفس هر دم بنی　　سز قوما دیز اولمغه ایمدی بنی
یوقسه نی جان بن بنم برایچی بوش　　نیجه ایدم ناله وفریاد وخروش
نای سز مجلس معنیده بسی　　کم ایچوکوز طولو رحمانی نفس
نیدن ای خواجه جوابک معنزنی　　الدوک ایشت طیلسانک رمزنی
بعضیلر دیدکه رمزی طیلسان　　ایلمکدر واقعا طی لسان
یعنی دیلن ضبط این سالک اولن　　بوجی دی سلککز مالک اولن
هر نه کم معنی کلور جاندن دله　　بی تکلف ویرمیه آنی دله
کوره آنی سرری بیسه این نهاه　　کرد کلسه اهلنه این عیان
ایتمیه نی اهله واصله کلام　　ایلیه الاسلام الحق سلام
بزده یوزکم طیلسانی باشنده　　آتز ازرده جهانی باشندن
یعنی ترک ایدوب جهانک وارنی　　اوستمزدن کیدرز بز بارنی
باشمزده اولدوغی یکتا کلاه　　آینه شرح این کم ای مرد راه
بو فلک نه ترک یکتا قبه در　　بر عظیم الشان بالا قبه در

اکر بکوزر فی الحقیقه باشموز　　بوزموز کون آی هلالی قاشموز
بوزی بکرندک اکا ناجموز　　تاج یکتا به بودر منهاجموز
فرقنه چکدک انوک سبرنی الف　　استوانوک خطیدر رمزی الف
یا اشارتدر بر آه کهکشان　　یا نشان استوای آسمان
یا ندر دیرسک اشارت جبه در　　جبه وشی در راستی روحه بو تن
بوتنه عالمه دخی بر جبه در　　بو فلکدر باشی تاجی قبه در
عالمک ارواحدر اشیا چون بدن　　نیتکم تن ایچره دردر ارواحوز
انکچون اولمشوز درجبه پوش　　باشموز دخی اولبدر رغبه پوش
یاندر ویرسک سیاهی جبه دن　　قتلمزه نفسک اشارتدر اکلکن
نفسنی قتل ایلین کیسون سیاه　　کم نی کعبه اولور ای مرد آه
بوینومزده یا ندر دیرسک ردا　　یعنی حقک امرن ایلرز ادا
بوینومزه المشوز فرمانی　　بیلمشوز فرماننک بز شاننی
یا ندر دیرسک کیندن استماع　　ایدوب ایلرسز هیاهوی سماع
این بین ای خواجه آینه بیان　　خدمتکا اولدخی اولسون عیان
فی الحقیقه اشبو چرخ زاده　　اولمشوز درز آده آزاده بیز
آتموزکوک آنه موز یردر بزوم　　ایکد دلیک اصلموز بردر بزوم
اولدر اباکردونه اتاسنه　　میل این ابادخی ابناسنه
دونمین اباسنه اولمز خلف　　قتنده وار درسه هم اول بو شرف
آتمزدر چونکه چرخ نی قرار　　بزده خی چرخ اوردوز لیل ونهار

یانر دیر سك صدای نای پس / کوش قلکم شرح این بن آنی پس
امر حقدر درچقر بوندن صدا / اول صدای روحدر کم ایلرندا
یعنی ای درویشلر سز استماع / ایلیوب اندك کیجه کوندز سماع
کم سیزه بن عالی جاندن خبر / ویرورم هم وصل جاناندن خبر
واصل جاناندن حکایت ایلرم / درد جاناندن روایت ایلرم
ساقی اولوب بزم وحدتده بونی / بین جانی امر حقدن ویردی می
روحمز اولجامدن می نوش ایدوب / مست اولوب چون بحر عمان جوش ایدوب
رقصه کیرور ذره وش ابدانمز / اسمان عشقه چقر جانمز
عرشدن اوته تماشا ایلروز / ارزوی وصل مولا ایلروز
رقص ایدرلر بیزوملیه عرشیان / عرشدن فرشه اینوب چون فرشیان
قبتۀ افلاکی کم کم نایموز / کلمه دورز فریا دهوی هایموز
نایموز رقاص ایدر عرشیلری / عرشیانه خاص ایدر فرشیلری
کوش ایدنلر نایموز اوازنی / یانلر ادراك ایدوب بو رازنی
زیرۀ برمحرق نفسدر نایموز / خلقی احراقه هوسدر نایموز
هر نفس اولدك دهاندن چقر / چون علو هر جانی سرتاسر یقر
سوزش نایدن دم ایلردك رقم / لیك کاغد دوتشر یانر قلم
بزخودای خواجه تمامت یانمشوز / دنك نارنایله بو یانمشوز
یعنی نار محض اولبدر جسمز / محو اولبدر رسمز اسمز
اسمز نار اسمز نور اندی حق / نور نار ای خواجه بردر تحقیق
نور مولا بزده دربس یانر نور / اه ر عشقه دمبدم پروانه یوز
شرح ایدردك مولویلکدن دخی / اول طریقی معنویلکدن دخی
لیك سوز اولوردراز ای معتبر / سامعه ویرر صداع ایلر ضرر
بوقدر ای خواجه تحریر ایلدك / ساکه بر مقدار تقریر ایلدك
اول بحردن قطره سن قلدق بیان / اول بهردن ذره سن ایتدوك عیان
دیدی اولدی خموش اول پیر علی / اولدیار مولویلکن ولی
کورنجه ویرر اکا خواجه جواب / عارفانه لطفله ایدوب خطاب

جواب دادن خواجۀ جهان بسخنهای شیخ مولویان

چون خواجۀ جهان پیر علی قنویدن مولویلك بابندن بوقدر کلمات عاشقانه و مرموزات عارفانه اشتدی و بوقدر حرکات ضاحکانه و سوزشهای مستانه کوردی همان ساعت دهان ملاحت زبان فصاحتله ابتدای ای پیر سالك مولوی • وای سیر ملك معنوی ایدرسز که • بز مولویلروز • و مرد معنویلروز و مست جام مثنویلروز • که جبۀ جسمی چاك • ولوحۀ وجوددن رسم اسمی پاك • و یوزمز الکوده خاك ایدوب • و سر سوزش نالش نای ادراك ایلیوب • چون چرخ افلاك همان ساعت جست چالاك • اولوب • هردم آنلك جهان وفدای جانان ایدوب • چون نای نالان • و فریاد افغان سکرانجه نار عشقله پرنور چون شمع کریان • و چون پروانۀ سوزان

وچون حضرت ملای جهان چرخ فلك زاده شدر دیوب چون چرخ
گردان چرخ اوروب جولان ایدوب دایرۀ دهری دوران او
لورزکه بزی استماع آواز سر آغاز نای دریا نما در عشقه استغراق ایدوب
سرتاپای احراق ایلیوب کشت آفاق ایدورز که نشان عشاق بجهان
خلاق بود در که دیرسز ایلدر اگر ملای روم کبی معلوم ایتسکوز علوم
رسوم عشقده وصدقده احواله افعاله اقواله نمازده نیازده
سوزده گدازده ولایتده کرامتده توحیدده تشهدده سکراتده حالا
جوشده خروشده اول وقتده سن استماع آواز نای وچرخ فلك کبی
سماع ودعوی ایدر واحدر اگر اویله دکلسن خطادر لایق دکلدر بهمان
اکا لایق درکه دینلی دیرو دنیا ایلیه زیرا ملا خنکار جمیع علوم ظاهرده
ورسوم باطنه ده کامل مکمل مفضل بر وجود ایدی که اول زمانده
اکابردن هیچ کمسنه یوغدی اگرچه که اول مکانده حیاتده مشایخ کبار
دن وخلفاء صاحب اعزایدن اندن مقدم چوغدی شیخ محی الدین
عربی خلفاسندن شیخ صدر الدین قنوی کبی رحمهم الله دخی
بر خلفای دیندن وفقهای یقینده ملا جلال الدین انلردن
مؤخر ایدی اما دریای علومده ورسومده انلردن شناوردی
ومیدان معارفده دلاوردی امیر کلامدی وصاحب نظامدی و
انتظامدی ولایتده کرامتده هر حالده غالب مطلقدی
وفکری ذکری برحقدی جملسنوك محبوبی ومطلوبیدی معشوقیدی

مرتبه سن

مرتبه سن بولمشدی محبوب القلوب اولمشدی سلطان العلماء بهاء الدین
بلخینك فرزندی دلبندی ایدی بلخ پادشاهی ظالم اولوب سلطانلره ظلم
ایدوکی بهاء الدین بلخ کلوب حج نیتنه ایدوب بهمان اندی فرق دوه
کتابلر یوکلدوب برنجم یوز خدم وحشمله بلخ دیارندن چقوب کعبه
جانبنه توجه ایتدیلر کتدیلر اول وقت ملا خنکار یدی یاشنه ایرمشدی و
تعلیم علومه کیرمشدی کعبة الله واردوب حاجیلر اولوب اندن مدینۀ
رسوله واروب تربۀ منورۀ محمد مصطفای صلوات الله علیه وسلامه نه
یاردق ایدوب خاکپاینه یوزلر سوروب وکوزلری یاشن آقدوب اندن
قونیه یه کلدیلر ساکن اولوب متوطن اولدیلر سلطان العلما ملا خنکار
حقنده ایدرا و علوم محمد یدی یاشنده ایکن کلام قدیمی حفظ ایتمشدی هر
قنده کرکسه روان صوکبی اوقوردی اون درت یاشنه وارنجه برکونی
تعطیل ایتیوب جمیع علومی تحصیل وتکمیل ایلمشدی که اماشدن بری بو
درکه دورت یاشندن صکره معیناتده سویلکه باشلدی همیشه درسه
واقع اولوردی نیتی اگرچه جمیع اوقاتده خمسه بنم ابدستم ایرغین
اول کتوردی هیچ بر وقت کتوردیمه مشدم دیدی احضار ایلردی
حتی نصف لیلده دخی حاجت اولمجق هیچ بر کیجه آنی خابده کورمامشدم
هر قچنکم اویخودن اویانسم آنی آیاغم اوجنده حاضر ایاغ اوزره
باکه ناظر بولوردم الننده برابریق دوتردی وکندومه دیردم هذا
رفیق صدیق وتحقیق منلا خنکارده ولایتده نهایت کرامتده

غایتسز یوق اولدی ادنلروك تمیزی یعنی شمس تبریزی • علو همتیله
وهمت ولایتیله طی زمان ومكان ایدوب هر ولایتی • وهر مكانی وهر منز
لی طایر قدسی كبی طیران اولوب سیران • ایلردی اوزینه لایق بر یار صادق
وبر غمكسار موافق وبر شوریده عاشق وبر عاشق فایق • بولیوب حق جل وعلا
درگاهنه یوز سوروب كوزی یاشنی امدوب • ایتدی باری خدا ابكا
بر وفادار ونكارینكو كاد • وبر كه جانم همدم اولا وجانانم همسرم
سقلیه عاقبت الامر سرتم دخی اكا فدا ایدم دیدی همانذم جناب
عزتدن جانی سمعنه بر ندا كلدی كه طور ولایت رومه وار قونیه شهرنده
ولد بهاء الدین یحیی بن یحیی بن محمد بولنسوب شمس تبریز اول مرد تمیز همان
ذم یرندن باشنی قلدروب طوردی یوله قدم قویوب • زمین زمانی
دوردی اتی سردی قونیه شهرینه كلدی • وصونكدی دنیز وملا خنكار مد
رسه سی قربنده بر كاربانه سرایك قپوسی اوكنه اوتوردی خداوندكار ملا
جلال الدین دخی هر كون التمش مستعیین درس ویروردی اول كون درسدن
فارغ اولوب مدرسه دن چقوب اتینه سوار اولوب دولتخانه سندن
یكا روانه اولدی • یولی شمس تبریز اوتوردوغی كاربانسرا اوكی اوكنه
اوغردی شمس ات برابرنه كلیجك شمسی كوردی باشنده برسربرین یكیت
كلاه كیجدن وادقاسنه بر نمد سیاه فرق اولمانیجدن • وبوزی چون
بدر دجا واوزی آیینهٔ كیتی نما كندوبه ایتدی • بونك كبی كسون بوش
درویش باهوش كوردكومی یوغدی دیوب سلام ویردی كیجدی

كندی

كندی شمس دخی سلامن الوب دردی اردندن یتدی ملانك اوكنه
كلوب دیزكینن دوندی طوردی ملانه • حاجت درویش دیدی
ایتدی اولدر كه جسم لطیفكزی كوردم • اسم شریفكز دخی بیلورن
ملا دخی ایتدی اسمم محمد بن بهاء الدین یحیی ایدرلر بو اسقامت
مرادندر شمس تبریز ایتدی یا اولدر كه سیزلره برسوال ایدم وارملا
ایتدی سوالك ایله كورلوم شمس ایتدی محمد می عظیم الشاندر
یا بایزید می ملا ایتدی یوق درویش بایزید كمدر انوك امثنده
بر فقیردر وحقیردر كندی نفسنه عاجز واسیر محمد صلی الله علیه وسلم
عظیم الشاندر • حبیب الرحماندر • ورحمت هر دو جهاندر • وپیغمبر
آخر زماندر • وشفیع اهل عصیاندر • وملكت كونینه سلطاندر
شمس ایتدی یا نچون بایزید سبحانی ما اعظم شانی دیدی
محمد علیه السلام سبحانك ما عبدناك حق عبادتك
بیوردی ملا بو سوزی شمسدن اشدجك نه اختیار همانذم آندن
اشغا ایندی شمسك الن الدی همانذم اوندن یكا روانه اولوب
كندونك خلوتنه كیردی شمسله اكسی قپوی محكم بركندیلر قرق كون كیجه
وكوندز اكلی وشربی ترك ایدوب حقایقه دقایقه كردلر آب كل كلكنده
چقوب جانو دل ملكنه ایردلر بر ظرفده اكی بادام كبی وحدت نام
بولوب هم جلد • وهم لحم • وهم عظم • وهم عرق • وهم دم • وهم سر
وهم سر اولدیلر بر روایت آخرده اوچ آی دینلردر اما اصح

روایت قرق کوندر چون اربعین تمام اولیجق شمس تبریز خلوت
خانه‌نك قپوسن آچوب چقدی کندی اوزین غایب ایتدی کمسه
بلمز که نندی طایر قدسی عزم حجاز ایدوب پرواز ایتدی • حضرت
ملا دخی او علی سلطان ولد امر ایلدی اون دورت سرنای زنلر
بولوب کتوردیلر و باشلرنه برر نی ترك بکتا کلاه فوق الفلك کوریب
واوزلرنه برر دلبند صردروب قفالرندن اوزون طیلسان
لر صرقتدی • وارقالرنه براوکی بتوی سیاه جبه‌لر کیوردی
کندو دخی باشنه • بر بکتا کلاه کیدی اوزرنه دخانی رنك اکی دو
لبند بله طوتوب صردی که • تمام هجرت شمسیچون • وقفاسندن •
طیلسان صرقتدی تا برابر کمر و بوینه • بر اق دلبند رد ابر قدی
نادامن قبایه برابر • وارقاسنه سیاه ابجه چوقه‌دن برجبه کیدی
بعد ذان جله خانه‌سندن چقدی دخی نایزنلرا وکنجه و خراست
لری ارد بجه یوریوب کندوی مابینلرنده چرخ وار باز اربیا زاد
محله محله دومه دونه کونه کونه عاشقانه موزون الهی‌لر کانله
ومستانه مطبوع حرکاتله و عارفانه کونه کونه کویله • وچون دیوانه های
هو یله • وچون بحر بی کران جوش و خروش ایله شهری دوراندی اون کون
کیجه و کوندز اکلی و شربی ترك ایلیوب نفسه جور ایتدی اون کوندن صکره
ینه خلوت خانه‌سنه کیروب بر اکی کوندن صکره ینه چقوب اول کون
اوزرنه اون درت کون کیجه و کوندز سماع صفا و شوق و فا کوستروب

اول

66

اول کسوندن چقیوب اول طورا اوزره شهری دوراتمك عادت ایدندی
و مدرسه‌سندن وازکلدی و درس ویرمز اولدی کنا بلرینك وار وان
هوای عشقه ویردی • وجبه و دستاری عاری سماع صفا استماع صدی
نای شوقه دکشدی • وشیشه نك ناموسی سنك ملامته چالدی • و
جوشش عشق ملایه بربابرحنبش ایتدردی که ملاخنکار دیوانه اولدی
خلق قومی سر جمله‌ٔ غلو ایدوب دیوانه اولدیلر دیکلرنه وار دلر عرض
ایلدلر • بکلری دخی شیخ صدرالدین • وسایر خلفاء و علماء جمع
ایدوب • ملای دعوت ایلدیلر • و قومسی ملایه ایتدیلر سز بو ملاء
روم اولاسز • ربع مسکونده مولویتله صاحب علوم اولاسز
درجاتله بزدن اولا • واعلا اوله سز حسبی نسبی بیله ایلیچون
بونك کبی حرکات نامشروع ایدرسز حسبکز نسبکزه دکرمی و تمام نشا
نکوره دوشرمی واکر عقله اولکزده • خلل واقع اولوب اولدیسه
بیورولك معالجه‌ ایدلم ملا انلروك بو سوزلرین اشیدجك ایتدی

جواب دادن ملای روم بکلام منظوم بعلمای معلوم

اولك اکاه سزای یاران هشیار	شراب عقلله سرخوش دل افکار
دونك بندن یکا سز کوش هوشی	دیم جانمن کمی کوش خروشی
چقوب درس خانه‌دن خلوتسرامه	سلام ویروب کیدردم خاص و عامه
مکر عشق ازل بزمنده ن الله	بکا برساقی کوندر مشکه ناکاه
ایدوب چون طایر قدسی فلکدن	بشر صورت ولی زیبا ملکدن

شراب عشقله بر جام اللنق — او روح افزا دل و آرام اللنق
بكا صوندي هماندم نوش قلدم — اوزمدن بن خروش جوش قلدم
بني بر وجهله مست ايتدي او مي — كه جسمم بيلدم ميتمي يا مي
بن استغراقكن اولكن سكر — كوزم كن كوزوم كون قطره
بنه اولطايري قدسي هوابر — عروج ايتمش مقامات علايه
اوللدن غايب اولدي رخ كوزمدن — بكلي نا اميد اولدم اوزمدن
اوللدن غايب اولدي كل سرو اندام — اوزومدن كندي عقل صبر آرام
اوللدن غايب اولدي ساقي جان بخش — بني بي جان كبي قلدم همان نقش
زمام اختياردن بوشندي — دوشوب بو شيشه ناموس اوشندي
خروشم جوشيله كيتدم سماعه — الرون سوزني ناي استماعه
صداي ناي بردم ايتيم كوشي — هلاك ايلر بني جانمدكي جوشي
نبك شرعا اكرچه حرمتي وار — دوا ايچون وليكن رخصتي وار
نيك افغاننه مشغول اولوروه — بو مستلكن دل و جان بولوروه
كي نه و بر رخ جانان الندن — بكا دير رازني اوزك دلندن
ونا نه حالده وصلته مدامن — بكا سويلر كتورور جوع كلامن
سراغان ايلمه نايي خوش اوان — ايدرشندن بو جانم مرغي پروان
اولب وصل وصال يار اولدم — هميشه باب وصلندن اوردم
انكچون بن كوبانم هميشه — رخ جانانه بو بانم هميشه
بنم معشوق ناي بزم جانان — انكچون روز شب ايدون افغان

بنمله

67

بنمله دمبدم دمساز لردر — طريق عشقده همراز لردر
فغان ناله ده همدملر مددر — دلوجان سرنه محرملر مددر
درون دلدن اندكچه سراغان — اولورز بر برو من لهم آوان
دل و جان و جهان احراق ايدن بين — جهان خلقني بيزه عشاق ايدبين
چقنجه مرغ جان بو تن قفسدن — بيزنجون شمع بو محرق نفسدن
اولورسم بر نفس بندن جدابن — هلاك اولوروين اولدم فرقتابين
بني نالان ايدر بو نالش ناي — بني كريان ايدر بو نالش ناي
بني بو سوزش ناي ايدن احراق — ايدر جسمم چراغي بزم عشاق
ننابم اول چراغ اوزره فتيله — كه هم شعله بو روشن دليله
كه هم اولدم محرق اول جهندن — كه ايشنسه بنم چون شمع روشن
ضيا ويروب قلوبه عاشقانك — سوزن دير بانزيانه عاشقانه
كه هم ايلدم يكتاولي ترك — چكوب فرقينه بر سبز الفبرك
كه تشبيه ايلدم افلاكه آني — الف در استواده كهكشاني
صاروب اوستنه دستاردخانم — كه يعني باشه الدم آسماني
صلجي ويردم قفادن طيلساني — كه يعني آرده اندم بو جهاني
ردايي بو بنومه الدم كه يعني — مطيع امر معبودم بو معني
انكچون نجبه پوشم بن كه بو تن — هما ناجبه در جانا خدادن
بدنچون جان جهان بر جبه وشدر — كشي بيلمك اوزيني بو بيله خوشدر
سياه كيدوكمه بو در اشارت — كه قتل نفسه بيل او اولور اشارت

سینه در جیبنی هم کعبه بوك بوق ... نی می دخی اخود خانه دربوق

بو دریرمرم کیجرخلك زاده سی ام ... اوتلك فرزندی یم آزاده یم

سماع کیرو کومه جون چرخ کردان ... هم ایدوب شرقه غزله دستم افشان

اناسینه دونی اوغلانخلعدر ... وکوکی دونمن بسه ناخلف در

الوری شرقه غزله صلدعمدن ... عرض اولدرکه جرخ جان اندرون

ایدرون رمزله ارواحه دعوت ... کلب تا این لربیزو ملسه صحبت

بیان اندم سن احوالمی بت ... سماع نایله اقوالی بت

ولی اندم بجردن قطع تحریر ... سهردن ابلدم کرد ره تقریر

دبوب طوردی سماع کردی اولدم ... بنه هم نایزنلرده اوردم

فغان نایلر افلاکه ایردی ... فلکلرده ملکلر جرخه کردی

صناسن زلزله دوشدی زمینه ... بقا مزدی خلایق بربرینه

سراسیمه اولوب جمله جوش وخروش ... جو دریای فراوان اتدیلر جوش

اولوب ملادخی جون چرخ کردان ... دوان اولدی غزل کویان کریان

چقوب دیوانه دنجون اوشترمست ... دونه دونه صالب هرجانبه دست

واروب کردی اوخلق خانه سینه ... کم اوله یاد لمه سینه بر سینه

نثر جون ملا خنکاره زار وفغان وزار ایدوب دلاب وار اشکبار اولوب دونه دونه کوفتار کوستروب کونه کونه کفتار دل اندروت ارالرینه چقوب کتدی بونلره عجب ایش ایتدی اول شهرك بکی علمایه فقهایه نظر ایدوب ملاحفنعی نه بیورسز دیدی دوکلسی شیخ صلاح الدینه

اولدیلر شیخ دخی ایتدی بز انکله سویلشمزاکرچه کا استماع صدای نای وانداوك هایهوی نامشروعدر . امّا کا مطلوبدر زیرا طایفهٔ عشقه دشمن عاشق صادق اولمش وصل معشوقه لایق اولمش بر شریعت دایرسنه یوز اول حقیقته ایرمش وسرای وصلته کرمش بزوم انکله شغوزمز واردیوب یولرندن طوردلر مقاملو مقاملرنه کتدیلر ایدی ای مولویلر طریق ملاده معنویلر صاحب اسرار مثنویلر وز دیرسوزکه سز دخی حضرت ملا کبی مرد صاحب درد اولوب نفس دشمنیله هم نفس بوده ایدوب بزم سلطان عشقده صدق ساقیسی الندن جام شراب شوقی الوب نوش ایلیوب سرخوش اولور سکز طریقت ملاده مولویلر و معنویلر . وصاحب اسرار مثنویلر اولورسز . سز دخی انوك کبی استماع صدای نای . وسماع هوی هایی روادر . واکرایله دکلسکوز خطادرهم مناقب مولویه بویله مذکوردر . ومسطوردرز یرا مولوی دورت حرفدر مولویلك معناسنه ظرفدر الحرف الأول میم در . میم مدامه ومستلکه اشارتدر یعنی مولوی اولن کمسنه مدام عشقله سرمست اولوب جبهٔ جسمی چاك ایدوب کاه چون پشه اوله کاه چون افلاك چرخ اوره . الحرف الثانی واو در . واو وفایه اشارتدر یعنی مولوی اولن کمسنه مرتبنجه وقاصورنن کوستره که صفا سیرتن کوره الحرف الثالث لام در . لام لقایه اشارتدر یعنی مولوی

اولان كمسنه وصول بولوب دايم ناظر لقاي جانان اولوب حيران
قلمه الحرف الاول الرابع يادر . بايقينه اشارتدر يعني مولوي اولن
كمسنه شكدن تمام خلاص بولوب اهل يقين اولا كه مولويلك
مرتبه سنی بوله ديوب خواجه جهان اوغلی نتيجه جانله برلرندن طوروب
خلوت خانلرينه وارديلر چون مولويلر خليفه سی سيدی احمد ايله
شيخلوي پير علی قنوي ايله خواجه جهانك بووجهله كمال
معنويه سن اشتديلر . وحركات مولويه سن كورديلر تحسينلر
ايدوب آفرينلر كتورديلر اوگيجه انی كيجه بلوب بادنه سی علی السحر
كوج ايتديلر بياباغه قدم قويوب روانه اولديلر خواجه جهان دخی
اوغلی نتيجه جانله صلوات صبحيه ادا ايدوب وشكر خدا ايليوب
دعا قلوب سجاده لرندن طورديلر راه كيروب خانقاهه
كلديلر كيرديلر كورديلر مولويلر كيتمشلر ينه مقاملرينه كچوب قرار
كوستورديلر واوزلرينه وقار ويروب . بربريله كفتارده
ايكن ناكاه كورديلر برجمهور دوبراه كلور

آمدن طايفه ادهميان بخانقاه خواجه جهان

ادهميلر كروهی . كوزل وجوهيله مشكل كوزلری سرمه كحل
اوزلری مكمل باشلرنده برر ترك قبه مثال . مدور ومفت
تاجلر برنقطه اول تاجلرك فرقنده . بربرشل طاشدن
ذوكمه واول دكمه لرك . اوجلرنده برر پشل شرابه صرقمشلر

اوموزلرنده برابر سبلتری قرق معرا برموجب سنت عبادت شايله
سطرابرموجب شريعت وارقالرنده برر ديكلری بول مرقع پشل
خرقه لر وبوينلرنده برر تسبيح صلوات وتوحيد كويان وتكبيرات وتحيه
كنان خواجه جهان خانقاهنه متوجه اولديلر خواجه جهان دخی
في الحال يرندن طوروب استقبال ايلدی بونلری بوسيرت بوسنرو
ع صورتله وبو مطبوع سيرتله كوريجك غايت صفا سور وبی لطف
وفا كوستروب واوكلرينه دوشوب خانقاهه كتورديلر مسكنلرين
كوستروب بيورك مسافرلرده بدی بونلر دخی مسكنلرك ايدوب
مسكنلرينه كچوب ساكن اولديلر خواجه جهان دخی خد
متكارلرينه اشارت ايلدكه سماط دوشيوب نعمت كتورديلرچون
نعمتی يديلر الله حمد ثنا ايدوب صاحب خانقاهه دعا ايلديلر
دخی پيران پشن قدملر روحلرين ياد ايدوب شاد قلديلر بعده انلر
رسوم قديملوی اوزره سوزون آلهی سوزلر اوقيوب وذكرلر
ايدوب دريای ليی جوش خروش ايليوب خاموش اولديلر خواجه
جهان دخی همان باشن قلدوروب ايتدی صفا كلدوكوز مسافر
لر وقدم كتوردوكوز دوريشلر نه ديار دن كلوردسز ونه طايفه
دنسز وسيز كيم ديرلر وپيروكوز پيرنه نه كشی درلرچون اد
هيلر كروهی صاحب زاويه دن بو وجهيله سؤال اشتديلر في
الحال اولكر وحك خليفه سی يعنی شيخلری النن اونورن

درویش خاکی دیزی اوزرینه کلوب ایتدی ای خواجهٔ جهان
بز دیار عجم‌دن کلورز و بلخ فرزندلری‌یوز و بو شیخی موزک آدی
شیخ حمید بلخی دیرلر و بونک شیخی آدی شیخ حامد کرخی دیرلر
پیران سلک طریقت و میران ملک حقیقت دورلر دیوب ساکت
اولیجق همان ساعت شیخ حمید بلخی گریبان تفکردن باش
قالدوروب دهان بلاغت ایله زبان فصاحتله جوش و خروش
کوستروب نظم ایدوب بیت ایدی در خلاصهٔ سخن از زبان ادهمان

الا ای خوجهٔ صاحب سعادت — و یا بحر کرم کانی سخاوت
سؤال ایتدوک بنم چون اصلمزدن — جوابک ویرلوم کوش ایله تکدن
بل ابراهیم ادهم شاهموزدر — سمای جان و دلدن ماهموزدر
بل ابراهیم ادهم جانموزدر — دل و جان ملکنه سلطانمزدر
جهان وک ملکنه سلطان ایکن او — بوزوب بو تاج و تختی جان کبی او
برقدی اقدن زرین لباسی — الوب اکینه بر اسکی پلاسی
ره فقره کیروب درویش اولدی — قویوب دونیای دونی درویش اولدی
چو دنیا ال بودی کلی اوزندن — که چقدی ماسوا الله جمله کوزدن
فنا اندر فناده اولدی فانی — نه دنیا آخرت سلطانی اولدی
بزانوک بارگاهی بنده سی یوز — بزانوک بنده سی افکنده سی یوز
بیزوز بو عالم ایچره ادهملر — کوکللر یاره سینه مرهملر
کوکللر دردینه درمان ایدروز — بو جانی و اصلی جانانه ایدروز

ولایت ملکنک سرورلری یوز — کرامت ملکنک رهبرلری یوز
قناعت مخزنینک خازنی یوز — سلامت مکیننک ساکنی یوز
بز کنجینهٔ اسراره واقف — بز عالمک سلطان عوارف
معارف بحرینه غواصلروز بز — عوارف محفلنک خاصلروز بز
فراغت کنجنک کنجینه سی یوز — دکلی یوز و یا کنجینه سی یوز
که بازار قناعت افلری یوز — نجاتان نقد جان صرافلری یوز
فقیروز صورتا کرچه فاما — غنی یوز سیرتا باک معنا
سکا ای خواجه بز معنا بوزندن — خبر ویره لوم اول بوزک اوزندن
نثار اوستوکه دینار معانی — ایدوب عرض ایلم بر نکته دانی
بشوم اوزره بو تاج مدور — مثالیدر قباب چرخ اخضر
و یا اولمایه بو ترک و بدی قات — اولور سبع سماوات اشارت
که یعنی بو یدی قات اسمانی — جوافسر المشتور سرا اوزره تاجی
نقط کم تاجده وار در انکادر — اشارتدر نجومی شماره
بو فرق تاج اوزره طاش دوکمه — دیمکدر باشمزه بو خلقه دوکمه
کفایتدر بو معنی مسکنت — بو معنی مات هزاران سلطنت
کم اولسه مسکنت سلکینه سالک — اولور ایکی جهان ملکینه مالک
که یعنی عالم تن عالم جان — انوک تختیدر او اوله هر آن
که زیرا مسکنت احمدا پیشیدر — اونور رحمت محمد جنبشیدر
او جنبش دولتی عظما دکلی — او دولت وصلت کبرا دکلی

پس ایله اولسه ای یاری وفادار * دین کم اندن اعلی سلطنت وار
دخی دوکمه اوچندن کی شراب * اشارتدر رعغال اضطرابه
بشومز او زره یاتوغ علمدر * که شاه ادهمیکله علمدر
دخی بو جبه وخرقه مثالی * دکلیدر جهاننک حوالی
جهان چون جبه در ارواحه بیلوز * اگرچه ظاهر اشیا جیوزیندر
بیتل اولدوغنی بو نلر اشارت * که جنت لیک اولمشدر بشارت
بو عالم قبه سینوک جسم بوزیدر * بو جسم ایچنده روحک قسمی بوزیدر
بیزوز ارواح چشمی کایناتک * بزوز جانانی جان ممکناتوک
که سرتا پای بزدوح روانوز * بشر شکلنده بز شاه جهانوز
نه پرده کور سوز بز قابل انسان * ابن روز کوکلنوک دردینه درمان
ادروز یار سینه مرهم آنوک * اولور صحتنده کوکلی هردم آنوک
ایدینوب بز آنی یاکه هواداد * اولور چون نجوم افاقی تیاد
طریقنده بزوز اقطاب عالم * حقیقتنده بزوز جانان آدم
بوددرای خواجه راه ادهمیلک * کوکلر یاره سینه مرهمیلک
بیان اندم بحردن قطره سینی * عیان اندم بحردن ذره سینی
دیوب شیخ حمید اولدی مراقب * سلوکندن بیان ایدوب مراتب
اشت خواجه نیجه ویردی جوابی * موج سوزله ایدوب خطابی

جواب دادن شیخ خواجه جهان بسخنهای شیخ ادهمیان

چون خواجه جهان ● شیخ حمید الجنیدن ادهمیلک طریقندن بو قدر

کلمات کرامت تماشا ایتندی ● و بو قدر حرکات و لایت کشف کوردی همان ساعت دهان ملاحت اجوب ● زبان فصاحتله ایتدی ای شیخ ادهمی صورت ● و ادهمی کسوت ای پیر سالک طریقت و میو سالک حقیقت بزوز دیوب ● ایدرسز که اول کوکلر یاره سینه سوزی مرهم یعنی حضرت ● ابراهیم بزم سلطانمز دور و کوکلوم تختنده خانمز در اوجانمز اجنده جانانموزدر ● و دردموزه درمانموزدر بز انوک بارکاهی بندسی یوز ● و بنم سینوک افکنی سیوز که عالم فانیده ادهمیلروز و کوکلر یاره سینه مرهمیلروز ● و صحتلر ویروب همدم ایدینورز ولایت ملکنوک سرورلری یوز ● و کرامت سالکنوک بیرلری یوز ● و قطب عالموز ● و کوزینه بنی آدمز معین ادهملک تمام مقامی یوز که بو بدی قات قباب افلاک مثال تاجلری باشموز اوزره اولوب یورورز که حق جل و علی بیورر که اولیاء تحت قبابی لا یعرفهم غیری بیوردوغی ولیلردن چون ابراهیم ادهم بز دیرسز اشکالوم و اقوالوم اکا بکزرسز اما افعالوم احوالوم بلمزون

قطعه

اولمز ای درویش درویشلک اکاه اولت * خرقه تاج و سقال قیل قال ایله ای جان
وجد حالته حاصل ایلک مقبل درکاه اولت * قول هوا یعنی هوای ترک ایدوب جان
کربقا استرسکوز سن واصل الله اولت * بلدو کوز عالم فنادر سوز دخی فانی اولت
ایشیج سالک ای درویش اکاه اولت * واصل الله اولمز ماسواهه ترک ایدر
نفس ذیرا اول اسرار علم الدونیه

محرو يعني ابراهيم رحمة الله عليه بلخ ولايتنه پادشاه ايدي شاه اوغلى
عادل شاه ايدي ونه بمغرور عزجاه ايدي اما ملازم درگاه
آلهيه ايدي سلطنتي كل ترك ايتنجه وكمر سكينني جانى سبه اننه برك ايتنجه
واصل الله اولمدي وقرب وصلت آله بولمدي اصلي بيني بيان
ايدوب عيان ايليين حضرت ابراهيم ادهم بركون برنيجه جنيل وخشمله
وسپاه خدمله اسب تازيلره سوار اولوب يازيلره شكار قصدنه
كندي كوركنندي برصحراده كيدركن ناكاه بقدرت الله اوكندن
بر كورك بيابانين ظاهر اولوب آني تعقيب كندي ابراهيم دخي النه
تير وكمان الوب همان قفاسنجه دوان روان اولديكي كورك
دخي برنيجه كوه وصحرا ودشت كشت اندي ابراهيمي عسكرندن
ايردي ابراهيم دخي كوركك قفاسندن ايتدي دالدي كه اوره
كورك دونوب عرب دلنجه ابراهيمه ايتدي الهذا خلقت ام
ام بهذا امرت يا ابراهيم يعني بز بونكچون مي خلق اولدق يا بو
كاري امر اولندوق يا ابراهيم كه برآته سوار اولوب والوكا تير و
كمان الوب عسكروكي قويه سن دخي بن بيچاره نوك قاننه
قيه سن چون ابراهيم اول كورك بيابانيدن بو كلام دلسوزي
وبو پيام جانسوزي اشتدي كوركننده درون دلدن بر آه
ايتدي كندودن كندي خاكي ذكر كولان ولدي بحالي قلمدي آتندن
سرنكون دوشدي عقلي باشندن كيدوب ياتدي قالدي آت

ينه

ينه كلدوكى بولمه دونوب كندي چون ابراهيم ادهمك ينه عقلى
باشنه يتدي يالتن قالدروب كوزين آچوب بقدي كوردي آتي
كتمش يرندن طوردي بيابانه متوجه اولوب روانه اولديكي برصحرا
اده برچوبان كوردي قيون كودرني الحال سوردي يانه وارديغ
وايندي اي چوبان كل سنوكله قفنان دكشلوم چوبان ايتدي
اي شاه جهان بن سنوك قلوك ون بو قيونلر هب سنوكدر
ابراهيم ايتدي بن سني ازاد ايلدم وبو قيونلري سكا بغشلدم
تك حق تعالى بن عاصينك عصيانن بغشلسون ديوب همان
ارقاسندن اول شاهانه لباسلرين چقاروب چوبانه
ويردي وچوبانك اول فقيرانه پلاسلرين الوب كيدي وچوبانه
ايتدي زنهار بنم حالمدن برشخص خبردار اولميه ديوب
كندي چوبان ايتدي نه يره كيدرسن ابراهيم ايتدي بن صيد
كلدم اما بني صيد ايتديلر وشهسوار عشقك فتراكنه قيد ايلديلر
ويازيلره بازيه چقشدم كه طغرلي اكليم اما باشمده كي يازي
بكا بر يازي كوستردي كه دنيا يازيلري بكا حرام اولدي
ديوب كندي اندن طوغري كعبه شرفها الله وارددم اننده
برنيجه يل مجاور اولوب مكه طاغلرندن كوندن اودون كسوب
ارقاسنه الوب شهره كلوب درت اقچه ويروردي كميسن
فقر فاقه اهلنه صدقه ايلردي وايكسن اته اتمك ويروب كعبه

حرمنه كلوب فقيرلرله يردى • وكيجه صباحه دك حقه طاعت
ايلردى اندن صكره مناقبنه نهايت وكرامتنه غايت يوقدر
اى درويش بو حكايه دن غرض اولدركه ابراهيم عشق بازادنك
سلطنتى مسكننه صاتدى يعنى وارلغنى يوقلوغه ويردى
كلى فنا بولوب بقا عالمنه ايردى واوزنى فرقت يرندن وصلت
سراينه كيردى سينه نه كوزو يروب مسكنى الدوكوزندرو
ييشلك بابندن دم اوروب اسرار علم لدونيه محرم ايچكوز
وطريق قناعت ابراهيمه رفيق ثابت قدم درلر سز صاحب
بزز دير سز اما انوك احوالندن خبردار دكلسز بارى بقناعت
بارى ابراهيمك احوالن وافعالن تمثيل يوزندن تحقيق ايدوب
سزوك احوالكوزه تطبيق ايليه سز • معيننه وجودى آدم
بر عالمدركه اكر عالمه نشان ويرركه بو عالمده هر نه وار سه
آدمده وار در زيرا آدم عالمك فرزندركه باشى آسمانه
بكزر قاشى هلال شكل كمانه بكزر وكوزى ستاره يه بكزر ويوزى
افتابه بكزر • وسوزى اوازى رعده بكزر • وساچى سحابه
بكزر وغضبى شمشكه بكزر • وكولسى كون اچلسنه بكزر • واغلمى
كوزى ياشى قطرات بارانه بكزر • واچلغى بحره بكزر • وقولترى
نباتاته بكزر • واشجاره بكزر • وجسمى زمينه بكزر • وطمرلرى
ايرماقلره بكزر • واعضالرى طغلره بكزر • واياقلرى بالقلره

بكزر

بكزر • وكوكلى كعبه يه بكزر • وجانى بو ولايتك سلطانه بكزر •
وعقلى وزير كار دانايه بكزر • ونفسى آته بكزر • كه جان سلطا
ننك مركيدر يعنى ابراهيم جان نفسى آتنه سوار اولدقده
ليل ونهار هواى بيابانه چقوب • لذاتى هوسى هوانى قوللنوب
شكار ايلركن حق تعالى قرآن دهانندن زبان حال الله •
طريقت خبرين ويروب • حقيقت اثرين كستردى ابراهيم جان
دخى قرآن هوسدن بو نفس • رهنماى اسنديجك نفس آتندن
دشدى يعنى لذات • نفسانيدن وازكلدى خطوط روحانيه
شروع ايتدى وچوبانلق دخى معنى سلطانلقدر وقويونلر رعا
يادر وهواء هوسدركه انلرى كلى ترك ايدوب كندى واردى كوكلنه
ايدى كه بيت الله دركاكيردى قلدى يعنى اصلنه واصل اولدى
وحقه وصول بولدى • ايلدى درويشلر سزوك دخى خانكوز
ابراهيم وجود كوزجهاننن كه سلطادرلذات نفسانيدن
وازكلوب خطوط • روحانيه شروع ايتدى بسه وجوده •
سلطنتين مسكننه دكيشوب • كوكل كعبه سينه واروب كيردوكيسه
دخى ابراهيم ادهم كبى سر قناعت فخرننك خازنلرى وكرامت
مسكننك ساكنلرى ومعارف بحرينك غواصلرى • وعوارف
مجلسنوك خاصلرى • وفنا بازارينك عارفلرى وهر دم
نقود جان صادقلرى اولورسز • واشبو حكاياتجه جانوك

ادواحی اولور. وبز اقطاب عالموز وکوزیمز بنی آدم سوزدیر
سکوزیرواد رکم سوزهر دردیله دوادر واوزوکزده جهانک
پادشاه در. ویوزکوز چون شمس ضحادر. وکوکلوکز آیینۀ
گیتی نمادر. اکر بو دیدکلرم کبی دکل سز. ادهیلر زدیت
خطادر. زیرا دعوا کوزده کاذب دوشرسز برباب معنیدن
دخی ادهم درت حرفدر ادهیلک معناسنه نظر قیلور الحرف
الأول الفدر. الف الاه اشارتدر یعنی ادهمی اولنلر کرک قوتلی
وفعلی الهه اولا که وجودی ملکوتک پادشاهی اولا. الحرف
الثانی دالدر دال دوامه اشارتدر یعنی ادهمی اولان
کمسنه طریقنده حرام وثبات کوستر که تا شیطانیدن نجات
بوله مراده واصل اوله الحرف الثالث هادر ها همته وهدا
یته اشارتدر یعنی ادهمی اولنلر کمسنه هردم حق جل وعلادن هدایت
طلب ایدوب اوزرنه علو همت ایلیه بارگاه حقده سوم تبه حاصل
ایدکه دنیادن آخرته ایماننکین حضرت علی رضی الله عنه علو
الهمة من الایمان بیورمشدر الحرف الرابع میمدر میم مرده
اشارتدر یعنی ادهمی اولان کمسنه نفس عدارا الندکه گرفتار اولمش
درماندکان مددیتشدوره خلاص ایدوب رضیۀ اهل الله یتشدوره
ای درویشلر اوشته بن سیزه ادهیلک وکوکلکر یارسنه وهمیلک
بابندن بر مقدار کوکلوکزه لوحنه تحریر ایلدم دیوب خواجۀ جهان

اوغلی تیجۀ جاننه یرلرندن طوروب خلوتسرالرینه واردیلر چون
ادهیلر خواجۀ جهانک بو قدر کلمات موسانه سنی اشتدیلر
وحرکات موحدانه سن کوردیلر تحسینلر ایدوب آفرینلر کتوردیلر
اول کیجه انی راحت اولوب یاندنی سیحلث اتدیلر بیا باز
قدم قیوم رواننه اولدیلر خواجه جهان دخی اوغلی تیجۀ جانلر
صلوة صبحی ادا ایدوب وشکر خدا ایلیوب دعا قلوب سجاده
لرندن دروت راهه کردیلر خانقاهه کلدیلر کوردیلر ادهمیلر
کتمشلر اینه مقاملرینه کچوب قرار کوستردیلر اوزلرینه وقا
وروب بربریله کفتارده ایکن کوردیلر برجمهور بریردن
یوزلری برنوز واولرلری وقور کلور ٥ ٥ ٥

آمدن طایفۀ عالمان بخانقاه خواجۀ جهان

کروه علما باوجود زیبا اکا باشلرندن خرده ترک صوفدن بجوزلر
واوزلرینه اکثر شمسی دولبند رعنا وبلند سیله وعبادی
بر موجب سنت وارقالرینه صوف فرجلری بر فرموده نزلینه
بر درعزه فرسلره سوار اولوب ویانلرنجه معیدلر ومستعیدلر
وسوختهلرزنه شماره هزار وقارله وآهسته رفتارله خواجۀ جهانک
خانقاهنه متوجه اولدیلر خواجۀ جهان دخی فی الحال یرندن
طوروب استقبال ایلدی چون بونلری بو وجهله مشکل
وبو نوعله متجمل کوردی بغایت شادخرم اولوب همان دم اوکلرینه

دوشوب خانقاهه کتوردي مسکنلرین کوستروب بیوردوك
عزیزلر دیدکی انلر دخی مسکنلرنه کیدوب ساکن اولدیلر خواجه
جهان دخی همان خدامه طعام اشارت ایلدي وخدام سماط
دوشیوب طعام کتوردلر چون طعام تمام یندي الحمد لله
ایدوب صاحب خانقاهه دعا قلوب ماضینك ادواحن
شاد قلدلر • دخی ساکن اولدلر خواجه جهان دخی بلنی
قلدروب • ایتدي خوش کلدوکز مسافرلر وقدم کتوردوکز عزیز
لر نه دیاردن کلورسز ونه طایفه دنسز سیزه کم دیرلر ونه
آدله یاد اولنورسز چون جمهور علما صاحب زاویه دن بر وجهیله
سؤال اشتدیلر فی الحال ارالرندن بر معید دزی اوزرینه
کلوب • ایتدي ای خواجه بز دیار رومدن کلورز وجمله موز
روم فرزندلري یوز هر بریموز بر شهردن در بو عزیزلرومز
دیار رومك تمام موالیسی واهالیسی در ور لردیوب ساکن
اولدلر مکر بونلرك اراسنده جمله سندن اعلم اقدم وافضل
واکمل جمیع علومده ورسومده ماهر ایدي طاهر برکشی وارایدي
بهماه ساعت دهان ملاحت اجوب • زبان فصاحت نظم ایدوب
ایتدي مثنوي درخلاصهٔ سخن اززبان عالمان کهن

الا ای خواجهٔ صاحب فتوت	ویا کان کرم بحر مروت
سؤال ایتدوك بزه چون اصلوبزدن	مقام ناحمزدن تسلیمزدن

جوابك ویرلوم كوش ایله تدیسن	كه اظهر شمسدن وروشن قمردن
بعینی وارثوز بز انبیایه	اتان جانندن حدیث مصطفایه
مقیمی یوز مقام انبیانوك	قدیمی بنشینی یوز مصطفانك
انوك سجاده سی صاحبلری یوز	اولنجه علمنوك طالبلری یوز
او و بر مسندر بزه درس معانی	بوا ابعدن ایدوب اشبو بیانی
انوكیچون عالم فاضللروزبز	ذكی وعاقل وكامللروزبز
اكر بز اولمیدق اشبو عالمی	خراب اولوب ازردی نسل آدم
جقوب دیندي بولردی ضلالت	ایدردی بربرین كفره دلالت
بزده فرق ایدن مینوب كفر وایمان	ویرورلردی كفرده عاقبت جان
بزز الحق سرای دین ستونی	شریعت شهرنك هم زو فنونی
شریعت شهرینك بازاری رونق	بولوربزدن كرنا محسن محقق
بریروزوبرن نظامی كایناتی	طریق حقه هادی ممكنانه
سزوبزدن حلالی وحرامی	ایدرلر فرق ناسك خاص عامی
مبیندر بز و ملة دین احمد	معین درجو مهرا بینی احمد
یغز رمهر سپهری دین احمد	ضیا بزدن بولور آیینی احمد
اكر بز اولمیدق مهر تابان	قلوردی ظلمت جهل ایكی جهان
دلیل اولوردی لومن دن سزو [illegible]	اوظلمته ضیا ویرر یوزوبز
كه شمع بزم دین احمد زبیون	علم نوریله روشن سرمدی بیز
بیزه دیندار لر پروانه لردر	دكل بیروانه لر بس بانه لردر

شوکم شمع علم پروانه سیدر	ضیاسن پس انوك پروانه سیدر
نه بیوه وارسه چون شمع دلفروز	ضیاسندن اولور انوك شبی روز
بزوز چون احمدك روشن چراغی	بزی سوندرن در اکر باغی
سوندورهم چراغی بنی انوك	طولیندور مهر و ماهی هم جهانوك
آنی اولدن ظلمت ظلمی احاطه	ایدوب آتر دهانی احتیاطه
قوپراوسنبنه اولساعت قیامت	نه آصتی ویرور اولدم ندامت
جهاندن رحلت ایلرسه تمامت	قوپر خلق اوسننه اولدم قیامت
بوعالم ملکنوك اوتادیوز بیز	یعنی انبیا اولادیوز بیز
بز زمعنیده قطبی کاینانوك	نصیبی بزدن اولور ممکناتوك
که انس وجن اولورلر امرمزده	مراداتی بولورلر امرمزده
که دنیا کستریز انلره ایش	ایدرلر هر بری اولد ایشه جنبش
اوجنبشله ایرشورلر مراده	بولورلر عزت اول دنیا خداده
بیوه کو اتسلو اعزاز واکرام	یعنی انبیایه در اولا اعظام
که دنیا انبیا وارثلوی بیوز	اولادك یولنده قومسوز یوز
الکر عالمه اولورسه تکریم	بکا دردیدی پیغمبر او تعظیم
بن ایلر اولسه اولحق افتابی	ابدنمسدر بیوه نایب منابی
انوك فرمانیدر فرمانموزبی	انوك درماندر درمانموزبی
اوبو ماموز اولورحق عباده	بوروماموزده طورمازده عناده
بزی هرقنغی اوپورکورر شیطان	اولوربزدن یجه میل برکوزان

بوقننی قلدی کبر اولسق اوبانوق	اولور قهر اولدوز هر دم اوبانوق
اولور برساعت اتسك قادر اعلی	کایمتش بیل اولی طاعتین اولی
بز وملاه کیم جلیس اولورسه هر آن	دم آخرده اولور اکا درمان
بز وملاه کیم انیس اولورسه بردم	قرید اوزره اولور صافی دمادم
بز وملاه کیم مصاحب اولسه کامکان	اولور دینندن ایماندن آکاه
بز وملاه کیم اولورسه سوزده دایم	محمد دینی اوزره اوله قایم
هم اوله اهل جنتدن بلا شك	هم اوله اهل وصلتدن بلا شك
که بیزوم بزمز بلخ وجناندر	اکا داخل اولور نار دن دور
بو مجلس بلکه احمد مجلسیدر	حبیب حق محمد مجلسیدر
بو مجلس ایچره حاضر چاریاری	طولانورلر یمینی ویساری
علیدر مجلس علم ایچره ساقی	که ویرور سامعینه راح باقی
که بونوردر بنی بوسوز جلیدر	بنم شهر علم بابی علیدر
بیز فتاح فتح ایدوب اوباب	ایچردی بیزه اول ساقی بقا
او باقی می علمدر کیم فناسی	ابد اولماز اولورسه بد بقاسی
مدام ارواح باقیدن بیزدز مست	او مستلكده اولور بزدا یما هست
فنا بولمزیز اول مستلکه شك	بقا بولوربر اول مستلکن یی
که اول مستلك صدای صوردندر	واول مستلك شرابی نوردندر
شرابی نور بحر علم حقدر	صرابه صدر اوازی حقدر
همیشه نور علم نوش ایدربیز	چو بحری نوزه هر دم جوش ایدربیز

ایدرین کاینات غرقهٔ نور — کروب هر قالبه چون نفخهٔ صور
اولوردن او قالب مرده ایکن — جهل بردندن اول افسرده ایکن
اولور بو علمدن نور رضا فی — بز ومکبی وهر بر نور رضا فی
بز وز انوار حق معنی بوزندن — که سوبلر بز سوزومز حق سوزندن
حقك خود هر سوزیدر نور اجلی — منوردر انکله زیر و بالا
که یعنی اهل عرش اهل سماوات — مجلی اندن اولور همچو مرآت
بز اول نور حقك مطلقلری یوز — بز اول فیض حقك منبعلری یوز
ایدر بزدن طلوع او نور باهر — اولور قابل دل و جانلرده ظاهر
مظاهر قلدی نورینه بزی حق — مطالع قلدی نورینه محقق
بزی تخفیف ایدنلر کافر اولور — که یعنی نور حق ساتر اولور
بیمان بقمه بین تخشی نظر قیل — زبان تیغندن ای خواجه حذر قیل
که اول بر تیغدن بر تن عریان — اوزن اتمن غلاف قمر پنهان
قچنکم قمر غلافندن چقر اول — چو نار تیز هر جان یقر اول
اوکیلور تیغ آهن زخمی اما — زبانک تیغی زخمی اوکلماز اصلا
که آهن تیغ ایدر ابدانی پاره — ایدر تیغ زبان هر جان پاره
بو بز عالملرک تیغی زباندر — معاند کردنینی خون فشاندر
چو تیغ اعدایه عالملر زبانی — احبابه جواب زندکانی
اچندر کوریمیسرلر مماتی — بولر هر نفس تازه دم حیاتی
که زیرا هر سوزمز جان فزادر — دخی کمر اهلره خوش رهنمادر

سوزمزدن بولورلر حقه راهی — سوزومزدن بولورلر او الهی
دخی علمه دیدم بن فضایل — کتوردم بنجه واضح دلایل
ولی او زرزمانی استماع — عنادلیجق سبب اولور صلاع
بوت کلوکا قدر عار قلر پس — معارف نقدنی صرافلر بس
دیو واردی سکوت خواجه عظم — موالی انجمن اول علمه ماهر
اشت امدی اکا خواجه جوابی — بنجه وبرر ایدوب اکا خطابی
جوابنی بنجه تقریر ایلر — بنجه لوح دله تحریر ایلر

جواب دادن خواجهٔ جهان بسخنهای عالمان

چون خواجهٔ جهان • ملا ماهرن علم بابندن • و اصول کتابندن بو قدر کلمات • عالمانه اشتدی • و بو قدر حرکات • فاضلانه کوردی بکنوب تحسینلر اتدی و آفرینلر • کتوردی بعد از آن دهان ملاحت جواب زبان فصاحتله ایتدی ای عالم علوم نبویه • و ای عارف معارف مصطفویه ایدرسنکز بز حبیب خدا و حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه و سلم حدیث موجبنجه ورثهٔ انبیا یوز مقیمان مقامات کبریا یوز و نجه علوم دینه شناورلر و زود یار رسوم یقینه دلاورلرون وحضرت رسولک علیه السلام سجاده سنوک صاحبلری و علوم جاده سنوک طالبلری یوز که اندن کتب شرعیه و رسائل مرعیه سن • اجوب درس الوب جهان مدارسنوک مدرسلری یوز • و انوک قایم مقامی و جهانوک صاحب نظامی عالملر و فاضللر بیز زدیرسنز • اکر علکوندر

عامل اولورسکز عالم فاضل اولورسز • واکر اولمازسکز اول کتب
معتبره اونوت ادلرین یاد ایدوب جاهللر اولوب • اقلیم با اقلیم شهر
بشهر کزوب تابع اولورسز وانونك • بر قچ اقچه سنز قانع اولوب علما
میان آدمی صحافلقله شایع اولورسز یا چار بالرکبی که اوزرلرنر
کتابلر یوکلدوب کیدرلر • بیلمزلرکه نه درلر کتوردکلری کتاب عددنجه
اسبابمدر • ایمدی ای عزیزلر وای دین ایچنده تمیزلر بر حمار اوزرینه
کی یندوکنی بلمسه واکا کوره عمل قلمسه اندن اکا نه فایده عابد اولور
یا برد لال کلتوروب • چاغروب صنه وعده باشکر یاغ بال اولسه اندن
بیمسه نه حظ ایدر • ونه صفا سوردهان بوغازی یرتلدوغی کندوبن قالور
یا بر اعماکه الننده مشعله طوتر شعله سن خلق کوررامّا کندوکوردمز عالم
بی عمل دخی فی المثل اکا بکزر علم بوزندن غیر یلر منور کندونك ظلمتین
حالی مکدر • ایمدی ای عزیزلر وای طریق اسلامی تمیزلرکتی عالم و
فاضل وجبه ودستاریله وکبر وادبله کفتارله اولمز • اودمایه
اعلاسی واول منزلیه سلا آتی دزد ورله بولمز مثلی کلتدر حکایت
زمان سابقده بر مکاره لقاده بر روستانوك اوغلی بر شهره وارمش
سیر ایدرك بر مدرسیه اوغرامش قولاغنه غوغا وغلبه کلمش
مدرسه نوك قپوسندن ایچرو بقمش کورمش بر نیجه کشی جب جوره
اولوب اوتوررلر • باشلرینه اکیس شمسی دولبندلر صارمشلر
بیوك وارقالرینه صوف فرجلر • واللرینده برر کتاب آچوب طوترلر

وبا

وباقوب قیل قال سویلشورلر • بوکا عجب کلوب دخی ایچری کیروب
کوردی انلروك اوزرنده بر بیوك کشی اوتورر باشنده کی دولبندی
انلروك دلبندندن قبه فرجسی دخی قبه اما کاه کاه صلنوب سویلر
بر زمان تماشا ایدوب ینه طشره چقدی بر سوخته کوردی وابتدی
بو اوده جب جوره اوتورانلر باشلرنده قبه دولبندلو کشیلر در
که اللرنده بر کاغد دوتوب قیل قال سویلشورلر بو قسه حکمتلو نه در دیدی
واول اوزرلرینه اوتوران بیوك دولبندلی قبا کشی نه کشیدر که
کاه کاه صلنوب • قیقر وسوخته کلوب ابتدی بو اوده کلدر بوکا مدرس
دیرلر اول جب جوره اولوب • اوتورانلر اللرنده کاغد دوتن کشیلر
مستعد دیرلر • واول اوزرلرینه اوتوران بیوك قبا دولبندلی
کشیه مدرس دیرلر انلره درس ویررلر • واول قیل قال سویلشدکلری
بحث ایدرلر چکشمك دکلدر دیوب سوخته کتدی وروستای زاده بو سوزی
اشیدجك پیاده روانه اولوب بزارستانه واردی انده دخی تماشا ایدوب
بر صوف فرجه الدی وبر شمسی دولبند الوب باشنه صاردی وفرجه یه ارقاسنه
کیدی وبر کتاب بولوب شهردن طشره چقوب کویلونه کلدی کوی خلقی بونی
بو صورتیله • وبو هیئتله کورجك بق بق بیزوم اینه خان اوغلی قولفلجه
اوقومسله قفتانن کیمش وباشنه بنچ بویك دولبند صارمش واله بر کاغد
وارایجو عجب نه اولدی که دیوب یاننه درلدیلر اورینه الوب سن ندن
اولدوك قولفلجه دیدیلر قولفلم ابتدی بن مدرس اولدم انلر ابتدیلر مدرس

نه دیمکدر قولقلق ایتدی نه دیلک ایدوکنی شمدی سیز بلدکز دیو دیوب
اوزرلرینه چیقوب اوتوردی انلر دخی ایندی سز قنقی قنقی سویلیشلک
نکا بقشلک دیدی انلر دخی قنقی قنقی سویلیشوب قولقلجیه بقشدیلر
قولقلجی دخی کاه کاه النه کی کتابه بقوب کلمات نامربوط ایلیوب
صلقوردی کویا خلقی ایدر • مدرسلک بویلی اولور دیدیلر قولقلجی
بویله اولور دیدی نه بلسونلر اولور صاندی خبری یوقدر که فرق
اللحیل مدرس محررلر کوسترسن • ریاضتلر چکوب مطالعه دن سلجی
وسقالی دوکلوب برکونی تعطیل ایتیوب تحصیل علم ایدرلر انوک
دخی بیکده بری عالم فاضل اولوب وجوده کلمز • پایهٔ علما ومنزلهٔ
فضلا دکمه بر وجوده میسر اولمز • مکر هدایت خدا • وعنایت
مصطفی مقارن اولاکه اول مرتبهٔ اعلایه • واول رتبهٔ اعلایه
اولایی برلر قولقلجی جبهٔ ودستار ودروغ کفتار ایله مدرس مختار
اولدم صنور

مثنوی در خلاصهٔ سخن ورازهای کهن از لسان خواجه

اکر اولدای طالب علم خدا قل طریق علم ایچنده جان فدا
کچ هوای جبهٔ ودستاردن کچمه اولیجه ولی کبر داردن
عالم اولور جبهٔ ودستار سن کمه اتما اولیمان کردارسز
زینی نه معنی علمدن غایه اولمز اولورا اولو جوخالی مایه
علم بلمکدر عمل معنیسدن یا بجرد علم انوک معنیسدر
اولدی نقش حرف اولدره صدف فقر دریا علمدر ای بوالخلف

بردم اول دریاده کیر غواص اول صاحب دری یتیم خاص اول
قومه اول دری صدف ایچره نهان بوعیون عالمه ایله عیان
یعنی سوق صدقه یوددی وار کیم عشق دلالینه سن اول دری ویر
ایلسون اول آنی بیع من یزید یعنی کیم تا دم بدم اوله مزید
انی کوستر د عمل صرافنه قیمتنی بیلور عمل صرافی نه
قیمتی دیدار وجنتدر انوک سرمدی حور ایله وصلتدر انوک
کرچه اولمز موجب جنت عمل لیک اولمق نه عمل ویر خلل
زیره سوم حق معطل اولنی ناریله احراق ایدیسر اودانی
نه عمل ای عالم اولمه وارسن استریسک جنت دیدارسن
زیره علمکدن عمل اولسه جدا سانکه ایرشمز اولور لطف خدا
بربریندن انلری قلمه جدا اولسن نامرد دیدار خدا
بطن اقرصر فدن علم وعمل نوامتان کلدی وجوده ازل
بربریندن ایروا اولمزلر اولر آیرن ایروا اولور حقدن اول
کمرازلدن انلری جفت ایتدی حق طوغرا انلردن رضای حق الحق
حق رضاسندن کیروکرمز جنت غرق اولورسن بحر نوری وصلته
علم قالبدر عمل جان فی المثل هیچ ایدرمی قالبی جان عمل
نه عمل عالمده نه جاندر جهان نوله اولورسه رمیمی اوزره روان
علمیله عالم اولمز عالمه ویرسم نی جان روا دردادم
نه عمل عالم کوررا کثر عتاب جاهل اولندن اولیوم الحساب

جاهل اونك كبي عالمدن ايو   بارگاه دين اولمز باشي قيو
زيرا جاهل بلميوب ايتمز عمل   ليك عالم بيلور ايتمز اكله كل
اولور اونك كبي عالملر ذليل   انلري جاهللر ايدينه دليل
انلر ايتدوكن ايدوب بكمز اهلر   اوله لر ليك اير لر صوك واهل
اير لر انلر بز اوبوردق سين   سزدن اولدي بو جهالتلر بين
عاليمه لايقدر آخر بو ايش   اير لر جاهللر اكا سرزنيش
ايته اي عالم سعي ترك عمل   يوقسه ابر ردينوك سرايينه خلل
علمكه تكيه ايدوب كرد اردن   واز كلمه طوت سوزم اولكه اردن
علمكه مغرور اولوب كبر ايلمه   سن مسلمانسن اوزك كبر ايلمه
عجب وكبر ايتمه كه كبري كادر   عجب وكبر ايتمز شو كم دندآردر
پس نه كلوا ولسه چوق علمك سنك   لايق اولدر مسكنت ايرنتوك
كم درخت اوسنن شاخ ميوه وار   خاكه مايلدر دكلدر چون چنار
قنقي شول شاخك كه بوقدر ميوه سي   عجب سركشلكدر اونك شيوه سي
زيرا باغ جان علم اولكه شجر   اكه معيني عمل اولدي ثمر
بي عمل عالمدر اكثر كبر ايدن   عجب وكبري قوتو اصنع ايلكه سن
اولمي علمك سنوك شيطان قدر   نيچون اكمز سن آني اي معتبر
الكه حقدن درس يمش بيك بل او   ايلدي پس حل جمله مشكل اولدي
اولكه حتى جملة املاكه باشي   اوله ايدردي انلره اسراركه فاشي
جمله سينوك خواجه سي اولمشيكن   حقه قرب تامه بولمشيكن

بارگاه حقه بولوب طمزي يوله   انك بو نوعه مقرب ايكن اوله
علمنه مغرور اولوب كبر ايلدي   قربنه مسرور اولوب كبر ايلدي
ايتدي فرمان بزد انه سجود   تكيه ايتدي علمنه اولوب عنود
طوتميوب بو كونه حق فرمانني   نار هجرانه بر قدي جانني
كردنينه كچدي لعنت خلقه سي   اولدم ايچره يعني فرقت خلقه سي
باب حقدن اولدي مردود ابد   علمني كوروب اومطرود ابد
امدي عالملر عملدن دورمن   علمكوزله اولمكوز مغرور سز
علمكوز كورمك كتاب امر حق   آچوب الك حال شيطاندن سبق
يرده كوكده عالميكن بي نظير   جمله احواله اول ايكن خبير
عاقبت علي اكا اولدي حجاب   بر عملدن دوشدي واولدي خراب
امر حقه اول عمل اي عالمان   صنمكوز انجق صلوة اوله همان
امر حق اوزره قيمو احوالكز   اولمغ اولدي جملة اقوالكز
وصفكوز حاله موافق ايلكوز   قولكوز فعله مطابق ايلكوز
اوله سز تا فاضل وعالم وجود   جملة آفاتدن سالم وجود
احمدك سجاده سي صاحبلري   اوله سز هم علمنوك طالبلري
دينك هم آفتابي اوله سز   هم اونك نايب منابي اولسز
هم نه ديدوكوزسه ايله اولسز   حق قتنده عزوا علي بولسز
اولسز هم انبيا وارثلري   رهبر وكوز راه دينك رهبري
روز محشرده ديه سيزه رسول   اول محمد حق رسول ديرا صول

ای بنم عالملروم فاضللرم … مملکت دونیاده کی عاقللرم

ای بنوم علوم‌له عامللرم … شرعمی اجرا ایدن کامللروم

جانله تصدیق ایدن اقوالمی … حالنه تطبیق ایدن احوالمی

سبزدو کوزدی دینم آمد گلدی … کبی لوم جنتلرم شمدی گلك

بو سوزی دیوب او شاه انبیا … سزلر اولدمز اوله بیشوا

کبی سز انوکله جنتلرم … ایره سز هم سرمدی وصلتلره

ای زهی دولت که شول سالملرم … یعنی عامل علمله عالملروم

کورلر درکاه احمدده قبول … ابرلر انکله جنانه دخول

بیزده یارب بو حالی قیل نصیب … کم بزوز عاصی وگمراه غریب

گرچه بزده یوق لیاقت ای حبیب … لیکن ایلرجانمز آنی طلب

حرمتیچون احمدك باذو المنن … بیزی محروم ایتمه تحقیق کوی بین

نثر ای عالملر جمله‌سی افاندن سالملر علمك وعملك فضایلنه نهایت

یوقدر و علمیله عامل اولن عالمك رسول وحق قتنده درجاتنه غایت

یوقدر بر لجة اولنکه دن برقطره بیان اتدوم اولمهدن

برزره عیان اتدم اما حرفلر یوك دخی اسرارن سیغ برزبان

ایدر علم وعمل نوامانذر ددمدی یعنی اگر قرقنه اشلردر بطون

اتر حروفدن وجود عالمنه یعنی محن صحیفه قرطاس جهانه

بهم کلمشلردر بهم اکسنوك حرفلري اوجدر حرفلري دخی

بردر یعنی عین در میم در وصدده علمك میمی آخرده واقع

اولدو عنبر سرا اولدرکه میم محمد مصطفی علیه الصلاة والسلام اشارتدر

که علمك صاحبیدر هم آخر زمان پیغمبریدر که ختم انبیادر که لا نبی

بعدی بیورمشدر علم دخی انك کمال بولمشدر وتمام اولمشدر دیمکدر

وعلمك میمی وصدده واقع اولدو عنبر سرا اولدرکه هر نسنه‌نك وصدنده

اولن نسنیه کوکل ویرلر میمدخی علمك کوکلیدر وشمشدر محمدك علیه السلام

علمن تحصیل ایدن عالم انوك محبتی کوکل تختنه بجوب جانله عمل

ایدر که علمی وعملی تکمیل ایلیوب دنیادن آخرته ایمان کامل‌له

کیدر اللهم ارزقنا عالم دخی درت حرفدر عالمك معنالرینه

نظر قدر الحرف الاول عیندر عین علمه اشارتدر یعنی

عالم اولان کمسنه علمیله عامل اوله که فاضل وکامل اوله

الحرف الثانی الفدر الف اشارتدر الفته محبته

یعنی عالم اولن کمسنه علمنه شیله محبت ایدر که مرغ جانی قفس

جسمانیدن اوچنجه علمله کیدر الحرف الثالث لامدر لام لطف

ولیننه اشارتدر یعنی عالم اولان کمسنه صاحب لطف اولوب خلایقه

لیا قتلو بجه ملایمتلو ایلیه الحرف الرابع میمدر میم مدامه اشا

رتدر مدام دایمدر یعنی عالم اولان کمسنه دایم عمل صالح اوزره

قایم اولا تاکه علمندن سعادت ابدی وسیادت سرمدی بولدیتو

خواجه جهان اوغلی نتیجه جانله خانقاهلرنه چقوب روانه

اولدیلر و خلوت خانلرنه واردیلرچون عالملر جمهوری خواجه

خواجه جهان علم و مولوتینه مشغول بو قدر کلمات فایق اشندیلر
و بو قدر کلمات موافق و حرکات صادق اوزره مطابق کوردیلر
جمله سی تحسینلر اتدیلر و آفرینلر کتوردیلر اول کیجه انی راحت
اولوب یارنسی علی الصبح رحلت اندیلر بیابانه قدم قویوب
روانه اولدیلر کندیلر خواجه جهان دخی اوغلی نتیجه جانله
صلوة صبحی ادا ایدوب و شکر خدا ایلیوب و دعا قلوب سجاده
لرندن طوردیلر ایمدی کیوردیلر خانقاهه کلدیلر کوردیلر
عالملر طایفه سی کتمشلر ینه مقاملرینه کچوب قرار کوستردیلر
اوزلرینه وقار ویروب بر بریله شروع کفتار ایدرکن
کوردیلر بر کروه باهنا دستوه و مسرور الوجوه کلوبلر

آمدن طایفهٔ صوفیان بخانقاه خواجه جهان

و جمهور صوفیلر صوفیلر و کوکلری آینه کبی مجلا صافیلر
و صافیلکی صافیلر • و هر نفس نفسلرینه جافیلر • و خسته
دللر شافیلر • و عهده وافیلر • و بر لقمه ایله بر خرقه یه
کافیلر یوزلری نور آتی و اوزلری ربانی باشلرنده سرخ
دال و تاجلری اسمانی دلی صاحب معراجلر سبز اندی
بر موجب سنت و عالملری بر فرموده شریعت و عمامه لری
فرمان طریقت کمنوك سپید و کمنوك سیاه و یسار جانبلر
ندن بر ارش مقدار طیلسانلری وارد ور کجه صلوة نمازه
طالیوبرلر
ثانی
نمان

نمازدن فارغ اولیجق ینه عمامه صوقرلر و باشلرینی طراقلر و مسواکلر
حکلر و عقیق لری پاکلر کوزلر سوردلو و ادقلرنی قبالری سیاه
و سپید عبالری بیکلوی بول اللرینه برابر بر اللرینی پیربون
تسبیحلر و بر اللرینی هزاران اغاجندن عصالو و بیونلرینی دامن
قبایه برابر رد الوسرفرازلر اولوب بلند اوازلرله ذکرالله ایله
خواجه جهانك خانقاهنه متوجه اولدیلر خواجه جهان دخی
فی الحال یرندن طوردی استقبال ایلدی انلری بو اشکال
مشی و علم و بو افعال مطبوعله کوربجك غایت مسرور البال
اولوب اوکلرنه دوشوب خانقاهه کتوردی و مسکنلرین
کوستروب بیورك مسافرلردیدی انلر دخی مسکنلرینه کچوب ساکن
اولدیلر خواجه جهان دخی خدمتکارلرینه اشارت ایلدی سماط
دوشیوب نعمت کتوردیلر چون نعمت یدیلر الله حمد و ثنا
ایدوب صاحب خانقاهه دعا ایلدیلر بعض مشایخ خاصه
نوك ارواح طیبه لرین یاد ایدوب شاد قلدیلر دخی عادت
قدیمدن عادت اوزره تلاوت قرآن ایلیوب ذکرالله
باشلدیلر شیخلری دخی ذکراللهدن فارغ اولیجق بولند
الحانله محرقیله شوق انکیز سوشعلر و حالت بخش مدح
رسوللر و موزون الهی سوزلرله ایتدیلر دخی ساکن اولد
یلر خواجه جهان دخی کریباندن ...دن باش قلدروب

دهان ملاحت اچوب ایتدی صفا کلدکز مسافرلر وقدم کتور
دکوز عزیزلر نه دیاردن کلورسز ونه طایفه دنسز وسیزه کم دیرلر
وشیخلروکز کم دیرلر • وشیخکوز شیخنه کم دیرلر چون صو
فیلر طایفه سی صاحب زاویه دن بونوک کبی سؤال اتدیلر
فی الحال ارالرندن خضر نام خلیفه دیزی اوزرینه کلوب جمله
موز خراسانیلروز بوشیخمز نور الدین خراسانی دیرلر وبو
شیخمزن شیخنک آدینه جمال الدین ساسانی دیرلر پیران سلک
طریقت ومیران ملک حقیقت دردلر دیوب • ساکن اولیجق
همان ساعت اول پیر رحمانی یعنی شیخ نور الدین خراسانی
کریبانی مراقبه دن باشن قالدوروب • وکوزی یتلن اچیدوب دهان
ملاحت • بر له نظم ایدوب • ایتدی

مثنوی در خلاصهٔ سخن از زبان صوفیان کوید

الا اول خواجهٔ صاحب کرم | وی جهان انجمن عزیز ومحترم
چون سؤال ایتدوک بزوم سن آدمز | راهزن هم شیخمز بینا دموز
استماع ایت ویره لوم ساکه جواب | جانب حقدن اولور فتح باب
ایلیه لوم بر بر بیان بز اندری | قیله لوم ساکه عیان بز اندری
فتح ایدوب سر سخن بینک بابنی | کوستره لوم جان ودل محرابنی
اوله لوم بز اوستکا انوار پاش | ایلیه لوم دلدن بر ز اسرار فاش
بیله سن تا صوفی صافی بیزوز | نفس شومه هر نفس جامی بیزوز

هر نه استرسه مرادین ویرمزوز | لاجرم مقصودینه ایرکورمزوز
کرچه نفس عطشیله بز بوت | ایلرونجوع وسهریله سرنکون
باشنه اوروب لجام مسکنت | اوستنه بنوب ایدرز سلطنت
شهسوار مسکنت جان ودلوز | یعنی مهر ونار وباد وآبه کلون
ویرمشوز درچار اضداده نظام | دوتمشوز در ربع مسکونی تمام
ربع مسکونه بزوز حاکم ولی | اولدی اقلیمه بزز عالم ولی
علمیزله عالمین عالملرز | جمله آفاقدن سالملروز
حکم ایدروز شرقه غربه تمام | ویرورز بو انسه وجنه نظام
کرچه هفت اقلیم درجان ملکتی | لیکن اوجیدر بیابان ملکتی
یعنی اول اوج ملکدر ملک عدم | برشئ اودن اول اوج ملک انکره دم
بلمز زیرا خالق اول اوجک شها | بیلورا بجق خالق ارض سما
ربعدر مقصود پس اول سبعدن | کم اولورا اول ربعه قایم بدن
پادشاهی ربع مسکونز ابد | اول عدم ملکینه وار بجد
کرچه کم اولور عدم اشباحمز | لیک بولیسر بقا ارواحمز
زیرا روحی مصطفایه اولشور | اولشن اکا بقایه اولشور
روحمز روح محمدندر | یعنی بحر نور احمدندر
اصلمز در روح پاک مصطفا | اوش ملک بقا بحر صفا
اولجهتدن صوفی ملکی بزوز | کنج کنج قاف آب کلون
اولمشوز در ملک کثرتدن بری | اولمشوز در ملک وحدت سروری

غزلك ایچره اهل بزم وحدتوز   دیدم مست شراب وصلتوز
دم اورر بز خواجه وحدتدن بودم   سویلرور مستانه وصلندن بودم
ایشدوب كفتنا رمز عیب ایلمه   حقمزده كی صقن ریب ایلمه
كورمزوز بز حق وجودندن غیر   اون سكز بیك عالمی ایدوب سیر
حق كورر بز هر بینه قلسق نظر   سیر ایدوب روحی جهانی سر بسر
جمله اعدادی كورورز بز احد   جمله افرادی كورورز بز احد
وحدت اقلیمنه بز سلطاندورز   هر نفس واصل وجانانلروز
بزممزده بر صراحی و شراب   شارب و ساقی نی چنك و رباب
راح بردر صد هزار انجلس   روح بردر جمله اجسامه
بیز ناقص صنمه بیزی كاملوز   علم وحدتن همیشه عالمز
نه وضو یا قیمز وز بز بوینه   كمخدانا كاه دعوت بیوره
نه طهارت قومزوز بز رایما   زاهد یا كوز بو یولده رهنما
عابدوز معبوده دایم روز شب   ساجدوز مسجوده اولوب حق طلب
جمله خلقه واعظ و ناصحلروز   اتقیا و اصفیا صالحلروز
ترك دنیا ایلین درویشلر   بلبزوز نه عشره و تشویشلر
دنیچون غم چكمزوز زرا آنی   دم بدم ویرور بزه ارزاقمز
ایلیوب بو سوالله ترك   طوتمشوز درحبل حقی بز برك
ترك عزلندر همیشه بیشه مز   ذكر وحدتندر مدام اندیشه مز
همت ذكری دایما ذاكر بزوز   اولمنازلده حق شاكر بزوز

ذاكروز خفی لسان قلبله   ذاكروز صنمه زبانی قلبله
دل اوجیله خالقی ذكر اتموز   بز طریق ذكر خلقه كتمزوز
ذكر خاص الخاص دربن فكرمز   یعنی ذكر قلبدر بو فكرمز
سلك حق سلاكیوز كم الذكر   اتمشوزدر هفت وادیدن كذر
اولمشوزدر بز فنا اندر فنا   بولمشوزدر بز فنا ایچره غنا
اولمشوزدر هفت طورك صاحبی   پس بزوز نوری تجلی طالبی
یعنی طوری جسممز موساییوز   كوررز اندن قرشو جان موسی بیوز
سر آستی انسان كاملدر بیلورز   كامل اذا دو فاصلكر بزوز
بیز نابالغ دكل بالغلروز   كار و باردن دهردن فارغلروز
ایرمشوزدر یا بكاهی غایته   كرمشوزدر خلوت حرمته
اول سببدن اتمشوزدر تاجدار   كم اوله حرمته اول اهل دل
یا علامندر سجودی حضرته   یاد لالندر طریق وحدته
ایلمزسه هیچ فرق تاجره   اولدنشاندر بیلن بو منهاجه
سیحلوز بز یعنی نفسك باشنی   بز زها یلو بز انوك آشنی
تاجمز اوزره صارادوز ای وجیه   كاه دستار و سیاه كه سفید
اق علامتدر بو نور آیتنه   قاره دآخی اشبو ظلمانیته
یعنی بز هر دوز نا شب صایمز   هم بهر شب تابروری قابوز
قتلمز نفسك اشارتدر سیاه   اكله بو رمزی داخی ای مرد راه
صول طرفدن طیلسان صرقتمزن   اولكی نفس احوالنی ترك ایتمزز

زیرا نفسك صول طرفندر راشی   اول طرفدن کوسترر هر جنبشی
یعنی صولدن رویِ دنیا کوستورر   زین ایدوب دنیا زنن هپ کوستورر
زن دخی صولدن اولمشدر رادونی   نفسنی بولن نیجه بولمشدر رادوك
تنکم معراجده پیغمبر   صول طرفدن اولکه عرض اولیروی
کوردی دنیا صورتن زن آنی   بلکه کم دنیادر اول بیروزنی
ایلیوب دلبند اوچن اکا جواب   صول طرفدن کچمکه قلدی شتاب
ایتیوب اصلا اکا هیچ التفات   یل کبی کچدی اول اعلی مرتبت
سنت اولدی بیزده بیر اولدی عمل   ایتمسك و بر ر طریقنه خلل
اولکه بیزوم نمازمز چون   باب حقه هم نیاز طورمز
صول طرفدن تصرف قدوب بز طیلسان   یعنی دنیادن ایدوب طی اللسان
ایلروز دنیای بز ترك کلی اودم   بعدزان سجادیه قوروز قدم
دوندوروز قبله اعلایه یوز   کوندورروز حضرت مولایه یوز
راکع اولوب ربی الاعلی درز   ساجد اولوب ربی المولی درز
ایلرز بو وجهله حقه نماز   عرض ایدوب اول نیازه بز نیاز
اول سببدن کوترروز بز عصا   غالبوز فرعون نفسه دایما
نفسك اژدرهالرین موسی کبی   قتل ایدروز اولسه عقبی کبی
هرقچن کورسك هوانك مارنی   بیره اورورز بو عصا ایله انی
انلری بردم چکب جمله یودر   صانکه بو تمامشدر اولدم خضم اید
جسممز معین ثعبان در بزوم   جانمز موسای عمراندر بزوم

نفس فرعوندر هوا مارلر   تابع فرعون اوله سحارلر
جانه قصد اتسه هوا ایله انلری   جسممز ثعبان یودر انلری
حضم ایدوب ایلر فسون نابدید   بولمش کبی اولور رسوای جید
خرقه‌مز اولدو عنبر اکثر سیاه   آنیچون مدح ایلر قوم مرد راه
بل سیهدر کعبه‌نك جامه‌سی   بوبله دیدی بو یولك علامه‌سی
نفسنی قتل ایدنك ای خوش خصال   جسمی معین اولور کعبه مثال
سنت اولور کیمك اکا قاره‌لر   هم اوربدر خرقه سینه پاره‌لر
بینومزده اولدوغی اولدر ردا   یعنی فرض ایلر وزبا لوقت ادا
یر و کوك کوترمدوکی باری بز   بینومزده اتمشوز اول کاری بز
اول جهتدن جمله شیدن اکرمز   اکملز هم افضلوز هم اعلموز
امر حقه تابعوز چون خاك بیز   خدمتنده چون فلك چالاك بیز
دور ایدروز هر یره هردم چون فلك   خرد و خوابی ترك ایدوب مثل ملك
حقك اسم اعظمین بروحه غذا   ایلیوب سیر ایلروز ارض و سما
شرقی غربی کون کبی هر کون تمام   کشت ایدرز سیر ایدرز هر صبح و شام
فی الحقیقه عالمك اقطابیوز   طالب حق اولنك محرابیوز
ذیره بیزه دوندررلر یوزلرین   باب حقه کندررلر اوزلرین
امر ایدرز قوللرینه اول وده   انلره بزدن ایرشور فیض جود
بیزدن اولور آشنالق انلره   بزدن اولور روشنالق انلره
زیره بز بو جهانك دولت جانانی یوز   هر دو عالم ملکنك سلطانی یوز

برحقك اعجوبهٔ اسرار يوز	برحقك چون آفتاب انوار يوز
لاجرم بزدن ضيا بولور قلوب	آينه كبى جلا بولور قلوب
پرورش بزدن بولور طلاب حق	علم دينده بزدن الديلر سبق
عالم موشيخی بز و زبو عالمك	مرشدی يوز جمله قابل آدمك
عالمك اسرارنه واقفلر وز	فی الحقيقه عالم عارفلر وز
عالم صغرا ده كی كبرا بزوز	فی الحقيقه عالم عظما بزوز
اولورز كاه كاه حضور لمدی	اورورز علم لدنندن نهم دی
بيز تعليم ايلرا ول علم لدن	اولديم علمينه نه ساحل وارنه بن
خانقاه عالمك شيخی بيز وز	سفرهٔ كوستر جانلره آخی بزز
كيم بيز اولسه مريد ای خوش نهاد	لابد اولور شبهه سز اول بر مراد
تاجمزدر بو قباب نه فلك	بو رمزدر آفتاب نه فلك
اومزدر راست محراب ملك	يعنی ساجددر بزه اهل فلك
بيز شيطان انمدوكيچون سجود	اولديم مردود درگاه وجود
آدميچون اندی سجده ليك بز	آدمك معنيده قابل اوغليوز
روحك اجزاسيدرز واحمد	جسمك اجزاسيدر اشباحمز
نور احمد روح آدم ديكهم	سجده معنی اولنورديی بودم
بز دخی اول نوردن اولدق منير	اول وجهدن بيزه اولدر دستگير
اول وجهدن بيزوم ايچون دردك	كيم اودم آدم ايله بزهم وحدت
انكچوندر بزه بو مرتبت	بو كرامت بو ولايت منزلت

دايما كشف كرامت پيشه مز	خرق عادت هم ولايت پيشه مز
اوليا و نانبيانوك پيرودی	اصفياوز مصطفانوك پيرووی
مصطفانوك چار يارى يار يوز	مقبلات باركاه بارى يوز
كوردنن اشبو معلانه قباب	كوكلمز بحرينه كوريه نور حباب
وار قياس ايت كم نجه براعظم	نيجه نى بايان معظم عالموز
عالم كبرادر هم جسممز	اعظم اسمادرهم اسممز
بو سوزيانه تعجب خواجه سن	ساكر وشن ايسن بو سرى بن
جان كوزن آچ قل حبوباته نظر	ال زبان حال الله اندن خبر
بيچكردكدن هزاران بار اولور	هر برندن صد هزارانبار اولور
هر برينك سر تخمينه كرآن	بولمبوب عرق اولديلر عقيله
بو خصوصه اوله مخلوقات بكی	وار قياس ايت نوله سرى آدمی
بو دخی مخلوقدن بی جان اولا	سر نوك بحرينه نه پايان اولا
آدمی خود جمله خلقه شاهدر	خاصته بو مظهر الله در
حق او زينه مظهر اندی آدمی	آدميچون خلق ايدبدر عالمی
ايله اولسه حق تعالی عالمك	وارلغين قلدی طفيلی آدمك
سيما انسان كامل اوله هم	نيجه وصف ايده آنی بو عقلكز
هم اكا وير ه كرامت پايه سن	هم ولايت معرفت سرمايه سن
ايرمابچك عقلی جانی سرتنه	هيچ ايره مز كامل انسان سرينه
ايرميچك عقل سر تربه	بو نيچی راه سره زره

ایرشری عرش رحمان سرینه — یابلوری عرش رحمان سرینه
کامل انسان کوکلی عرش الهدر — اندن انجق بنه حق آگاهدر
بس جمیع کاینات عرش حق — بل احاطه ایلمشدر بخششی بق
صغمزم در حق جمیعی عالمه — لیك صیغر ون بو قلب آدمه
قلب آدم عالمی کبری ایمش — اشبو عالم عالمی صغری ایمش
کوزنه دریا صغمی ای غنا — لیك تعظیم ایلر انسانه خدا
بو خسه صغمقدن منزهدر او — هم مبرادر فکردن اول اله
لیك تحقیر اندی جمله عالمی — ایلیوب تعظیم قلب آدمی
ایله اولسه اول کوکل عاشقانه — عقل ایردی قعرنه پایانه
عقل غواص اولور اندن یوق غنی — بر نفس صدمه‌زادان ای دقیق
باد عشق اوردقجه اولدر یادهٔ دم — چیقر امواجی سمایه دم بدم
اول بحرده اولسه طالعی بر حباب — کوردن اشبو معلقینه قباب
بز اول بحرك دایما غواصی یوز — سنن کلای خواجه اول غواصی یوز
قعرینه غواص ایله در خاص بولور — اهل دللر مجلسنن خاص اول
کوکلمزدر بیز وم اول بحر عمیق — اون سکز بیك عالمی اولمش غریق
كاه پرجوش چو بحر بی کران — كاه خاموشز چو کوه سرگران
كاه طیارز ز هوای عشقش — كاه سیارز ز فضای صدقش
كاه ذکر وحدت ماهیلروز — كاه بز کثرتده هم شاهیلروز
كاه تسبیح ایلروز افلاکی — كاه ذکر حق ادریز خاکی

كاه كوه قدسی ده ادسه نلروز — كاه كوه انس قبالنلروز
كاه بلبللر كبی غفلتده یوز — کیمیان خادده کم کلن یوز
كاه كوه قافده سیمرغی یوز — جمله جان سیمرغنك سیمرغیوز
یعنی اوننر دخی قدسیلروز — ملکتنن سایرا انسیلروز
سورلوب یوزلر بو خاك راهه بز — کلمشوردر بو یوجه درگاهه بز
یعنی درگاه حبیب الله بز — جانلر ایثار اتمکه اولشاه بز
کلدك الله شکری بیحد وعد — سوردك اشبو بابه دولت بخت
کر بیز رسق جمله احوالیمز — دردونی پایاندلدن قالمز
صغمیه عالملرك اوراقنه — دردل صالدم حق عشاقنه
اولدر اولی کید کلام مختصر — ایمدی ای خواجهٔ عالی نظر
بوقدر ای خواجه تحریر ایله‌که — سالکه بر مقدار تقریر ایلدك
بز اول بحرك قطره‌سی اندك بیان — بز او مهرك ذره‌سی قلدق عیان
قطره در کم بحر عمان اندر — ذره در کم شمس تابان اندر
دیوب ویرکد شیخ نور الدین خموش — ایلدیکی چون بحر خوش وخروش
کوش ایدولك امیری آکا خواجه جواب — بنجه ویرر لطفله ایدوب خطاب

جواب دادن خواجهٔ سخنهای شیخ صوفیان

خواجهٔ جهان شیخ نور الدین خراسانیدن صوفیلق طریقندن بو قدر کلمات کرامت آمیز اشتدی • و بو قدر حرکات ولایت انکیز کوردی • بهمان ساعت دهان ملاحت اجوب زبان فصاحتله ایتدی ای آشنا و ز بحار تصوف

واي دلاور ديار تصوف • اي واقف اسرار ابكل • واي كاشف انوار
جان ودل صوفي دكلسز • صوفي صافيلرز ونفس شومه • هر نفس جفايلرز
وورد الهيدن اولان خسته دللره شفا ايلرز • وعمر وافيلرز •
وبر لقمه ايله بر خرقه كافيلرز كه • نوتسن نفسي برهيزله غايته زبون
ايدوب حالي دكركون ايدوب وسرنكون ايليوب بتلره مسكنت لجامن
بكچوروب وارقاسنه الطاعة زنيني اوروب اوزرينه جوشن سوار
اولوب چار اضدادك آب آتش وباد كلدر • وولايت لجان دلده ربع
ربع مسكونه نظام انتظام ويروب عالم سلطان عادل اولوب انك
وجني حكم ايدوب شرقه وغربه سلطنت ايلروزديرسز • وبو سلطنت
ايچين مسكنت پيشه مزدر وهميشه بو پيشه انديشه مزدر ديرسز ايمسز
اكر صوفيلك اصليله ايدرسكز وتصوف طريقنه كيدرسكوز • زيرا التصوف
درت حرفدر معناسي تصوفه ظرفدر **الحرف الأول** تادر • تا توبه يه اشا
رتدر يعني صوفي اولمق استيين كمسنه بر عزيزي • وبردلي عزيزي بولوب اندن
تائب اوله كه آخرده سجاده سندن تائب اوله **الحرف الثاني** صاددر
صاد صفايه وصداقته اشارتدر يعني صوفي اولن كمسنه مهملاتدن دنيو
يدن صافي دل اولوب صداقتله حركات اخرويدن ايليه **الحرف الثالث**
واودر • واو وفايه ووصوله اشارتدر يعني صوفي اولان كمسنه
هر زمان وهر آن ابدستله اوله وبوله قدم قوميه تاكه عندالله متطهرين
منزلنه بوله **الحرف الرابع** فادر • فا فنايه وفقره اشارتدر يعني

صوفي

صوفي اولان كمسنه عارف سر روحاني اولوب نفسني فقرله فاني قيله تا
كه حديث رسول عليه السلام **موتوا قبل ان تموتوا** مضمونه سن بوله بو بيان
درت حرفك صفتلريله متصف اولورسكوز چار اضداد اوكه ربع مسكو
ندر انلره سلطان عادل اولوب انوار جان ديل وعارف اسرار آب وكل
وحلال هر مشكل اولورسز واكر اولمزسكوز محقق بيلك كه نفسكوز سيزه
حاكم اولوب شيطانه اويوب معجب ومتكبر اولوب • سلطان ظالم اولور
سز ربع مسكوني ليل ونهار كاركر نظام اولوب سز قني ومسكنت
قني وجان سلطنتي وعدالت قني ونفس شومه هر نفس جفا وخسته
دللره شفا ايتمك قني وصوفي صافي ودرويش باوفا اولمق قني وبو مرتبه
عاليه بولمق قني وروح پاك مصطفايه صلى الله عليه وسلم ملحق
وعالم بقايه اليق اولمق قني

مثنوي

نفس شيطاندن نجه دقيل صوفيا — كاندروك كار ايدر كبر وريا
صوفي كم كبر وريا وسمعدن — كلمه واز انلري ايدنسه في
لابد اولور نفس شيطانه مريد — ايوا اشلر خلقه چون ديو مريد
ديرد بر دل عرض ايدر تسبيح الو — كوزيوم يعني بولدي كشف بول
كم ويرر كشف كرامتدن خبر — كاه نقل ايلر ولايتدن اثر
كاه درون دلره ايلراه وسرد — كوزد كوب كوكچو نور اهل درد
كاه ايدر رجاله خطابي كه دله — سويلشور يعني رجال الغيبله
ناجي وتسبيح دام دانه در — مرغ دل خلقي جترن يانه در

اولجهتدن اتدی تغییر الشکل | زرق ایدوب خلقات ایدر رزق اکل
خرقه و تاج اکه اولمشدر صنم | دلق ایچنده بت پرستدر لاجرم
کافروك بردر بتی انوك هزار | نفس اجرم آرزو اصنامی وار
آرزوی نفس بردر فی المثل | کیم اودر معنیده شیطان عمل
هر قچن طورسه نمازه اول عنود | فی الحقیقه بتلره ایلر سجود
خیره جان و تیره دل صوفیدر اول | صوفی صافی دکل بو فیدر اول
نفسنه واقفدر اول جاهل دکل | خسته جانه دوده شافی دکل
مصطفادر وحینه اولمز بیلجی اول | هم بقا ملکینه اولمز ایلتی اول
بونلری قو صوفیا صافی دد اول | سالك جان دلده شاه عادل اول
ویرسن ناچار اضداده نظام | حکم ایدرسن ربع مسکونه تمام
صوفی کم کبر و ریادن اولسه دور | جمله اعمالن ایلر حضور
هر ایشندن نور باهر اولیسر | کون کبی عالمی ظاهر اولیسر
یوزه یوز کورن دخی هم نور اولور | آنی کورنلر دخی مسرور اولور
حق کورر حق سویلر حق ایشدور | هر نه کم ایلرسه اول حق ایشدور
مصطفی وحینه ملحق اول اولور | هم بقا ملکینه ایلتی اول اولور

نثر و ایدرسز که خلقدن عزلت ایدوب کنج خلوتده کنج وحدته بولوب
شاه سلوت اولوب مست شراب وصلتوز که بزمزده شارب و شراب
و شاهد و شمع و صافی صراحی و مطرب و چنك و چغانه و رباب و دف
و نی در و هزاران جاس راح و جمله اجناس دخی یکساندر

دیو

دیو بیان ایدرسز وجمیع اعداددن نهایه واحددن صادر اولمشدر
یعنی معنیده واحددر و قوی افراده غایه اول فرد ایچون ظاهر اولمشدر
یعنی معنیده فرددر و اون سکز بیك عالمی حق وجوددن غیری بر وجود
کورمزز هر بینه نظر ایلیر و دخی مشاهده ایدروز دیو اهل وحدت
ایچون صاحب وصلتوزده برسز ایلرز اکر وحدتی کثرتدن بو وجهله
افراز ایدوب ممتاز اولورسکز زیرا وحدت دردت حرفدر وحدت
معناسنه نظر قدر **الحرف الاول** واودر واو وصلته اشارتدر یعنی
واحدت اولنلر کمسنه خالقه وصول بولور جمیع مخلوقات وجهندن
ویر توحیدیه واقف اولورلر کندونك حالاتی یوزندن و عارف اولور
موجودات رعایتی جهتندن یعنی هر موجودك و معبودك درکاهنده مقدار
مرتبه سی واردر اشنی وجنبشنی منزلتنی واردر انوك اسرارینه
واقف اولوب زبان حال الله نه لسان قالیله کفت و شنود ایدرسنی
درجه سنجه کما هو حقه رعایت ایدوب کندودن خشنود ایلیو تما بینلرمنی
رضای معبود حاصل اولوب مقصوده واصل اولور **تمثیل**
تکم دنیا سلطانلرنك دربانلرنك و سایر اوغلانلرنك درجه کی
مقدارنجه سوب رعایت ایدوب انلری کندولردن راضی ایلیجك
و کندو ذاتی انلره سودرمیجك یعنی سلطانه کیرمکه یول ویرمزلر
بلکه بونی نه ایلرز دیو دوکرلر دخی نیجه حقارتلر ایلرلر که و تعاردکه حسا
زت واقع اولور اما سلطانوك قولجوغزلری ایله ابوجه اویچق مزاجلرنجه

مكالمه ایدوب معامله ایدیجك یول ویورلر كوردیكز واولدیكز سلطانه بو
بولوشدیكز التشویكز سلطانه اشنالق كسب ایدوب چوق دوشنالق
حاصل ایلدیكز قوللجوغز لری نسوب رعایت اندوكوز ایچون سلطان
دخی سزی سوب رعایتلر ایدوب نعمتلر ویروب توجه دولتلره
یتشدوروب عالی مرتبلره یتشدوروب وحدت سراینه الوب مقصود
كون واصل ایلد اشتدوكمی اول سلطان الواصلین یعنی پیغمبر ومحی
حبیب رب العالمین خالقنك مخلوقاتی نیجه خوش رعایت ایدردی
مرتبه‌سی مقدارنجه ونیجه شفقت ایلردی درجلری قدرنجه زیرا بر كمسنه
شخصی سورسه اكا تابع اولان كمسنه‌لری سودوكنی اخیتار ررعایت اتكلم
اوربلكه محبت ایدوك سنجوكزلرین دخی محبوبنك سلتجوكزن خوه نیجه رعایت
ایدجكن بلمزكه صاحبنه خوش كله مصاحبت كسب ایدوب وصلت حاصل
ایلیه ایمدی ای صوفیلر بز سزوك كبی مخلوقك عشق طریقینه بویله دخی
اول خالق بی همتانوك عشق طریقینه نیچون ایله اولمیه سز مرادینه و
حدت سز دیرسز یانیچون بوبر كونه كم نظر ایدرسز ذیو زیرا ایدرسز
شیطان كبی كندوكوزی كوروب انانیت دعویسنی ایدوب وحدت سودمیسن
ایلرز ایچوكوزده بونجه عجب و كبر وریا و سمعه وبخل وحقد وحسد و
كینه واركن بو اخلاق ذمیمه خود خصال مشركیندن وافعال كافریندن
واحوال منافقیندر موْمنین وموحدینه مناسب دكلدر زیرا
بو اخلاق ذمیمه شركدن ظاهر اولور وشرك اكلكدن صادر اولور و

اكلك

90

اكلك غیرتدن متولددر كه غیرت اكیلكه ام دشمنه درکه جمیع اعمال قبیحه
وافعال كریهه غیرتدن متولددر كه كورمزمسن كه بر كمسنه كندو یریا
اوغلنه یا غایت سودوكنه حسد وعجب وكبر وكینه ایلمز زیرا كه اندری
غیری كورمز كندواوزی كبی كورر امدی ای صوفیلر غیرتدن
بری دكمه بر صوفی سری اولمز وبرلك مرتبه‌سن بولمز وصوفی اولان
كمسنه عالم كرك دركه نفسلرنی غیرت ورطه‌سندن سالم ایده
لو یوقسه جاهل اولن صوفیلر نه غیرت بلورلر ونه حقیقت بلورلر
ونه فرقیت اكلرلر جمع بر دردیوب دایرة الحاده دوشروب
ملحد ومشرك اولورلر اكا اماكندولرنی موْمن وموحد صانورلر

مثنوی

وجه خلقندن اكرچه بز قمو | جمله اشیایه عالم موبمو
مرتبت وجهندن اما بر دكل | بربریله هم وهمدرد كل
كیمی فرقتده كیمی وصلتده در | كیمی عزتده كیمی ذلتده در
كیمی مس ودر سرای ذر نكار | كیمی كنج فقر ایچنده جان كذار
كیمی چاكردر كیمیدر پادشاه | كیمیدر رستای دركیمی روسیاه
كیمینوك وحشی طیور والس جان | حكمی ایچره چون سلیمان وجهان
كیمی كسب ایلریودر مال ومنال | كیمی كسب ایلریودر فضل وكمال
كیمی كسب ایلریودر فسق وفجور | قوپروب فتنه ایدر شر وشرور
كیمی عاشق كیمی زاهد منفقی | كیمی صالح كیمی طالح درشقی
كیمی عالم كیمی جاهل بولندوك | كیمی ظالم كیمی عادل بولندوك

کیمی زشت کیمی زیبا بر کمال … کیمی اقوی کیمی اضعفدر زوال
کیمی رسل کیمی پیغامبردر … کیمی شاه و نحسر کیمی بردر
کیمنه دیدی حبیم اول خلیل … کیمنه روحم دیدی کیمه خلیل
که بو رسمه بونلری یاحقدی … نه یلو قرطاس و نه حبر قلم
بونلري ذکر ایتمدن اولدر سبب … که اول روشن راه توحید طلب
بودکلدر بونلروک اندیکیمی … خصلتی و خدمتی و بینه سی
کیمسی فوق السمادن دم اورر … کیمسی تحت الثرادن دم اورر
کیمی غافل کیمی شیدا بونلروک … کیمی بینا کیمی اعما بونلروک
بونلروک کیمی نبی کیمی ولی … بر بردن یوجه رکدر منزلی
بردکلدر بونلروک خصلتلری … حق قتنده عزت و رتبتلری
بکزمزلر نیتکم اشکاکرم … ایلدر افعالی احوالی
بر بردن فرق وار در نه عدد … کمسه بلمز اندي الا احد
مجلسینه بونلروک سز یزدیك … بر بر یله همسر و همسر دیمك
یوقه دوشرسز ابد اکاده سز … خرمنی عمری ویرورسز بادیه

نثر زیرا صوفی نه معرفت اعمایه مشابهت ایتمشلردر که اوکندکی یارمدر یا بحارمدر یا کوهسارمدر یا چاهمیدر بلمز و کورمز دوشر کندوي هلاك ایلر مکر شیوخ کباردن یا خلفای صاحب اسراردن بر عزیزك دامن تمیزینی محکم طوتوب او زنجه کیره که نفس شیطان و رهزنلردن و مهالکدن خلاص ایره یوقسه کندو زعم فاسدنجه کورسه هلاك اولور

قطعه
طوتیبجه بر عزیزك دامنی … ایکلکدر بر لکا ایرمز کشی
هر نه دکلو اولسه کر کامل وجود … کندو کندودن تمام اولمز ایشی
کر اولورسه ایشی اولورسه تمام … هم اولورنقص اورزه انوك جنبشی
لاجرم هر کارك اوستادی کرك … نادر رسته اولا اول ایشك ایکیشی

الحرف الثانی حادر حاجته اشارتدر حب سومکدر یعنی طالب اولان کشنه هر موجودی مرتبه سی قدر سوه و رعایت ایده الحرف الثالث دالدر دال دولته و دوامه اشارتدر یعنی طالب وحدت اولن کشنه طریق وحدتده دایم ثابت قدم اولوب قایم اوله تاکه قایم منزل اسن بوله الحرف الرابع تادر توبیه و بیعته اشارتدر یعنی طالب وحدت اولن کشنه صاحب کنج سر وحدت اولن عزیزلروك برینی بولوب الن الوب توبه ایلیه و بیعت ایدوب اکا جان دلدن متابعت ایده هر نه طریق امر ایدرسه اکا کیده تاکه عالم وحدته واصل اولوب مقصوده واصل اوله قطعه

کشی بر یوله کتسه اکا لابد … ایوبیلور یولی رهبر کرکدر
که هر یولك اولوردر دو لو آفاتی … اولورلر جنکجوی سردر کرکدر
حرامیلر دخی در بند بکلر … دور شماعه اولورلر ار کرکدر
بولتنها کیدن کمراه اولیسر … کیدر می فرد اکا کم سر کدیسر
قولاغونز سوز یوله عاقل کیدر می … مکدر بر جاهل ابتر کرکدر

نثر اتا ای صوفیلر بر کامل کرکدر که مریدی مراده ایرکوره پیر

ناقص کورمکز بیر ناقص کیمدر دیو سکور شول شیخ درکه جاهل اولا اتا خرقه
وتاج کیوب آسمان صاحب معراج کچنوب مرید ایدوب مشیخت ایلیه کیم کورکسه
ال ویروب مرید اوله مریدی مراده ایرکورمیوب قویه کیم بر دخی
واروب انی دخی ایله این بو وجهله شیطانی اولوب خلقه حیله
وخدعه ایدوب اقلیم با اقلیم شهر بشهر جمله جهانی کزوب وهر
مکانی کوروب بدنندن چقنجه جانی یودیه خلقک مالنی الوب
اکل این تعنیا لشکل لاجل الاکل دیوب ابلیس وار تلبیس
ایدوب جهاندن کیبن اول اجلدن دکمه بر شیخدن بیعت
ایدوب تبعیت اتمک اولمز نتکم حضرت ملا مثنوی سنده بیورمشدر

بیت

دآن بسی ابلیس آدم روی هست   پس بهر دستی نشاید داد دست

بر عالم کشی شیخ کر اولسه علمیله عامل اولمیوب بو منوال اوزره
اوزه بورسه اول دخی معینی بیر ناقصدر اما بیر کامل اولدرکه
علوم ظاهریله ظاهردن اراسته باطنیله باطنی پیراسته ایلمش
وسلک وحدته کرآنکله سلوک اتمش شیخ کامل وعلمیله
عامل اولا بعده مریدلرنی ارشاد ایدوب ظاهرلرنی شریعتله
وباطنلرنی طریقتله مزین ایدوب سرلرنی حقیقتله معتنی
ایلیوب بر مراد قله وبو وجهله شیخ رحمانی اولوب
جمله جهانی کزوب طالب حق اولنلره دلالت طریق حقانی
ایلیوب انلره دورمیوب کندو شیخندن کوردکی کبی اوله

ذکر

ذکر سبحانی تلقین ایدوب تمکین ویره بعد زان اون شرط اوزره
قرار کوسترکه طریق حقده بایدار اوللر وثبات بوللر شرط الا
ول طهارتدر بر موجب شریعت کاپه طهارت بوله قدم قومیوب
دم اورمیه بعده طهارت نفسدر بر موجب طریقت جمله جنابت
هوای هوسدن بعد ازان طهارت قلبدر وحدر بر موجب حقیقت
ماسواء الله دن شرط الثانی عزلتدر جمیع خلایقدن واختیار
خلوتدر جمیع علایقدن وعوایقدن وخلوت خانه تاریک
ایلمکدرکه خواسی خمسه تاریک بوللر اچلوب مورد اولله
شرط الثالث سکوت دوامدر خیر الکلام پس زبانک
کلکه بیهوده قیل وقالدن ساکن اولا ذوالجلالدن زبانی
دل ناطق اولوب حقایق ودقایق نقل ایدر اولر شرط
الرابع صیام مدامدرکه سهام نفس بدکیشه سپردر بو خبر
خیر البشردرکه هم سالکی پروریش ویروب غل وغشدن
قلبین صافی ایده وسن صافی ایلیه شرط الخامس ذکر ذوالجلالدن
که افضل اعمالدر زبان فکردن غیرلر ذکرین سلب ایدوب لسان
قلبله مدام ذکر الله مشغول اولمقدر وداکرینی مقامن بو
لمقدر اما رفعت صدا اولمیه که شیطان راه کراه نمایه یول بولوب
ضمیره یول بولوب دل دیرسن خیر ایله یاد ایده شرط السادس
توکل تامدر رخ آیه تسلیم درخیال تمامدر وقدر قضایه فقرده

وعناده سکرده وصحوده وخوفن ورجاده ابتانن ومحوده
بومقاماتن لشکرشتك ریب منهزم اولب منعدم اولور بعده
قلبنه ابواب غیب فتح اولوب عالم اسراره وقوف بولور
شرط السابع نفی خاطردر یعنی کوکلی حقدن غیری هر نه کلسه
آنی دفع اده اتمکدر بر آن طوغرمیوب رفع ایلمکدر که بو بولن
شیطان رهبردر که تجري عین مجرا الدمدر که طرح وعدو ق آدمه
ذکر د ایمله انوك مجراسن بغلمق کرکدر که کوکل غوغاسن التمیوب
ایمن اولوب ساکن اولا **الشرط الثامن** غیرلری سلب ایدوب
بر طریقت پیرینه ربط قلب ایلمکدر شویله که انوك امري دابم
سنده طشره قدم قومیوب که سالك کندو کندو لکنن اولا
وآنی مخاوفدن قورتروب راه راست کوستره **الشرط التاسع**
ترك خوابدر یعنی اویمعله انس دوتوب کجلر صباحدك خضوعله
وخشوعله اولنی بیازه وسوز وکداز اتمکدر **الشرط العاشر**
قلت اکلدر وجه حلالدن نه وجوده ایرلمیه اعتدالدن پس وسط
ممد وحدر افعالدن هم منقولدر حبیب ذوالجلالدن وطبیب
لابنالدن علیه السلام ای صوفیلر بو اون شرطیله طاهر کوزیتز
وباطنو کوز اراسته اولورسز صوفیلر اولورسز واکر اولمازسکوز

مثنوی

بوفیلر اولورسز صوفی کاملتر اولمزسز

سیزده ای صوفیلر اولك کاملین | عالم اولك علمکوزله عاملین

ق

93

قولکوزله فعلکوز اولسون رفیق | بوله سز تا درکه حقه طریق
خلق خالقله اولك اراسته | هم معارفله اولك پیراسته
تاکه هی حال اشیادن خبیر | اولوب اولمسز قوته دستکیر
قطب عالم اول وقتن اوله سیز | کاینا تك جمله سینه طولسز
مشرق ومغرب سینز برکام اولا | سیز حقدن جمله سر الهام اوله

نثر وای صوفیلر علم تصوف نهایتیفدر و اول علمن تصرف
غایت یوقدر هله اول بحر نه پایاندن برقطره بیان اتدم واول
مهرتاباندن بر ذره عیان ایلدم قابل اولان درویش طالب اولن
دل ریشه پیدر زیرا که بو حقانی نفسدر بو نفسله اصلاح اولمین
نفس ابد اصلاح اولمز وفلاح بولمز زیرا سیر هوای هوسدن دیوب
خواجهٔ جهان اوعلی نتیجهٔ جانه یولردن طوره سلام ویروب
خانقاهدن چقدیلر روانه اولدیلر خلوت خانه لرینه واردیلر
چون خیرالدین خلیفه شیخلر نورالدین خراساندن ابتدی یا شیخ
آگاه اندوکك بو صاحب خانقاه بزوم همشیره من خواجهٔ جهان
دکلدر واولیاتنن اوتورن بوزی نقابله بیزوم مطلوبمز
ومحبوبمز نتیجهٔ جان دکلدر شیخ ایتدي بلی ایتدیلر اما روشنالق
او زلرین بلدرمدیلر واشنالق یوزلرین بزه کوسترمدیلر بزوم
خود مقصودمز ومنتزاعلامز بونلردر بومیداندن عالمی سرنتسرا
وبومیاندن بنی آدمی سرسر کشته ایدوب سیر صحرا ودریا وکوه دشت

ایلیوب آدآبی بودلار ای هزار ای بوادایه کلدوک بولدوق هزاران
شکرو سپاس اول خالق اناسه عالم فرقندن بزی عالم وصلته ایرکوردی
دیوب بونلری بو کلمات اول طرفدن خواجهٔ جهان اوغلی نتیجهٔ جانله
خلوتخانه لرینه کلیجک نتیجهٔ جان اناسی خواجهٔ جهانه ایتدی ای
بیزار اشبو خانقاهده اولان صوفیلر طایفه سی که خراسانیلردر
بیزوم همشهریمزدر دکللر میدر خواجهٔ جهان ایتدی بلی انلردرکه
سنک عشقک طریقنده هردم ثابت قدم و عاشق صادقلردر و
بربرینه هرحالده موافقلردر و فعللری قوللرینه مطابقلردر دینی
بونلری بالقصد اوزم بلدرمدم بوقدر کلمات انذوکمدن غرض
امتحاندی آکاه اولدومکه عشقک راهنده دوستلروجابک
جوستلردرهم مقصودم سکا تعلیم عرفاندیکه بندن کلمات سلوک
مشایخ کباری اشیدوب سن دخی آکاکوره ایش ایده سن بوفتنه بو
نلر عاشق صادقلردر و سنک جمال جمیلکی مشاهده ایتمکه لا
یقلردر چونکه بونلر جانوددن بوجه آب و کلدن کچوب
بوبجه محنت و درد و بلا چکوب برلن بوزسروب بزی جست
وجو ایدوب کلدلر بولدلر بوبجه منازل قطع ایدوب
بزه واصل اولدلر اکر بوللرینه صادق دکللر میدیکه کلوب
بزی بولملر لردی بزه ده لایق اولدرکه بونلری رد ایتمیوب
قبول ایلیه وز وسنده حجاب قویب بوزکدن نقابی کونوروب

94

کوکللرینی الهکتوروب جمالک آفتابی بونلری نورین پرتاب
ایلیه کرتا بونلرک مقصد اقصیسی و تمنت اعلاسی همان اولدور
دیوب صوفیلر طایفه سنه کیمسونلر دیو خبرکوندردیلر بونلر
بو خبر فرح فزادن دیوانه ترح زده دن شیله شاد اولدیلر
کراو کیجه صباحه دک خلق اویخوده بونلر یاهوده اندلر
چون صباح اولدی خواجهٔ جهان نتیجهٔ جان صلوة صبحی ادا
ایدوب و شکر خدا ایلیوب سجاده لرندن طوردلر راهه
کیدیلر روانه اولدیلر خانقاهه کلدلر کوردیلر صوفی
صافیدوب ایاغ اوزره طورورلردی خواجهٔ جهانله نتیجهٔ
جان سلام ویروب مقاملرینه کچوب ارام کوستردلر صوفیٔ
صافیدللره دخی بونوک سلامن الوب مسکنلرینه کچوب ساکن
اولیجق خواجهٔ جهان ایتدی نیجه سز عزیزلر ایوجه مسنز همشهرلو
دیجک صافیدللره دخی اخیار دیکیاردو ددلر کلوب
مصافحه ایدوب بیره برلرینه واروب خواجهٔ جهان ایتدی نقدر
نفر درویش لرسز فانیلرسز شیخ نورالدین خراسانی ایتدی
درویش فانی جوعیدی اما یولده شدت روزکاره طاقت
کتورمیوب دیار عدمه رحلت بیوردیلر اماشمدی اوتوز
نفر درویش فانی موجوددورلر خواجهٔ جهان ایتدی شمدیلک
قنی یدو کوز شیخ ایتدی خدمتلروکز اولدیاردن کیدجک

برده‌خی صبر این میوب عقبکوزم کنداک روی زمینی تمام سیواقنا
نیجون تمام دور ایدوب بردم آرام ایتمیوب ده جفا وجور چکوب
وی عدو براز درها ونهنک واوبلری ودریالری کچب وند قیاس
بوشیو وبیو وپلنک طاغلری وصحرالری آشوب سیزلوی آدابی هر دایی
شکر کردکار که وغذا آر. یتشدک خواجه جهان ده خوش کلدو کوز
درویشلر قدم کتوردکو عزیزلر دیوب دوندی اوغلی نیجه
جان ایتدی ای جکر کوشم بودم حجابی رفع قیل یوزکدن نقابی
کوترکه جمالک آفتابی بونلری برتاب اتسون چون نیجه جان اتاسی
خواجه جهاندن بوخطابی اشتدی اکاکوره ایش ایتدی هانذم یوزندن نقابی کوتردی جمالی آفتابی برق اوردی صوفی صافی دیلر
دریای نوره غرق اولدلر جمال جانانه نظر اتدلر طاقت کتورمیوب
اوزلرندن یتدیلر برده‌خی اوزلرین نور جمال جانانه‌دن فرق
ایدمیوب اکلکدن کتدیلر بر لکه یتدلر انوار تجلی بونلری اطوار
بشریتدن چقروب نوره مرتبسن ویردی نور محض اولد
یلر معشوقلره واصل اولوب وحدته تام بولدلر تمثیل در تأویل وحدت نظم

چشم عاشق کرچه معشوقی قتنده لال اولور	عالم معنیده اما نا ابد احیا اولور
قطره کم دریایه ار جسمی اولور ناپدید	قطره لقدن ایرلور اسمی دخی دریا اولور
قطره مادر فی الحقیقه مادر ایر قطره در	بو قمایه مایل اولسه قطره بینه ما اولور
بحر بو ذات حقدن جان عاشق قطره در	واصل معشوق اولسه جسمی ناپیدا اولور

شمع ویرر کندوزین پروانه اتش پرس	نار محض اولور وجودی نور لیکن اولور
سنبنی اصلا یوغیکن بو حدید آسو لتی	نار لهم رنک وهم اخلاق وهم اسما اولور
که چه یتا اندر هواده ذره کمتر ودرولی	خاکه اسنه ذره لکدن ایرلور غیرا اولور
عاشق معشوق برد رعالم وحدتده لیک	عالم کثرتده اسما وصفات انشا اولور
کثرتک خاصیتیدر صورتنک عیب نیکی	بو فسه ترک کثرت انسک وحدتک اجلاد اولور
بن نیجه افنا ادم بو وحدتک اسرارنی	کم ندکلو ایتمک استرسک دخی اخفا اولور
زین بحر وحدتک بو قدر کنار وقعرسی	قطره عقلک وجودی انی مجولا اولور
بو قدرسر عارفه کافیدر انشا ابلدم	قابل انسانیدن انجق بو قدر افشا اولور
در نه بو کثرتده جهانده همان غوغا اولور	وحدتک معنالی اولدر و احدی ساکن اولور

مثنوی درجواب تحقیقات این کتاب معنوی

اولک آکاه ای ارباب معنی	ایدرسه حق فتح ارباب معنی
نقابن رفع ایدوب معنی بوزندن	جمالن عرض ایدم معنی اوزندن
اولوب کشاف اسرار معانی	ایدم واقف قوجان وجهانی
بیان ایدم معانیسن کتابک	سؤالات وجوابات خطابک
سیزه تمثیل ایدم بن بو کتابی	سیزه تأویل ایدم هر دم جوابی
ولیکن سیزده کوش جانله کوش	ایدک کم بن ایدم چون بحر جوش
معانی درلرین اصدافی حرفدن	سیزه اخراج ایدم بوده او ظرفدن

دربیان خواجه جهان ونیجه جان وعاشقان وصادقان کاربان

بلک خواجه جهاندر جان نیجه	بدندر خانقاه شش دریجه

عرض جاندر محمد جان تکرر — کم اول بو جانلرک جاناندر بس
که یعنی جمله جان اندن اولیدر — انوک نوریله بو انوار طولیدر
اگر اول اولمیایدی مقدم — محقق بلکه اولمزدی دو عالم
بس ایله اولمه اندی اول غنی رب — بو جمله کایناته اندی هم اک
برامریله جهانی اندی ظاهر — که یتمش بیک یل اندن قلدی آخر
جهانیچون کندوزینی کوردی تنها — دیدی بکا کرک فرزندی زیب
یوزینی سوردی یره قلدی مناجات — ایدوب درکاه حقه عرض حاجات
دیدی ای قادر و دانای هر سر — بکا بر صالح و زیبا اوغل ویر
که اولا کم بنم هر دم انیسم — حبیبم هم طبیبم هم جلیسم
بنم اکلنجم و دکلنجم اولا — ایچم طاشم انوک نوریله طولا
انوکله ایلیم خوش زندکانی — بو اسم و رسم و جسم اولنجه فانی
او حاجتلر قبول ایدیجی الله — بوکا ویردی بر اوغل یوزی چون ماه
بر اوغل ارکک اولمز مثل انوک — که نور اندن سیدر وجهانک
جمالی افتابیدر وجهانی — منور ایلدی هر جسمی جانی
که یعنی نور احمد اولدی ظاهر — بس اندن جان عشاق اولدی آخر
جمالی جان محمد صورتیدر — او نور پاک احمد صورتیدر
انوکچون نه بدل حسن بهاسی — دکلدر دو جهان حسنی بهاسی
بس اولدر ملک حسنک پادشاهی — انوکچون اولدی محبوب الاهی
انی کم اوزنه محبوب ایدی حق — انی کم اوزنه مطلوب ایدی حق

قیاس

قیاس ایله انوک حسن جمالین — ویا نور جمال بی مثالین
کوروب انوک جمالن جان عشاق — اکا دلدن قوسی اولدی عشاق
جمال جانه جسم اولدی پرده — انوکچون اوغردی عشاق درده
فراق اودینه احراق اتدیلر جان — اولوب نالان و کریان و پر افغان
که اول پرده‌سن کورمسلر دیکی — جمالن یوزبیوز کورمسلر دیکی
انوکچون اولدیلر شوریده عشق — فراق یارده شوریده عشق
شو عاشق کیم اولور عشقنده صادق — اولور اول وصلته معشوقه لایق
کیدر آرادن ایکی هر آنی — بولیسر عاقبت اول جانانی جانی
اولور واصل اول جانانه لابد — اولور اصل اودنه پروانه کبی
شو کم عشقنده کاذبدر قلور اود — هوای نفسه طالبدر قلور او
اولور شیطان نفسک اسیری — نه کوکه عرق ایدر اولور نه ییری
اولور معینده حیوانله برابر — اولور حیواندن بلکه کمتر
که زیرا حظی یوقدر عشق اشندن — کوریتور حظ نفسی خبیثندن
هوای نفسی صانر معرفت اول — قوبلیسر عاقبت حیوان صفتدن اول
انوک کم عشقی یوق حیواندر کلمی — انوک کم عشق وار انسان کلمی
غلط دیدم که وار حیوانده عشق — نیچون پس اولمیه انسانده عشق
خصوصا عشق حق انسانه بیزدر — که انسانه دخی رحمان ایچیندر

در بیان هجرت خواجهٔ جهان و نتیجهٔ جان از دیار خراسان
و کعبه را زیارت کردن شان و مدینه را وطن ساختن شان

مراد اولدر خراسان هجرتندن / که یعنی حب الاوطان هجرتندن
بو وارمق کعبة الله عزمندن / نیه ترک ایدوب اولمق دردمندن
قلم بو بیان آتنه سینه بن / ایدم سرنی عیان آنی سینه بن
خراسان مولدی باسم اولدی ظاهر / بو کعبه مولدی جسم اولدی ظاهر
که یعنی کعبه وارمق محقق / بو جسمی بیت حق بلمکدر الحق
که زیرا مایه سی کعبه بوندن / اولوبدر اکا کوز بو سری روشن
مدینه اولدی اما جانه موطن / انوکچون اولدی احمد انی ساکن
ایدوب تن کعبه سندن هجرت اول خان / مدینه شهرنی ایدندی اوطان
انوکچون جانی عشاقه وطندر / که یربوزنی اول جانی حسندر
که جمله جانلروک جانانی اندر / اولور هم جانلروک اوطانی اندر
وطن اولدر اکا جان ایلدک بن / هر اندن جانه ایمان ایلدک بن
محقق بو سوز اول جانانه ندر / که بو حب وطن ایماندندر
مدینه بلد کوز جانه وطندر / بو جسمه کعبه چون خانه وطندر
ولی وار بر وطن سر جانه / پس اول معنی دخی دکلسون بیانه
وطن بو سر جانه قرب حقدر / بو معنی طالب حقه سبقدر
حقیقتده وطن اولدر فنانه / محمدسن دیرلسه انی اصلا
کلامی سز انی حاصل ایلک / محمد جاننه هم واصل ایلک
که یارن حشر اولتو انوکله شادان / کیراسن جنت عدنه خرامان
وطن اولاسیون تا قرب خالق / اولاسز نور دیداره لایق

این اول وطنده عیش سرمد / علی ساقی اولوب سر محفل احمد
جمیع انبیا و اولیا بیله / اولیسرلردر انی اهل محفل
الهی ول حبیبک حرمتینه / بزی قیل اول محفلک کمینه

دربیان خانقاه آمدن طوایف مختلفه بخانقاه خواجه

جهانچون خواجه در جانبخش / بوندن خانقاه شش دریچه
بوکا آینه اوهام خیالات / کمی باطل کمی حقه دلیلات
کمیسیدر خیالات قبیحه / کمیسیدر خیالات ملیحه
بوکا اینرلردر جمله اخلاق / ایدوب کسب انفس کاه آفاق
کلورلر بر بر اشبو خانقاهه / کمی عاصی کیمی مقبول الهه
بو اخلاقده کیمی نیک و کمی بد / کیمی ابیض وجهدر کیمی اسود
که هر بریسی بر یوزدن کوریونر / کمی سوزدن کمی اوزدن کوریونر
کیمی راه شریعت رهبریدر / کیمی راه طریقت سروریدر
کیمیسی صورت شرع اوزره صوفی / کیمیسی صورت صوفین یوفی
حقیقت ملکنه کیمیسی سلطان / فصیحت شاهنه کیمیسی دربان
کیمی مست می جام الستدر / کیمیسی نیست و کیمیسی هستدر
کیمی مجذوب ذاتی کیمی جاهلی / کیمی ادنی بکیجه ور کیمی اعلی
کیمی شیطان کبی خودبین و سرکش / شراب کبر ایله هر دم سرخوش
کیمیسی زاهد و کیمیسی عاشق / کیمیسی کاذب و کیمیسی صادق
کیمیسی عشق ایلنک پادشاهی / اولیدر جمله اشیا پناهی

ایو

کیمی فاسق و کیمسی صالح — کیمی عابد و کیمسی طالح
کیمی قلاشدر کیمسی قتال — کیمی عیاشدر کیمسی میتال
کیمسی جنبشنده چابک و جست — کیمی ایشنده دایم کاهل و سست
کیمی قلاب و فتان و حیله باز — کیمسی سحار و طرار و مکرساز
کیمی نالان اشی دایم اینلمد — کیمی غمناک و گریان و حزیندر
کیمسه رهوابزسنده رقاص — کیمسی درصد ابحرینه غواص
کیمی تحصیل ایدر علم و حیایی — کیمی تکمیل ایدر علم و هوایی
کیمی جاندن اسیردر رضانک — چو ذره سرسریسی اوله هوانک
کیمیسی باطل و کیمیسی حقدر — کیمی دلدر رهبان کیمی قولقدر
یزرسم بن کدا اخلاق جمله — یتشمز بوجهان اوراق جمله
که زیرا آدمک احوالنه عد — بولنمز هم اولنمز هیچ اوله عد
بو دکلو دید و کدا اعلام ایچوندر — دکلدر خاص ایچون بل عام ایچوندر
که زیرا عالمک معلومدر هب — بو هفتاد و دو ملتک چار مذهب
قو یا لوم آنی سوزومز کوره لوم — سوزومز ایچره مقصوده ایره لوم
شونلرکم اویدلر نفس ایمه — بلک انلردر اخلاق ذمیمه
گروه اهل نامشروع اولوردر — گروه اهل نامطبوع اولوردر
گروه کاذب و قلاش اولوردر — گروه فاسق و عیاش اولوردر
گروه حظ نفسانی اولوردر — گروه راه شیطانی اولوردر
اولرشا لیشته نار سقردر — بو افعال اهلنه اولور مقردر

شو

شونلرکم راه شرع اوزره روانلر — حقیقتده اولر اخلاق جانلر
اولور معنیده اخلاق حمیده — اولر انلرله ابرار کوزیده
گروه عالم و عاقل اولوردر — گروه فاضل و کامل اولوردر
گروه صوفی صافی اولوردر — ددی معشوق صافی اولوردر
گروه راه رحمانی اولوردر — گروه عشق ربانی اولوردر
گروه عاشق صادق اولوردر — وصال جانه هم لایق اولوردر
گروه واصلین حق اولوردر — قبول واحد مطلق اولوردر
بیان اتدم سکا بن بو کتابی — خدادن کوردکجه فتح بابی
وجودی آدمه تشبیه قلدم — که هر بر عضوی توجیه قلدم
حکمت قلبنه وارسه قابلیت — ایریشور بوندن انکا کاملیت
اولوب اوزینوک اسرارینه واقف — اولور بر حق شناس مرد عارف
اگر اولورسه معناسیله عامل — اولور هر لحظه مواجیده واصل
دخی نه دیه یم ای مرد حق بین — که بوندن داخی اولا اوکه تبیین

تمام اولدی کتاب الطفنه منت
داخی اولسون حبیبینه تحیت
تمت هذه الکتاب الشریفة
النصحة الصحیحة
المبارکة

هر کیم اوقیه دعادن انوتو حضرینه [illegible]

[illegible] کاتبین [illegible] شیخ [illegible]

[illegible]

